

Kümme aastat poolikuid plaane

Argo Kerb
argo@opleht.ee

Käesoleva aasta 8. veebruaril avaldas ajaleht Pealinn artikli, mille sõnul kolitakse Akadeemia tee 30 asuvasse tühjaks jäänud koolimaja sügiseks kokku seniste varju-paikade elanikud. Paraku pole Akadeemia tee koolimaja tühi.

Selles majas asus varem venekeelne Tallinna Mustamäe üldhariduskool, mille õpilaste hulk langes 1999–2003 peaaegu kaks korda ja 2004. aastal kool suleti. Nüüd kasutatakse hoonet asendusmajana õpilastele, kelle kodukool on remondis. Praegu asub Akadeemia tee maja ühes tiivas remonditava Järveotsa gümnaasiumi põhi- ja keskkool, teises õpivad ruumikitsikuses vaevleva Mustamäe gümnaasiumi algkooliklassid.

Mustamäe gümnaasiumi algklassid on pidanud mitu korda liikuma. Ajutised lahendused, nagu linna haridusameti praegune ettepanek tõsta lapsed Akadeemia tee asendusmajast 37. keskkooli, ulatuvad määramatusse tulevikku. Arusaadavalt tekitas otsus, mis jõudis koolirahva ja lapsevanemateni Pealinn veergudelt, suurt segadust ja tugevat trotsi.

Üheksakümnnendate alguses, kui Tallinnas vahetustega õpe lõpetati, viidi MG algklassilapsed ruumipuudusel peahoonest kolme eri lasteaeda. Tol ajal oli koolil plaan muutuda tasahilju progümnaasiumiks. Kuna linna koolisüsteemis 6-klassilisi algkoole välja ei kujunenud, hakati 2001. aastal esimestesse klassidesse taas rohkem lapsi vastu võtma ning MG algklassid paigutati Männi lasteaeda.

2001. a novembris kinnistas ka tolleaegne haridusameti juhataja Enn Kirsman MG renoveerimise plaani. Esimene etapp pidi algama juba 2002 Keskuse tänaval asetseva MG peahoone remondiga, sinna pidid jääma õppima 7.–12. klass. Teiseks taheti 1.–6. klassi jaoks remontida mõni lähedal asuvatest lasteaedadest. Peahoone remont hilines kaks aastat ning lõppes alles 2005. aasta suvel. Sama aasta novembris tuli koolile teade, et Männi lasteaias, kus õppisid algklassid, remondi teist etappi ei tule, vahetatakse ainult aknad.

2006. aastal avastas linn, et lasteaedadest, mis olid vahepeal lastepõua tõttu maha müüdnud või loomingumajadeks muudetud, on tekkinud puudus ning MG kasutati lasteaiaruumidest välja. Tol ajal oleks olnud üks võimalus loobuda mõnest kooliastmest ja mahtuda ühe vahetusega peamaja. Lapsevanemad selle plaaniga ei nõustunud ja võimalike lahendustena pakuti välja MG peahoone juurdeehitis, kogu kooliga suuremasse hoonesse kolimine või algklasside paigutamine Akadeemia tee 30 koolihoone nn manööverduspinnale aastani 2011. Sõelale jäi viimane variant, mis lapsevanematele ja koolile alternatiividest kõige vähem meeldis.

Mustamäe gümnaasium on hea kool. Põhikooli tasemetööde või gümnaasiumi riigieksamite keskmiste järgi otsustades, asutakse koolide ülemises neljandikus – inglise keeles, mis on kooli kaubamärk, Eesti kümne parima kooli hulgas. Kooli traagika on liiga väike maja. See ei mahuta algklasse, mis moodustavad õpilaskonnast veerandi.

Probleemide juured on aastatetagustes otsustes ja otsustamata jätmistes, mis pole linnale tänaste majandusraskuste tõttu eriti laseerimisruumi jätnud. Enamik haridusotsuseid, mis kipuvad praegustes oludes tulenema rahalistest kaalutlustest, ei ole kerged ega pruugi olla reformirataste vahele jäänutele vastuvõetavad.

Vt lk 3

Kivist öökull seisab kindlalt Mustamäe gümnaasiumi peakse ees, samal ajal kui algklassid mööda linnaosa ringi rändavad.

Autori foto

Tünne võib laduda tihedalt üksteise kõrvale

Siis tuli üks linnamees. Too ei imestanud tema eluaseme üle põrmugi. Ta koputas jalaga vastu tünni ja küsis:

„Mis see siin on? Siin pidi keegi sees elama või?”

Teadusemees ronis tünnist välja. Teda olid need külaskäigud hirmasti ära tüüdanud, aga ta ei tahtnud inimesi põlata, ta oli ju selle tünni osalt nende hüvanguks ehitanud, ta pidi omaenese eeskujuga asja õigsust tõestama.

„See on minu elamu,” ütles ta viisakalt.

„Krunn pole kinnitatud, maja ei seisa varade registris, plaan on arhitektuuri valitsuses läbi vaatamata, elamu maastikule sidumata, maja vastu võtmata. Sellise kohta pole eeskirjagi. Või on teil mingeid dokumente?”

Mees võttis mapist tünnijoonise. „See plaan on kinnitamata ju.” „Kes mul seda peaks kinnitama ja kõik need teised asjad?”

„Ma ei tea. Võtke aianduskrunn, viige tünn sinna.”

„Mulle pole aeda tarvis.” „See siin on riigimaa, kes teil lubas siia asuda?”

Mees kehtas õlgu. „Mida ma pean siis tegema, et siin edasi elada?”

Ka tark mees ei teadnud seda. Ta lubas järele uurida. /- -/ Lõpuks oli kolimistöö tehtud. Uue elupaiga jaoks tuli pisut võsa maha tallata. Suure vaevaga sai mees tünni läbi räga puu kõrvale. Lõikas mõned vitsad maha ja vinnas tünni püsti. Koht oli halvem elmisest, tünn aga ei paistnud enam nii silma. Mees seadis veeretamisega

segi läinud mööbli korda ning istus maha tööle. /- -/

Paari päeva pärast tulid linna asjamehed talle mööda veeretamisjälje järele.

„Loodan, et ojakallas ei kuulu eriti kellelegi ja selle võsa sees võib mu tünn seista,” küsis ta asjameeste käest.

„Kui te kavatsete iga natukese aja tagant teise kohta kolida, siis ei saa me teiega asju ajada,” ütlesid mehed pahaselt ja tõmbasid oma plaanid katki. /- -/

„Meie kohus on teid päästa rasketest elutingimustest. Me tahame teid aidata,” ütlesid asjamehed. „Palun, ärge päästke mind!”

Arvo Valton

„Tünn”
(„Mustamäe armastus”, ER 1978)

Õppekava on nagu disaineritöö

VIIVE-RIINA RUUS

„Õppekava vastuvõtmine tähendab otsust, mitte teooriat.”

LK 5

Möte

JAAN TOOMING

„Praeguses infotulvas kaotame pea ning rabame kõike juhuslikult. Nii saabki bestselleriks pori näkku loopimine, tõeline rämps kirjandus.”

LK 6

Subkultuurid ja uued inime tüübid

AIRI-ALINA ALLASTE

„Uusboheemlane on nädalalõpul boheemlane, igapäevaelus võib aga olla näiteks edukas ärimees.”

LK 7

Tallinna balletikoolist pääseb maailma lavadele

TOOMAS EDUR

„Pole väikseid rolle, on ainult väiksed näitlejad.”

LK 8

Eesti keele riigieksam MÄRT HENNOSTE

„Eksamikeskus töötab välja ja korraldab kaks katseksamit, millest esimene toimub 2010. ja teine 2011. aastal.”

LK 9

Silvi Mets, Kallavere keskkooli direktor

Mulle teeb muret viimasel ajal süvenev arusaam, et väikesed koolid ei suuda anda õpilastele head haridust. Mõne kooli puhul võib see ehk nii olla, kuid üldiselt ei määra kooli headust tema suurus, vaid õpetajad: missugused isiksused nad on, mis meetodeid kasutavad, kuidas õpilastega läbi saavad. Kooli headus sõltub ka sellest, kui palju suudab kohalik omavalitsus tasustada tugisüsteemide õpetajaid ja ringijuhte.

Mõnel juhul on väikesed koolid suurtest kindlasti paremad. Me ei tohi unustada, et enamik Eesti koolidest ei korralda vastuvõtukatseid ning et seal õpivad väga erineva ettevalmistuse ja ka probleemidega õpilased.

Näiteks on koole, kus koos eestlastega õpib rohkesti teistest rahvustest õpilasi, kelle kodune keel pole eesti keel. Neil läheb eesti keeles õppimine raskustega. Meie kooliski õpib kuuest rahvusest õpilasi. Loomulikult tunne me ainult rõõmu, et nende vanemad soovivad anda oma lastele eestikeelset haridust. Lisaks keeleprobleemidega lastele õpib katseteta koolides ka neid, kes on aeglased, tunnevad end tõrjututena jt. Sellistele õpilastele sobib kõige paremini just väike kool, kus õpetajad tunnevad kõiki õpilasi, teavad, missugused õpetamismeetodid neile kõige paremini sobivad, jõuavad neid individuaalselt õpetada.

Meie kooli õpetajad on küll rahul, et põhikooli ja gümnaasiumi sunniviisil lahutamisest on loobutud. Õpetajal on väikeses koolis rohkem aega last kuulata, temaga rääkida. Meil on täiesti tavaline, et õpilased räägivad õpetajaga ka oma pereprobleemidest. Tihti näeb suure vanusevahetega õpilasi omavahel sõbrustamas, ja see on loomulik, sest väikeses koolis võtab spordivõistlustest, konkurssidest, esinemistest osa kogu koolipere – suured ja väikesed koos.

Tõsi, mõnedki meie õpilased ei lähe edasi õppima ülikooli, kuid kas kõik peavadki sinna minema? Samas pole kahtlust, et kõik peavad olema ausad, hoolivad, tegema korralikult oma tööd, seda kõike saab väikeses koolis õppida paremini kui suures.

Siinkohal müts maha nende õpetajate ees, kes veel suudavad ja tahavad korraldada õpilastega üritusi, väljasõite, viia läbi ainenädalaid, valmistada õpilasi ette olümpiaadideks. Samal ajal pole keegi vabastanud neid õpetamis- ja klassijuhatajatööst, koostööst lapsevanematega ja päris suurest hulgast paberimajandusest.

Väikekoolide üle otsustagu lapsevanemad koos kohaliku omavalitsusega.

Iga digitaalne vidin ei aita lapsel õppida

Seitsmepeniakoormasaabastes digiühiskonda sprintides kipub vasikavaimustus vidinate üle varjutama nendest tuleneva kasu või kahju.

Viimase kümne-kahekümne aastaga on sülearvuti muutunud eksklusiivkaubast tarbeesemeks, millela on igapäevaelu raske ette kujutada.

Õpetajale on arvuti- ja võrguühiskonna pealetung tähendanud kaenla all kantavate klassipäevikute kadu – need on välja vahetanud internetipõhine infosüsteem. Aktiivsemad õpetajad sellega ei piirdu ning püüavad kasutada ka e-õppe lahendusi. Vähem innovaatilised lepidavad hinnete sisestamise ja kommentaaride kirjutamise kõrvalt Delfi, MSN-i ja suhtlusportaalidega.

Kuid üks asi on omada arvutit töövahendina ja täiesti teine proovida muuta seda õppevahendiks, nagu tehti näiteks Tiigrihüppe SA ja Tartu ülikooli projekti „Sülearvutid õpilastele” raames. Projekt kukkus sisuliselt läbi samal põhjusel, miks õppejõud üle maailma on hakanud kunagi õhinaga loengusaalidesse lubatud sülearvuteid ära keelama. Üllatavalt

ja omal moel irooniliselt on arvutite õppetöös kasutamise nõrkuseks just nende kõige suurem tugevus. Tänapäevane arvuti pole enam lihtsalt ülehinnatud trükimasin või vahend värviliste animatsioonide vaatamiseks, see on võimas kommunikatsiooni- ja meelelahutuskeskus, mis annab kasutajale võimaluse end vähese vaevaga ümbritsevast maailmast välja lülitada.

Enne kui minna suure entusiasmi õpilastele sülearvuteid jagama, oleks pidanud küsima, kas (süle)-arvutist praegusel kujul on õppeprotsessis kasu, kuidas neid seal kasutada ja mida teha, et neist kurja ei sünniks. Sülearvuti on õpikuga võrreldes suur ja kohmakas ning võtta seda õpiku või vihiku kõrgtehnoloogilise asendajana on ressursi häbiväärne raiskamine. Nagu praktika loengusaalides ja klassiruumis on näidanud, siis ega kasutajad seda raisku lasegi.

Sülearvutite klassi lubamise pooltajate üks argument on, et arvuti lubab õppuril talletada rohkem infot vähema vaevaga. Aga siin peitub oht, et õpilane või üliõpilane ei peagi tunnis kaasa mõtlema, sest saab kiiresti, valimatult, ja mis veel tähtsam, sisust aru saamata, märkida üles kõik tunniandja mõtted. Piisava arvutioskuse ja trükkimiskiiruse puhul võib ta teha seda sõna-sõnalt, mis muudab mõtlema õppuri tuimaks ja osavõtmatuks stenografistik. See jätab aega konspekteerimise kõrvalt veebis surfata, mängida või lihtsalt sõpradega suhelda.

Nooremate õppurite seas levib müüt, et arvutiga käsikäes kasvanud põlvkonnana suudavad nad mitme asjaga korraga tegelda. Samal ajal on kõik empiirilised uuringud tõestanud vastupidist. Stanfordi ülikoolis eelmisel aastal korraldatud uurimusest selgus, et ühelt tegevuselt teisele hüppajad jäävad igas võimalikus aspektis alla neile, kes suudavad paremini keskenduda.

Osa Eesti koolidest ja kõik ülikoolid on kaetud tasuta juhtmevaba internetiga, mida oleks häbiasi kasutamata jätta. Sülearvuti avamine klassiruumis võrdub piltlikult olukorraga, kus kotist võetakse välja

hulk meelelahutusajakirju, televisoor, paar sõpra ja piiramatu hulk infot, mis on esitatud palju seeditavamas ja meeltlahutavamas vormis, kui üks õppetund või loeng ial olla saab. Isegi ilma võrguta on enamik arvutites piisavalt kelli ja vilesid, millega tundi edukalt mööda saata. See tuli välja ka eespool mainitud õpilastele sülearvutite jagamise eksperimendist: segajate hulk tunnis suurenes, õpitulemused hoopis langesid ning osa probleemsemaid lapsi toksis arvutil mängida.

Arvutite tulus kasutamine õppimisel nõuab, et otsustajad ja aktivistid astuksid välja digiajastu populaarmüütidest ja naiiventusiasmist ning küsiks endalt eelkõige, mis on eesmärk: kas vahend või see, mida sellega tehakse. Kui siht on hoida kokku õpikute ja töövihikute pealt, tasub ehk vaadata e-raamatute poole. Sülearvuti sellisena nagu praegu ei ole kindlasti asi, mis koos oma kiisatuste ja liialdustega peaks õppuril klassiruumis käte all olema.

Argo Kerb

Probleemid on samad, taust teine

Karl Kello
karl@opleht.ee

Vene- ja eesti kooli probleemid on ühesugused, tões haridusminister Tõnis Lukas vene õppekeele koolide õpilasesinduste assamblee suurtkogul 3. märtsil.

Sarnased on mured õpetajakoolituse, õpilaste arvu vähenemise, õppekavade, õpetajate ja õpilastega. Õpetajaks ei taheta saada, noored suhtuvad õppimisse loiuult. Ministri küsimusele, kes soovib õpetajaks õppida, vastas jaatavalt kolm noort 60–70 kohalviibinust.

Üks oluline erinevus siiski on: vene õppekeele kooli õpilaste arv langeb kiiremini kui eesti koolis, langus on järsem ja algas varem.

Kõva vint peale keeratud

Probleemid on küll samad, aga vene kooli puhul on neile veel n-ö kõva vint peale keeratud, sest taustsüsteem on teine, sedastavad vene kooli eluluga kursis oljad. Näiteks lisaks uutele õppekavadele peab hakkama aineid õpetama eesti keeles, mis nõuab teistsugust metoodikat, uusi õpetamisvahendeid. Koolitustega aga on, nagu on. Eesti kooli õpetaja aga ei saa vene koolis hakkama, kui ta ei suuda lastele vajadusel materjali ka nende emakeeles selgitada.

Vene õppekeele koolides valitseb ebakindlam õhkkond kui eesti koolides, sest seal on töökaotusohu suurem. Samas on n-ö hea näo tegemise kultuur vene koolides rohkem alles. Probleemidest ei räägita avalikult: õpetaja ei saa oma muredega pöörduda direktori poole, direktor ei saa kooli probleeme väljapoole viia. Vaikimine on turvalisem, sest gümnaasiumide konkurents- ja ellujäämisvõitluse tingimustes pole otstarbekas tõmmata oma koolile negatiivset tähelepanu.

Vene kooli tasemele ei tule kasuks seegi, kui oma laste haridusest ja eda-

Tallinna kesklinna vene gümnaasium on nn eliitkool, kuid sellele vaatamata pole neil muredest puudust – mis siis rääkida tavakoolidest.

„Kool on konservatiivne süsteem, on vaja mõelda põhjalikult läbi, kas muutused on vajalikud ja milliseid tulemusi need annavad,” ütleb Tallinna kesklinna vene gümnaasiumi direktor Sergei Teplov.
RAIVO JUURAKU fotod

paralleeli. Väiksemad gümnaasiumid ei ole konkurentsivõimelised, tekib kvaliteedirisk. Sergei Teplovi sõnul on see teostatav, aga kui vaadata näiteks Treffneri kogemust, siis seal korjatakse lapsed konkursiga kokku mitte ainult Tartust, vaid ka maakonnast. Sellise superlütseumi loomiseks Tallinnas ei näe ta praegu võimalust.

Sergei Teplov: „Mina ei poolda puhast gümnaasiumi. Meil on kaks paralleeli alates esimesest kaheteistkümnendani (ruumid ei võimalda rohkeamat). Kui rääkida kooliperest, siis ühes peres on väikesed ja suured koos, lapsed õpivad üksteiselt. Meie koolis kirjutavad õpilased juba esimesest klassist uurimistöid. On moodustatud grupid, kus näiteks 4. klassi õpilased töötavad koos 1. klassiga, 9. klass koos

5. klassi õpilastega. Suurt kasu saavad väiksemad ja ka suuremad, osatakse mitte ainult kirjutada, vaid seletada ja ka õpetada teisi. Kool on konservatiivne süsteem, on vaja mõelda põhjalikult läbi, kas muutused on vajalikud ja milliseid tulemusi need annavad.”

Kõige tähtsam: koolitused

Sergei Teplov: „Õppekava on meil sama eesti õppekeele koolidega, aga kahtlusi on õppevara ja õpetajate ettevalmistuse koha pealt. Uued õpikud lähevad liiga kalliks. Vaatasin, et mõned ained on vaja ümber teha praktiliselt nullist. Rääkisime juba Avita kirjastusega, kõne all oli matematika ja ühiskonnaõpetus. Tõlgitud õpikutes on mõni asi väga keeruline. Laps ei saa mõistetest aru, kakskeelsuse puhul võtab tal kõik rohkem aega. Kuigi minnakse üle eesti õppekeelele, jäävad ajaloo ja ühiskonnaõpetuse eestikeelsed õpikud ikkagi vene noortele väga raskeks, neid on vaja kohendada.

Vaja on õpetajakoolitusi. Paralleelselt eesti- ja venekeelsed koolitused läheksid väga kulukaks, aga kui tahame, et iga õpetaja saaks koolitatud, on venekeelsed kursused vajalikud. Neid pakuvad aga erakoolid ja erafirmad, kooli eelarve neid läbida eriti ei luba. Didaktilisi, õppekava kohta käivaid koolitusi vene keeles pole ma näinudki.

Tellisime ise Tallinna ülikoolist lugemisoskuse arendamise koolituse. Oleme koolis teinud tasemetöid ning need on näidanud, et õpilaste lugemisoskus langeb, nad ei saa tekstist aru, ka riigieksamitektide ja ülesandekogumike puhul. Laps näeb sõnu, aga ei pruugi mõista, mida küsitakse.

Keelekümbluse ja kakskeelsuse kontekstis nõuab kogu õppeprotsess rohkem ressursse ja aega. Laps peab korraga õppima eesti ja vene keeles, meie koolis tuleb lisaks kohe esimeses klassis ka inglise keel.”

Välg selgest Pealinnast

Argo Kerb

argo@opleht.ee

Ajalehes Pealinn 8. veebruaril avaldatud artikkel, kus räägiti Akadeemia tee koolimajast minevikuvormis, tuli koolile ja lapsevanematele nagu hoop päikesepõimikusse.

9. veebruaril helistas üks lapsevanem Mustamäe gümnaasiumi direktorile, süüdistades teda selles, et lapsevanemad on jäetud Akadeemia tee hoonest lahkumisest informeerimata. Kuid teade MG algklasside kolimisest 37. kooli saabus direktori e-postkasti alles sama päeva pärastlõunal.

MG algklassidele 2008. a eraldatud Akadeemia tee manööverduspiind oli halvas seisukorras. Viimase kahe aasta jooksul on linn remontinud selle kooli söökla. Lapsevanemad korraldasid klassivalgustuse parandamiseks heategevuskontserdi, mille tulu osutus oodatust suuremaks, ning nii tehti ära muidki töid. Haridus- ja terviseameti kirjavahetusest võib välja lugeda, et kavandati ka võimalaremonti, kuid jooksval õppeaastal raha selleks ei jätkunud.

Kool ja ametkond on eri meelt

Kuna plaani järgi oleksid MG algklassid pidanud Akadeemia tee asenduspinnalt lahkuma alles 2011. aastal ja peahoone juurdeehitis ei olnud kuigi tõenäoline, hakati juba siis pidama läbirääkimisi 37. keskkooliga. Seal oli maja hakanud koolile suureks jääma. MG direktori Kaidor Dambergi sõnade kohaselt lepitati kokku, et 37. kooli ruumid renoveeritakse ja nad vahetavad MG-ga hooned. MG hoolekogu esimehe Andrus Varikmaa sõnul saatsid nad veel 2009 septembris haridusametile kirja, küsides, kas 37. keskkooli remont on jõus, ning haridusametist tuli jaatav vastus.

Pärast artiklit ajalehes Pealinn kutsus MG hoolekogu kokku erakorralise koosoleku. Otsustati keelduda minemast 37. keskkooli remontimata ruumidesse. 16. veebruaril toimus 37. koolis haridusameti kokkukutsutud kohtumine, kuhu tuli suur hulk MG lapsevanemaid, hoolekogu liikmeid ja kooli juhtkond. Kohtumisel ehmatas lapsevanemaid ja hoolekogu enim tõsiasi, et MG algklassid taheti paigutada mööda kooli laiali.

„37. keskkooli direktor ütles, et MG-le eraldi korrust või tiiba anda ei ole. Leidub ainult vabu klasse, mistõttu üks MG klass läheks ühele ja teine teisele korrusele. Aga nii poleks see ju enam mingi MG, hajuksime 37. kooli sees ära,” selgitas Varikmaa kohtumisel jäänud muljet. Seda juttu toetas telefonivestluses 37. KK direktor Sirje Sepp, öeldes, et neil on palutud vaid vaadata, kas MG lapsi saab kuskile mahutada. Haridusamet pole avaldanud mingit survet, et nad MG-le eraldi korruse või tiiva tühjendaksid.

Lapsevanemad ja kool on üpris vihased. Esiteks tehti kooli puudutav otsus tagaselja ning sellega ütlesid haridusamet ja linn sõlmitud kokkulepetest ühepoolsest lahti. Teiseks on eelnevate aastate kolimiste ja lubadustega hellaks tehtud inimesed mures, et lapsed kolitakse järjekordselt veelgi halvematesse tingimustesse.

Haridusameti juhataja Andres Pažula ning infospetsialist Leini Jürisaar väidavad Delfis ja Päevalehes ilmunud artiklite, et 2006. aasta nõupidamisel

Mustamäe gümnaasiumi peahoone sai korda tehtud 2005. aasta suveks, kuid algklassid peavad senini õppima ajutistes remontimata ruumides.

RAIVO JUURAKU foto

olid MG esindajad väitnud, et nad eelistavad minna 37. kooli pinnale, ning detsembris 2009 aset leidnud kohtumisel (MG direktor oli tollal puhkusel) võeti teema taas kõne alla.

2006. a nõupidamise memole toetudes väidab direktor Damberg vastu, et tollal otsustati pärast remonti vahetada 37. kooli ja MG hooned, kuid kindlasti mitte seda, et nende algkool saadetakse 37. KK majja ajal, mil teine kool on veel sees. Mullu detsembris räägiti Dambergi sõnul mitmest stenaariumist, kuid direktori puhkusel oleku tõttu kokkulepet ei sõlmitud.

Aselinnapea Kaia Jäppinen, kes vastutab muuhulgas hariduse valdkonnast, vastas pärimisele, et tema teada teavitas haridusamet MG direktorit kõigest juba ammu: „Kui lapsevanemaid ja hoolekogu ei informeeritud, peaks koolijuht oma suhtlemispädevusi tõsisemalt analüüsima.” Jäppineni väitel olevat Damberg muretsenud, et algklassid võivad jääda sügisest tühja majja, ning just tema oli teinud ettepaneku lapsed sealt välja kolida.

Kuidas ja millal MG direktor siis ikkagi selle otsusega nõustus? Haridusameti töötajatelt, kes peaksid abilinnapead teemaga kursis hoidma, kommentaari saada ei õnnestunud.

Kõiges on süüdi kodutud

Loole lisas võrtsi linna sotsiaalamet, kellele olid Akadeemia tee pinnad arvatavasti juba välja pakutud, sest haridusameti üks esimesi kommentaare meediale oli, et õpilaste välja- ja kodutute sissetoomine on juba otsustatud. Sotsiaalameti huvi lisapinna vastu on mõistetav, sest Koplis Alasi tänaval asuva hoolekandekeskuse ja kodutute oomaja eest peab linn maksma Lääne-Tallinna regionaalhaigla renti ning Nõmmel asuva varjupaiga hoone lammutatakse tänavu mais.

Kaia Jäppinen aga selgitas, et meedia olevat tõlgendanud idee tasandil olevat arengustenaariumi ekslikult ja otsust Akadeemia tee maja kohta pole senini tehtud: „Haridusamet soovis seitse tühjaks jäävat koolimaja üle anda linnavaarametile, et neile rakendus leida, samas otsis sotsiaalsed tervishoiuamet ruume. Veebruaris toimus ühiselt tühjade majade ülevaatus, mil arutelu käigus sündis idee ühe võimaliku variandina rajada sellesse hoonesse sotsiaalmaja.”

Vahepeal ajas vee veel sotasemaks Mustamäe linnaosavanem Lauri Laats, kes tuli meediasse mõttega mahutada hoonesse hoopis spordikool.

Sotsiaalamet kinnitab, et Akadeemia tee hoone kodutute peavarjuna

oli vaid üks idee mitmest võimalikust ja on praeguseks arutlusest maas.

Loomulikult on Tallinnal õigus otsustada oma valduses olevate pindade üle. Samuti lubab seadus selliste otsuste juures, kus juriidiliselt kool ei teki ega kao, teemat volikogust eemal hoida. See tähendab, et kui linn tahaks ja suudaks lapsevanemate proteste ignoreerida, saakski suruda kaks kooli ühte hoonesse, nimetades neid vormiliselt kaheks eri kooliks.

Kannatavad kõige väiksemad

Praegusele otsusele või vähemalt otsustamisviisile on ka alternatiive. Haridusamet on pakkunud, et algklassid võiksid minna MG peahoonesse, kuid see tähendaks, et isegi kui arvutiklassid ja õpetajate tuba antaks algklassidele, peaks koolis hakkama tööle kahes vahetuses – mis on teatavasti keelatud. Veel on võimalus, et 37. keskkool läheb ise Akadeemia tee asenduspinnale teise tiiba, kus praegu on ajutiselt Järveotsa lapsed.

Isegi Akadeemia tee hoone õpilastest tühjendamise korral peab linn maja ikkagi kütna. Kui ühel heal päeval saab masu läbi ja koolide renoveerimise programm jätkub (lapsi hakkab ju taas juurde tulema), kuhu siis „manööverduspiind” tehakse? Kas juhtub nii nagu lasteaedadega, millest on mõne aasta taguste lühinägeliike otsuste tagajärjel nüüd suur puudus? Paraku on raha sageli *ultima ratio*, millega vaieldes jääb lolliks alati teine pool.

Kogu selle ajastumaigulise tragikoomilise loo juures on ajakirjanduses rõhutatud lapsevanemate remonditud klassiruumid vaid helge kõrvälmärkus. Haridusamet süüdistab kooli valeinfo levitamises ja tööandja laimamises, MG lapsevanemad ja hoolekogu omakorda haridusametit ja selle juhti ebakompetentsuses ning soovivad, et abilinnapea Jäppinen ta tagandaks. Kaia Jäppinen paneb koolidirektorile süüks halba juhtimist ja negatiivse meediakära tekitamist. Direktor Damberg aga leiab, et haridusameti ja linna tehtud otsuse tõttu kannatavad laste õppetingimused, kooli maine ning jätkusuutlikkus. Ringmängu on õnnelul kombel tõmmatud veel 37. kool, linna sotsiaalamet oma juhi Merike Martinsoniga, kodutud ja tänu Lauri Laatsile isegi noorsportlased.

Loo vaikivad peategelased, lapsed, ei süüdistata kedagi. Eemalt vaadates jääb mulje, et kogu puntratants toimub rahapilli saatel, mida mängitakse säästueelarve nootidelt.

KÜSIMUS JA VASTUS

Kuidas kommenteerite Mustamäe gümnaasiumi juhtumit?

TÕNIS LUKAS,
haridus- ja teadusminister:

„Tallinna linnas on õpilaste arv langenud ja on loomulik, et linn teeb seetõttu ümberkorraldusi. Ka riigi hariduspoliitiline debatt on tõuganud linna kaua järele oodanud otsuste tegemise poole. Kui hariduseelarves on võimalik mitu väikest gümnaasiumiosa sulgeda ja ühendada need korralikeks gümnaasiumideks, võimaldab see tõsta õpetajate palku ja soetada vajalikku õppevara.

Haridus- ja teadusministeeriumile on laekunud Mustamäe gümnaasiumi ümberpaigutuse kohta lapsevanemate kaebekirju. Aga kuni ametlikku järelevalvet nõudvaid kaebusi pole, tuleb ministeeriumil linnavalitsuse kui kooliomaniku otsuseid usaldada.”

LAURI LAATS,
Mustamäe linnaosa vanem:

„Mustamäe poolt vaadatuna jaguneb see teema kaheks suureks probleemiks: Mustamäe gümnaasiumi algklasside tulevik seoses majutamisega „sundüürnikena” teise kooli ning linnaosa kui terviku elukeskkonna tulevik seoses plaaniga majutada tühjaks jäävasse koolihoonesse mitusada kodutut.

Mustamäe gümnaasiumile on varem lubatud, et Keskuse tänava hoonetele ehitatakse algklasside tarvis lisatiib. On pakutud ka lahendust, et Mustamäe gümnaasium ja 37. keskkool vahetaksid pärast 37. keskkooli maja remontimist hooned. Et koolide remontimine on praeguseks peatatud, kavatakse Mustamäe gümnaasiumi õpilased paigutada Tallinna 37. keskkooli remontimata ruumidesse. See ei ole hea ega õiglane lahendus.

Linnaosavalitsus ei saa kuidagi nõustuda plaaniga rajada tühjenevasse koolihoonesse ülelinnaline sotsiaalmajutusüksus. Iga vald peab toitma oma vaesed ja Tallinna iga linnaosa peab suutma majutada oma kodutud. Me kõik soovime oma lastele turvalist kooliteed ja tahame näha heakorrasstatud parke ning haljasalasid, kus lapsed võiksid segamatult hullata. Me tahame, et meie korteri väärtus kinnisvaraturul kolinal ei kukuks. Tohtu suure sotsiaalmajutusüksuse võimalikkus seab selle kõik küsimärgi alla ning teeb mustamäelased murelikuks oma elukeskkonna pärast. Kriisi hambusse jäänute koondamine muust maailmast massiivsesse getosse pole kuigi tark otsus.

Kolmandaks ei veena mind sugugi jutt sellest, et koolimaja tuleb lastest tühjaks teha, sest maja käigushoidmine on haridusametile kulukas. Kas siis sotsiaalmajutusüksusena ei pea linn seda kütna ja valgustama? Ei maksa vana kaevu täis ajada, enne kui uus pole valmis.

Laseme algklassilastel õppida neile harjumuspäraselt, Akadeemia 30 majas ja tuleme teema juurde tagasi siis, kui on mõistlik lahendus välja pakkuda.”

KATRIN SAKS,
Tallinna linnavolikogu aseesimees:

„Koolide ühendamine või ümberkujundamine on kahtlemata keeruline, kuid praeguses olukorras positiivne lahendus. Näiteks Õismäe gümnaasiumi ja Õismäe humanitaargümnaasiumi liitmisel ühendatakse kaks eri õppesuunaga kooli ning alles jääb nii reaalkool kui ka humanitaarkallak. Suurem arv õpilasi annab suuremad valikuvõimalused ning õppetööd alustatakse sügisel koos vastremonditud majas.

Mis puudutab Mustamäed, siis siin on küsimus kooliruumides ning see ei kuulu Tallinna linnavolikogu pädevusse. Volikogu sekkub siis, kui liikumise või liitumise käigus lõpetab mõni kool tegevuse või asutatakse uus.

Eraldi tuleb aga tähelepanu pöörata ühendamise protsessile. On oluline, et otsuseid ei tehtaks kinniste uste taga ning need ei tuleks ülevaalt alla käsu korras. Parimad lahendused tuleb leida koostöös kõigi asjaosalistega. Õismäe koolidega kokku puutudes olen näinud probleeme just protsessi juhtimises. Linn võiks selliste olukordade vältimiseks kaaluda sõltumatu inimese palkamist aitamaks asjaosalistel leida parimat võimalikku lahendust. Firmade ühendamisest on see ju üsna tavapärane praktika. Selle inimese juhtimisel võiks töötada välja ühise arengukava. Õpitaks üksteist tundma ning tulevased kolleegid saaksid esimese koostöökogemuse. Paraku on praegu nii, et kõigepealt koolid ühendatakse ning alles uue kooliaasta hakul hakatakse tegelema uue arengukavaga.”

KAIA JÄPPINEN,
Tallinna abilinnapea:

„Haridusameti ja minu kui abilinnapea ülesanne on leida lahendus selleks, kuidas tühjaks jäänud koolimaju edaspidi kasutada. Kui linnal on ühe või teise teenuse jaoks vaja hoonet, on täiesti loomulik, et kasutatakse linna halduses olevaid vabasid maju. Mustamäe gümnaasium mahub praegu vabalt Keskuse tänava hoonesse, kuna kooli õpilaste arv on viimastel aastatel vähenenud (2006. a 680, käesoleval õppeaastal 604 ja uuest õppeaastast prognoosi kohaselt alla 600). Õpilaste arvu vähenemise põhjused on demograafiline olukord, aga ka kooli juhtkonna tegevus/tegevusetus. Kindlasti avaldab kooli mainele negatiivset mõju ka praegune kooli initsiatiivil alanud meediakära, eriti aga koolihoone seostamine kodutute varjupaigaga.”

Üld- ja kutseharidus ei peaks teineteist välistama

Kristjan Tuul,

tudeng ja kutsekooliõpilane

Kutseharidussüsteemist rääkimisel kasutatakse tihti juba oma-seks saanud metafoore, mis mõjutavad ka ametkondade tegetsemist, arengukavade koostamist ja meediakajastust. Allpool käsitlen seda temaatikat uuringutest ning oma kogemustest lähtuvalt.

Valdkondades, kus vahetu kogemus käega katsumise, vaatamise ja kuulamise teel pole võimalik, valitsevad meie meeli metafoorid. Mõisted, nagu „ühiskond” või „kultuur”, on hoomatavad ainult analoogiatega. Kui räägime ühiskonna hädade ravimisest, on selle taga paralleelid organismi ja meditsiiniga – sümptomid, haigused, tüsistused. Need kujundavad ühtlasi ekspertide seisukohti ja tegusid. Mõned soovivad düsfunktsionaalsed piirkonnad amputeerida, teised pakuvad ravimeid, kolmandad väidavad, et saame ainult sümptomeid leevendada.

Maailm metafooride keeles

Kuigi metafoorid on vajalikud, isegi vältimatud, on oht võtta metafooride loogikat selle pähe, kuidas maailm realselt töötab. Võib juhtuda, et ei jääda pelgalt leidliku sõnamängu tasandile, vaid ideed leiavad rakedust ja tagajärjed ei pruugi asjasse puutuvatele inimestele meeldivaks osutuda. Näiteks kui kiputakse arvama, et vaesus ongi haigus, mille peaks nakkusohtliku nähtusena välja ravima või nakatunud inimesed ühiskonnast isoleerima.

Metafoorsena kasutatakse ka hariduse mõistet. Seadus ütleb, et haridus on „õppeprogrammidega ettenähtud teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisnormide süsteem, mida ühiskond tunnustab ning mille omandatust ta kontrollib”. Seega on tegetsemist normide ja neile vastavuse määratlusega, milles on selged orientiirid ja eesmärgid, tipud ja väljalangejad, kvalifikatsiooni piirid, teadmiste edasiandmise ja vastuvõtmise mehhanismid, algus- ja lõpp-punktid jne. Hoopis teistsugune pilt visandub, kui mõtleme hariduse all kõike, mida inimene elu jooksul omandab (teadmised, oskused, vilumused jne): kitsas ja sirge rada asendub avarduva väljaga, välised normid vahetavad välja kogemuste kaudu kinnitatud või ümber lükatud isiklikud veendumused. Ühe sihi ja eesmärgi asendab pidev muutumine.

Ei saa öelda, et üks visioon on teisest õigem, nad täiendavad teineteist. Keskendudes ainult normidele ja nende kehtestamisele, hakataksegi hariduse all silmas pidama vaid numbrilisi tulemusi – metafoor hakkab domineerima tegelikkuse üle.

Hälbivate produktide mahuti

Seoses haridusreformidega oli veel hiljaage meedias palju juttu eri õpetasemete eesmärkidest, vahekordadest ja tulevikust. Oma osa tähelepanust langes üld- ja kõrghariduse kõrvalt ka kutseõppele. Kahjuks mitte põhjalikes ülevaadetes, vaid pigem mõõdamines, kergetäeliste vastustena keerulistele küsimustele.

Kui vähendada gümnaasiumide arvu, siis mida teha õpilastega, kes

Ettekujutus kutsekoolist kui „edasijõudmatute mahutist” peletab lapsevanemaid ja lapsi ametiõppest eemale ning kinnistab pilti kutseõppijast kui edutust, mujale mitte pääsenud ja elus paigal tammuvast inimesest.

RAIVO JUURAKU foto

sinna ei pääse? Nemad paigutame kutsekooli. Kui kõrgharidus peaks olema orienteeritud tippudele, siis mida teha stuudiumist ilmajäänutega? Ka nemad paigutame kutsekooli. Ja ühel heal päeval lähevad nad sinna ise.

Kutseharidus on retoorikas võrdväärne haridustase muude valikute kõrval, realselt aga „edasijõudmatute mahuti” – justkui loodudki vastu võtma neid, kes kõrgustesse ei pääse. Statistika järgi on akadeemilises kõrghariduses kutsekoolidest pärit noori alla 2% ning rakenduskõrghariduses veidi üle 10%, seega tuleb tõdeda, et 7200 kutsekoolilõpetanust leidis tee kõrgharidusse vaid natuke üle 800 inimese (siin ja edaspidi esitatud arvanded on pärit HTM-i väljaannetest „Kutsehariduse valdkonna statistika põhinäitajad” ning kutsehariduse arengukavast).

Põhjuseid võib otsida ebavõrdsest rahastusest, üldhariduse kvaliteedist, iga-aastastest lõpuksamite pingedest, mille alumiste kohtade peale kutsekoolid omavahel lahinguid peavad, või ka mujalt – tulemus on ikka sama: kutseharidust põlatakse, sest keegi ei taha teistest maha jääda. Ettekujutus kutsekoolist kui edutute paigutamise kohast ning sellest tulenev „mahuti” metafoor loob pildi paigalseisust või stagnaerumisest ning peletab lapsevanemaid ja lapsi kutsekoolidest eemale.

Paljud head algatused, ideed ja plaanid ei pääse jõulisemate ning kergemini levivate metafooride varjus toimima, vaid pigem kinnitavad nende mõjujõudu. Võib ju öelda, et „täna sel päeval ei ole kutsekool enam tupiktee” (Kalle Toom, <http://www.etk.ee/index.php?id=366>), aga kujutlust „mahutist”, kuhu pannakse need, kes edasi ei jõua, pole sellega veel murtud.

Riiklikus haridusretoorikas räägitakse sageli üleüldisest võidukast progressist, edasipürgimisest ja „tippu jõudmisest”. Kuigi ideed on muutunud ja muutumas, jäävad jõulised negatiivsed kujundid pikaks ajaks eredalt meelde.

Head algatused sumbuvad

Tänapäevane kutseharidusväli pole enam üheülbaline panipaik. Viimastel aastatel lisandunud õpipoisiõpe, uued keskhariduse baasil õppekavad ning täienduskoolituse võimalused on paindlikud. Õpipoisiõpe on mõni aasta tagasi seaduse tunnustuse saanud õppevorm, kus õpilane õpib vaheldumisi ettevõttes ja koolis, rõhuga esimesel. Modernses töökesk-

konnas kogemuste omandamine ning perspektiivis saadav kindel töökoht on suured plussid, kuid seda võimalust kasutab aastas ainult veidi üle 800 noore. Osaliselt tuleneb see ehk partnerite nappusest, aga teisalt vähesest teabest. Samas osales eelmisel aastal täiskasvanutele suunatud täiendusõpes üle 26 000 inimese. Kindlasti on seegi hea märk, ent kuna enamik koolitusi viiakse läbi kutsekoolide juures, on õpetajate koormus meeletult kasvanud.

Välja on töötatud meetmed toetamiseks õpilaste üleminekut kutsekoolist kõrgkooli. Hea näide on 35-nädalane lisa-aeg küpsuseksamiteks valmistumiseks. Millegipärast pole aga ükski minu koolikaaslane sellest kuulnudki.

SAMAL TEEMAL

TARMO LOODUS,
Viljandi linnavolikogu
esimees ja
Viljandi ühendatud
kutsekeskkooli direktor:

„Loomulikult võib kutseharidusele pahaks panna, et võtame kooli õpilasi, kes gümnaasiumi edasi õppima ei lähe. Teisest küljest peab ka neil inimestel olema võimalus omandada ametioskused, saada jätkusuutlik koolitus. Kindlasti on see kutsekoolide üks ülesanne, millest ei pääse üle ega ümber. Kutsekoolides on ka väga häid õpilasi, ja palju! Viljandi

kutsekeskkooli 800 õpilasest võiks vähemalt 200 olla eeskujuks igale gümnaasiuminoorele. Tublidele õpilastele osutavad ka Tallinna tööstushariduskeskuse väga head tulemused Euroskillsi võistlusel mehhatroonikas ja Viljandi kutsekeskkooli õpilaste saavutused müürsepa erialal. See näitab, et kes tahab õppida, saab kutsekoolis väga hea hariduse.

Selge see, et ainuüksi majade uueks ehitamine paremat õpetamiskvaliteeti ei loo. Teisest küljest: koos renoveerimise ja uuendamistega võetakse ette ka õpetajate täienduskoolitus. On ekslik arvata, et see midagi ei muuda. Koolitustel saab erialateadmisi, õpitatakse käsitsema uusi seadmeid ning kõige üldisemalt seda, kuidas arendada mõtlemist ja mõistust.

Kust siis tulevad Eestis need head töömehed, kes suudavad vallata kõrgtehnoloogilisi seadmeid? Ühest küljest

Lisaks on keskkooli baasil pakutav kutseharidus sisult ikka samal tasemel põhikooli ainekava omaga, hoolimata uutest ja uhketest nimetustest. Mitmed kutsekeskhariduse lõpetanud, kes samas koolis jätkavad, kannavad 75% oma ainetest üle ning arenevad realselt väga vähe. Ka tundide sisu, hoolimata hoolikalt koostatud ning põhjalikest riiklikest õppekavadest, on algeline ning veidigi nõudlikule inimesele surmiv.

Areneva tööjõu ja innovatsiooni tugisammas

Kutsehariduse arengukavas on vaade kutseharidusele märksa mitmekülgsem, süstemaatilisem ning põhjalikum. Arengukava üks eesmärkidest – „Õpe on kvaliteetne ja konkurentsivõimeline” – koos meetmete ning tegevuskavaga on varasemate plaanidega võrreldes põhjalik ja tänuväärne sisuline edasiarendus. Selle elluviimine muudaks olmetingimusi kardinaalselt. Eriti õpilase seisukohalt, kelle praeguses igapäevases õppetöös on parim kättesaadav õppematerjal firmade reklaamlehed, loengute sisuline kõrghetk õpetaja pajatus olmetingimustest *stroibat*’i ajal ning kes liigagi tihti peab kasutama 1970. aastatest pärit väsinud tööpinke.

Kõige olulisem kitsaskoht on õppejõudude kaader, sest praegu on õpetajate keskmine vanus 50 ringis ja noorte õpetajate (alla 30-aastased) osatähtsus kõigest 7%. Oma kooli näitel võin öelda, et needki vähesed noored on pärit samast koolist. Käinud läbi mõnelt koolituselt või veetnud paar aastat ülikoolis, tulevad nad tagasi ning enamasti kopeerivad vanemate kolleegide töövõtteid ja suhtumist.

Reaalse uuendusmeelsuseni on veel minna väga pikk maa. Ei piisa sellest, et aastaks 2013 on 95% õppejõududest käinud täienduskoolitusel ning 100% õppekavadest on riiklikult kinnitatud, kui klassiruumi võetakse kaasa ainult meeldiv mälestus puhkusereisist ning jätkuvalt näidatakse lüümikutel 1960ndatel innovaatiliseks peetud ehituskonstruksioone.

Õpimotivatsiooni peaaegu pole

Teine oluline teema on suur väljalangus kutseõppest nii põhi- kui ka keskhariduse tasemel, mille põhjustel koondatakse sageli üldnimetaja

ikka kutsekoolist ja rakenduskõrgkoolist.

Käsitööd ja mõtlemist keegi kutsehariduses lahutada ei püüa – ka igal ehitajal, rätsepal või infotehnoloogil on vaja eelkõige mõistust. Juba Carl Robert Jakobson ütles, et kätetööd on tarvis, kuid vaimuhariduseta läheme hukka.

Kurvastab, et kutsekooli kiputakse halvustama. Põhikoolis öeldakse lapsele tihti, et kui õppida ei viitsi, lähed kutsekooli. Tahame, et lapsed läheksid gümnaasiumidesse, kus on praegu vähe õpilasi. Kahjuks oleme tulnud ajastust, kus kutsekoole ei sömati supikateks. Eks tollal oli selline suhtumine mõningal määral õigustatud, aga praegune olukord on kindlasti teistsugune. Iga poliitik peaks mõtlema, mida ja kuidas ta ütleb nende kohta, kes õpivad töömeheks. Mitte keegi ei saa läbi majaehitaja või infotehnoloogita.

Õppekava on nagu disaineritöö

Viive-Riina Ruus,
TLÜ emeriitprofessor

Matti Lüsi aramuslugu õppekavast oli mitmes suhtes meeldiv üllatus. Imponeeris autori tava-pärasest avaram ja üldistatum arusaam õppekavast ja õppimise seostamine ühiskonnamuutuste, töö, kvalifikatsiooni ja karjääri-ga, samuti õpilaste tänapäevaste oskuste, teadmiste ja heaoluga.

Siiski – et Matti Lüsi ei leidnud sellekohaste seoste väljatoomist valitsuse äsja vastuvõetud üldhariduse õppekavades, ei tähenda, nagu poleks koostajad niisugust analüüsi jõudmööda teinud. Nimelt olid muu teabe kõrval lähtekohtadeks ka Eesti arengustrateegiad ning uuringutel põhinevad teadmised Eesti õpilaskonna seisundist. Ka suhtuti väga tõsiselt õppekava eelmiste versioonide kohta tehtud kriitikasse. Õppekava kui dokumendi juriidiline staatus ja formaat nende analüüside esitamist aga ei võimalda. Igatahes võin kinnitada, et õppekava koostajad jagasid täiel määral Matti Lüsi „laiemat” vaatekohta, püüdes mitte takerduda üksikasjadesse, mida mis tahes aine sisaldab ju pea lugematul määral.

Tahaksin Matti Lüsi avarat õppekavakäsitust omalt poolt veelgi laiendada, tõstes küsimuse Eesti õppekavade süsteemist – nii formaalhariduses kui ka väljaspool seda. Minu mõistmist mööda on praegu kõige päevakajalisem küsimus, milline peaks olema üld- ja kutsehariduse vahекord põhikoolile järgnevas hariduses.

Tähtsaks saab „inimvara”

Muutused töömaailmas – tervete tööalade või -kohtade ümberkujunemine või kadumine, uute teke, ettevõtete rahvusvahelistumine, töötus jmt areng – viitavad sellele, et hinda läheb inimvara, kes on ühekorraga suuteline nägema „suurt pilti” ja mõistma üldisi arengutrende. Lisaks olema meisterlik konkreetsetl tööalal, ent vajadusel omandama kõrge kvalifikatsiooni mingil teisel, vahetama töö- ja elukohti, töötama kodusel režiimil või kontoris.

Gümnaasiumi uus õppekava jätab palju ruumi koolide ja õpilaste valikule, võimalikud on ka praktilisema kallakuga valikud. Suured arenguhüpped on toimunud ka kutsehariduses: nimelt on praeguseks valminud riiklikud õppekavad kõikide õppevaldkondade tarvis. Puudu on aga üld- ja kutsehariduse õppekavade omavaheline kõrvutamine, läbi on töötamata küsimus kutsehariduse üldhariduskomponendist. Tuleb otsustada, kas meie keskariduses toimub üld- ja kutsehariduse omavaheline lahknemine ning nende vahele ehitatakse vaheseinad või vastupidi: leiab aset teineteisele lähenemine. Töömaailma arenguid silmas pidades tuleb kindlalt eelistada viimati nimetatud varianti.

Haridus standardiseerub

Seesama akadeemilise ja rakendusliku suunitlusega õppekavade ja nende komponentide optimaalse vahекorra probleem muutub lähitulevikus

„Õppekavateadmine Eestis on vähene, eeskätt ajaloolistel põhjustel. Samas võiksime rahvusvaheliste uuringute tulemusi silmas pidades siiski uskuda, et meie õppekavad pole halvemad kui mujal maailmas,” ütleb Viive-Riina Ruus. Foto on tehtud 11. detsembril Tõnismäel uute õppekavade esitlusel.

RAIVO JUURAKU foto

väga teravaks ka kõrghariduses. Eriti nüüd, mil nii mõnedki arenenud riigid peavad õigeks, et kõrghariduses jätkaks õpinguid kuni 60% vanuserühmast. Praegu on kõrghariduse keskmis üleminek väljundipõhistele õppekavadele, kutsehariduses on see juba toimunud ja üldhariduses sama trend tugevnenud. Lihtsalt väljendudes tähendab eelnev seda, et õpetaja või õppejõud ei tohi piirduda oma aine „tutvustamise” või mingist teemast „ülevaate andmisega”, vaid on kohustatud sõnastama, millised peaksid olema tema õpetatava kursuse tulemused õppija poolt vaadatuna: mida ta peaks kursuse tulemusel mõistma, teadma, oskama jne. Kokkuvõttes tähendab see kõik hariduse standardiseerimist.

See omakorda on majanduse kõrval ka hariduses seotud riikidevahelise konkurentsi, hariduse üleilmastumise ja neoliberaalse ilmavaate maksvusele pääsemisega. Samas on järjest valjemaks muutunud kriitilised hääled nende arengute aadressil. Seda eriti nüüd, mil usk turu võlujõudu on kõikuma löönud. Kriitikud väidavad, et standardiseerimine teeb õppijatest õpisoorituste tootjad, keda sellekohase edukuse alusel pingeritta sätitakse, see aga viib sisemise õpimotivatsiooni languseni ja loovuse allasurumiseni ning mõjub lõppkokkuvõttes halvasti ühiskonnale, nõrgestades innovatsioonivõimet. Võib oodata sedalaadi diskussioonide elavnemist.

Eesti peab kaasa rääkima

Eesti ei saa hariduse ja ühiskonna arengut suunata, kui me sedalaadi küsimustes selgust ei loo ja vaidlustes kaasa ei räägi. Olen kahel käel valmis alla kirjutama Matti Lüsi seisukohtadele rahvusvaheliste võrdlusuuringute vajalikkuse kohta. Õpetajate Lehe lugejatele pole ilmselt vaja üles lugeda neid rahvusvahelisi uuringuid, milles Eesti juba osaleb. Need on meil võimaldanud luua oma haridusest senisest palju adekvaatsemat enesepilti, kusjuures rõõmustaval

kombel oleme saanud enesehinnangut korrigeerida pigem ülespoole. Samas – juba läbiviidud uuringute alusel on võimalik välja tuua palju seni avastamata seoseid ja reeglipärasusi, eriti tähtis oleks kõrvutada eri uuringute tulemusi.

Olen nõus Matti Lüsiga, et näiteks Inglismaa ja Walesi eksamistusteemide (GCSE – *General Certificate of Secondary Education*) või USA SAT-testide sisuline analüüs võiks anda ideid meie õppekavade arendamisel. Paraku – nii vajalikud, kui sellised võrdlused ka poleks, Eesti õppekavapoliitika kujundamiseks ja loomiseks nendest ei piisa. Lisaks peame küsima veel mitmeid küsimusi. Näiteks kuhu läheb meie ühiskond ja kuhu tahame minna, milline peaks olema meie haridus, et eesti kultuur kehtaks ja areneks? Milline peaks olema kultuuri dialoog Eestis endas ja väljaspool? Millised omadused peaksid olema indiviidil, et ta suudaks end teostada, positiivseid arenguid eest vedada ja tagant tõugata? Milliseid haridustraditsioone tahame säilitada, millistest puudustest vabaneda? Milline on õpetajate ja õppejõudude ning teiste võtmerühmade valmisolek ja võimekus muutusteks? Ja nõnda edasi.

Iga otsuse taga ei ole teooriat

Õppekavade koostamine ja arendamine algab arenguvajaduste analüüsi-ga ning on tegevusloogikalt sarnane disaineritööga. Vahet tuleb teha eri loogikatel – õppekava koostamise/arendamise ning õppekavade kirjeldamise ja analüüsimise oma. Vihastes vaidlustes õppekavade üle sellist vahet enamasti ei tehta. Mingitele teooriatele ja teadusele osutamisel on sageli lihtsalt teadlik või ebateadlik soov oponente põrmustada. Õppekava vastuvõtmine tähendab otsust, mitte teooriat. (Kas keegi võiks öelda, millise teooria alusel kujunes omal ajal otsus, et hõlmikpuu asemele ei tohi kerkida Estonia teatri uus hoone?) Samas – pole võimalik olla õppekava arendaja või analüüsijana tänapäeva

tasemel, olemata kodus paljudes teadustes (haridus-, sotsiaal- ja kultuuriteadused, filosoofia jt) ja suutmata neid õppekava aspektist üldistada. Seega – kui kõneldakse õppekava teooriast, tuleb vastata küsimusele, mis laadi teooriaga ja kas üldse on tegemist selle sõna ranges teaduslikus mõttes. Lisaks, milliseid mudeleid, mõisteid, mõtteskeeme jms on õppekava luues või analüüsides kasutatud ning mis alusväärtustel on õppekava disainimises lähtutud.

Õppekavasid tuleks teha professionaalselt

Matti Lüsi väitel on eesti pedagoogikateadus viimased 15 aastat olnud „väheste asjaarmastajate pärusmaa, kes seda oma õppejõukoormuse kõrvalt on püüdnud arendada”. Üldjoontes – võib-olla Tartu ülikooli õppekavakeskus välja arvatud – on see väide õige. Mis puutub asjaarmastajalikkusse, siis siin pilt nii sünge ei ole. Selles on kerge veenduda, kui teha väike otsing Eesti teadusinfo süsteemis ETIS. Ometi tuleb tunnistada, et õppekavateadmine Eestis on, eeskätt ajaloolistel põhjustel (õppekava kui hariduse keskne reguleerimine oli Moskva eesõigus), vähene.

Samas võiksime rahvusvaheliste uuringute tulemusi silmas pidades siiski uskuda, et meie õppekavad pole halvemad kui mujal maailmas. Võib isegi olla, et oleme parimate hulgas. Kuid selle väite tõendamiseks või ümberlükkamiseks vajame põhjalikumaid analüüsi ja spetsiaalse väljaõppe saanud inimesi. Õppekavade koostamine, arendamine, analüüsimine, tõlgendamine ja õpetamine tuleb muuta professionaalseks tegevuseks. Tuleks avada sihtotstarbeline doktorantuur, kus õpiks terve rühm – vähemalt 5–7 – erineva erialase ettevalmistusega inimesi. Õpe peaks toimuma osalt Eesti ülikoolides, kuid suurelt jaolt neis välismaa ülikoolides ja uurimisorganisatsioonides, kuhu on koondunud asjakohane kompetentsus. Eesti strateegilistes huvides on omada kõrgprofessionaale, kellele saaks usaldada õppekavatöö – selle juhtimise, koordineerimise ning õpetamise ülikoolides.

„motivatsiooni puudumine” alla. Motivatsiooni kadumise taga on nii tõmbetegurid, nagu tööturule siirdumine või haridustee jätkamine kõrgkoolis, kui ka tõuketegurid – õppevõlgnevused, kooli halb maine või lihtsalt igavus.

Motivatsiooni tuumaks jääb aga ikkagi inimese tahe teha tööd ja tunda sellest rõõmu. Ainult üksikuid teadlikult kutsekooli tulnuid võib näha vaimustumas müüri ladumisest või krohvimisest. Millest see säde tuleb?

Olen näinud kaasõpilaste töötamist praktilikal ning mind paneb imestama nende äärmine leidlikkus tööst kõrvale viilimisel. Samasuguse leidlikkuse rakendamisel õpetöös oleks nende edukus ilmselt suurepärane. Tegemist pole laiskuse, vaid vastureaktsiooniga tunnetatud kohustustele ja välisele survele. Töötamine on neile võõras, kutsekool on midagi karistuselaadset, sest „väärilised” võeti gümnaasiumi, ning see, kes suudab ennast vähima vaevaga sellest kadalipust läbi lohistada, on võitja.

Kokkuvõtte asemel

On käibetõde, et üldhariduskoolist saab hariduse, mis viib elus edasi, kutsekoolist aga kutse ja heal juhul ameti (tänapäeval sedagi mitte). Kutse- ja üldhariduse lahus hoidmine on teinud Eesti haridussüsteemile kõige suuremat kahju. Heal juhul on gümnaasiumist tulnud õpilane käinud tööõpetuse tundides, aga isegi siis suhtub ta käelisse tegevusse kui teise- või kolmandajärgulisse.

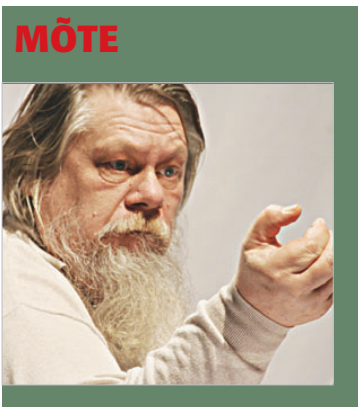
Tuleb loobuda mõttest, nagu omandataks kutse üldhariduse arvelt või vastupidi. Iga inimene võiks osata käsitseda materjale, midagi teha osata ning tunda rõõmu oma loomisvõimest ja tootlikkusest. Jah, teoreetiline teadmine tooli valmistamisest pole sama, mis vilumus tooli valmistada, aga töötamiseks on vaja mõlemat. Intuiitiivselt on selge, et mõlema teadmise puhul on tegemist haridusega, kuid institutsionaalselt, funktsionaalselt ja mõisteliselt on need valdkonnad teineteisest tugevalt lahutatud. Utreeritult väljendades – kutse justkui välistaks teadmise, mõlemad korraga ei näi ühte inimeses mahtuvat.

Ma ei arva, et meedia on metafooride murdmisel ja asendamisel mingi võluvits. Pigem on jäme ots haridusametnike käes ning ka jääb nende kätte. Liikumist valikainete suunas üldhariduskoolides tuleks täiendada, pakkudes ka võimalikult laia valikut kutsealasid, vajadusel kohustuslikus korras.

Lisaks tuleb kindlasti suurendada erialade valikut ja õppekohtade arvu rakenduskõrgkoolides, sest mis tahes reformist hoolimata jäävad kutsekoolid teise taseme õppeasutusteks. Kui soovime kõrgekvaliteedilist tööjõudu, tuleks kutse ja hariduse sidusust arendada järgmise õppeastme baasi laiendamise kaudu. Ja ehk on siis kunagi lootust jõuda hariduseni, mis peab ideaaliks iseiseisvat isiksust, kes suudab, oskab, teab ja tahab teha otsuseid ja neist kinni pidada.

Artikli autor kasutab pseudonüümi, tema isik on toimetusele teada. Tegemist on loodusteaduste bakalau-reusega, kes praegu õpib magistrant-tuuris humanitaarteadusi. Ühtlasi õpib ta ühes Eesti kutsekoolis. Artikkel põhineb muuhulgas ka sealt saadud kogemustel.

SAMAL TEEMAL: Matti Lüsi „Aeg on alustada tõsiste haridusuuringutega” (vt ÕpL 05.03)

Jaan Tooming,
kirjanike liidu liige

Lugemisaasta. Jah, raamatuaastad on nüüd asendatud lugemisaastaga. Eks see ole natuke naljakas ka. Nagu oleks vaja hakata lugema õppima, kuigi nimetame ennast uhkelt raamaturhvak.

Lugema õppimine on tore protsess, ikka tähtede kaupa, siis sõnad kokku ja lõpuks lausejupid, kuni laps rõõmsalt taipab, mida loeb. Kõigepealt muidugi koolis aabits, siis muud lastele määratud lugemispalad, värsse lausa õpitakse pähe. Ja varsti laps enam ei oota-gi, et vanemad jutustaksid midagi või loeksid ette – ise, ise saan hakkama, rõõmustab laps. Ja siis tuleb raamat kakajunnist, oi-oi kui tore raamat, lausa naerma ajab.

Elu on ropuks läinud

Kuid me unustame, et maainimene ei ütle kunagi „kaka“, ta ütleb ikka otse välja: „sitt“. Nii et sitajunn. Kuidas küll seda tohib! Linnavurledest emad ja isad kirtsutaksid nina ja peidaksid raamatu lapse eest, rumalate sõnade õppimine on ju keelatud, kuigi laps on juba ammu teadlik sõnast „sitt“. Aga autor teenib nendega ränka raha ning talle võib ainult soovitada kirjutada järgmiseks „Nokupoisi seiklused lollidemaal“.

Nali naljaks, asi on veidi tõsisem, kui näib. Praegune kirjandus kubi-seb roppustest ja seda peetakse kirjandusringkondades normaalseks. Ainult Arvo Valton on tagasihoidlikult maininud, et tema ei kavatse oma loomingus vägeid sõnu kasutada, saab ka ilma hakkama. Jah, elu on ropuks läinud ja kirjandus peab peegeldama elu. Kuid siin räägib Nikolai Baturin hoopis imelikku juttu, et kirjandus peab looma võimaluvõimalikke maailmu, ta lausa eitab realismi. Nii et erandeid siiski on. Tänu Jumalale.

Meil ilmub tohutul hulgal raamatuid, kuigi enamasti väga väikeses tiraažis. Mõtleme välja sihtgruppe ja reklaamime oma kaupa. Kirjastused võistlevad omavahel hittide pärast ja möll missugune. Kui palju on aga selles kõiges väärtkirjandust? Ja kes seda meie internetiajastul loeb? Ilmselt siiski vähesed.

Jah, kooliõpetajad lausa kaebavad lugemisoskuse vähenemise üle. Lapsed ei taipata teatavate mõistete ja vanade sõnade sisu ning on hädas oma mõtete väljendamisega. Haridussüsteem lonkab, võib selle pääle öelda. Ja me näeme, kuidas seda vaest haridussüsteemi püütakse aina parandada ja putitada.

Kultuurini jõuavadki vähesed

Hea kirjandus on olnud kogu aeg määratud vähestele, peab natuke nukralt nentima. Kui aga tunda mõndagi noort inimest, kes loeb isukalt väärtkirjandust, süveneb valitud erialasse ja püüab end igakülgselt harida, võib siiski nentida, et kõik lootus pole veel tulude hajunud.

Ikka on üksikud geeniused viinud edasi elu ja haritud inimesed tõstnud ka rahva maitset ja kultuuritaset. Ei tohi lihtsalt anda järele kassikullale ja imetleda kõike seda, mida laias maailmas trendiks loetakse, peame jääma endale truuks ja kirjutama südameverega,

sügavaist asjust, arutama probleeme, millel tõesti elu ja surma küsimus, ning vaatama elu mitte ainult seltskondlikult positsioonilt, vaid ka universumi seisukohalt, nimelt, milline on inimese koht paisuvas universumis ja kas saame hakkama oma hirmsate ökoloogiliste ja sotsiaalsete probleemidega, olles vaid mutukad tohutut universumis.

Vaja on ka ausat ja haritud teejuhti praeguses raamatute laviinis. Tarka inimest, keda usaldada, kes annab nõu, mida lugeda ja millisel eesmärgil. Ja et ta ei alluks trendile, vaid juhendaks ainult väärtustest, mis annaksid lugejale rõõmu ja naudingut lugemisel.

Leida pori seest üles pärlid

Me oleme ju uudishimulikud, kuid praeguses infotulvas kaotame pea ning rabame kõike juhuslikult, sest meil pole teejuhti, tarka teejuhti. Ja nii saabki bestselleriks pori näkku loopimine, tõeline rämpsikirjandus, ning nii edasi minnes pole lootustki, et rahva haridustase ja maitse muutuks, muutuks nii, et tõesti oskaksime pori seest pärlid üles leida.

Head lugemisaastat ja rõõmu!

LAPSEHOID

Lapsehoid – alternatiiv lasteaiale

Eestlased võivad olla uhked oma lasteaia-süsteemi üle, meil on pädevad pedagoogid ja taskukohane ühtlase kvaliteediga teenus. Samas on lapsi, kes vajavad väiksemat ja turvalisemat rühma või eritingimusi. Nii erivajadustega lapsed (puudega, allergikud, andekad jne) kui ka tavalised, kel on suures rühmas raske kohaneda. Neid probleeme on viimased neli-viis aastat püütud leevendada alternatiivse lastehoiuteenuse arendamisega.

Lapsehoidja kutsestandard koostati 2004/2005. õa tühjale kohale. Kujutleti traditsioonilist lapsehoidjat, kes töötab lapsega (või ühe pere lastega) enda või lapse kodus, kus hoidja ülesannetele lisanduvad majapidamistööd. Kutsestandard on peamiselt vanema ja omavalitsuse huvides – sellega üritatakse vähendada lasteaegade järjekordi ja pakkuda vanemale võimalust palgata lapsehoidja.

Praegugi leidub peresid, kus läheb vaja just klassikalist hoidjatädi, kes tuleb kohale ja hoiab nii kodu kui ka lapsi. Osa lapsi käib mängutubades. Suurim osa saab aga hoitud väikestes lastehoidudes, kus paari töötajaga

rühmas on kümnekond last, lahtiolekuajad ja päevakava sarnanevad aga lasteaedade omadega. Laps viibib seal viis päeva nädalas 8–10 tundi päevas.

Kuigi lapsehoidjatööd on asunud tegema ka paljud endised lasteaiaõpetajad, on lapsehoidjate haridustase kohati väga madal. Kutsestandardi järgi piisab lapsehoidja kutse taotlemiseks põhiharidusest, eksamile pääsemise eeldus on 160-tunnise koolituse läbimine. Mitmes kutse- ja rakendus-kõrgkoolis korraldatakse ka lapsehoidja kutseõpet 40-nädalase (üks õppeaasta) riikliku õppekava alusel.

Kutseeksamite küsimused püüti välja töötada nii, et vastuseid oleks võimalik leida Eestis kättesaadavast kirjandusest („Lapsehoidja käsiraamat“ ei olnud siis veel ilmunud). Valikvastustega küsimusi on kokku 500, korraga tuleb vastata 50 neist. Eksamil kukutakse läbi ka ainult esmaabi küsimustega – 50 küsimusest kolm puudutavad esmaabi ja kes neile valesti vastab, on läbi kukkunud. Sellise tundide arvuga koolitus ja eksam ei ole piisavad.

Lapsehoidjate kutseliit on teinud Kutsekojale avalduse, et kutsutaks kokku tööriühm kutsestandardi muutmiseks. Kehtivas standardis on toodud välja lapsehoidja II ja III kutseaste. II aste annab oskused töötada lapsehoius abitöötaja või koduabilise-

na, kelle ülesannete hulka kuulub ka laste eest hoolitsemine. Kutse arendamiseks on aga vaja ka sellise haridustasemega lapsehoidjaid, kes suudavad teisi töös juhendada (praeguse kutse-süsteemi IV aste). Kiiremas korras tuleks diferentseerida ka lapsehoidja tööalased õigused ja kohustused.

Lapsehoidja võib olla kõrghariduse omandanu, kes end pidevalt täiendab, aga ka põhiharidusega inimene, kes on osalenud 160-tunnistel kursustel ja teinud testi 50 valikvastusega küsimusega, ise seejuures lastesse üsna külmalt suhtudes. Põhiharidusega inimene võib olla abitöötaja, lasterühmaga regulaarselt töötaval inimesel peaks olema vähemalt lapsehoidja III kutse.

Kohalikud omavalitsused ei rahasta lastehoiuteenust samas mahus lasteaedadega, mistõttu kahe teenuse hinnavahe on mitmekordne. Võrdset rahastamist takistavad lapsehoidjate kutseõppe madalad nõudmised, omavalitsuste vastuväide pearaha suurendamisele on aga see, et hoius ei anta alusharidust. Kas jääda lootma eelkoolile, palgata tunde andma pedagoog või koolitada kõrgema kutsetasemega lapsehoidjaid nii hästi, et nad suudavad lastele õpetada õppekavas nõutavat, selle üle on vaja arutleda.

SIIRI-LIISI LÄÄNESAAR,
MTÜ Perekasvatuse Instituut

KUI MINA OLIN VEEL VÄIKENE MEES

Andres Pöder

Alla anda ei saa

Õppisin Pärnu 4. keskkoolis (praegune Pärnu Ülejõe gümnaasium) ja mängisin mitu aastat kooli puhkpilli-orkestris. Mul polnud suuri muusika-eeldusi ja seepärast anti mulle kõigepealt tuuba ning pandi puhuma *secunda*’t. Tuubast jäin ilma, sest see oli liiga suur ja varjas mind dirigendi eest. Ühes proovis tabas ta mind selle taga lugemas Mati Undi äsja ilmunud raamatut „Hüvasti, kollane kass“. „Kui tahad orkestrisse jääda, hakkad mängima klarnetit!“ kurjastas ta. „Ma ei oska seda ju üldse!“ – „Siis õpid!“ Nii ka läks. Algul nägin tublisti vaeva, hiljem sain hakkama.

Samal ajal kogusid biitlid populaarsust. Meisterdasin endale mustvalge sarvilise elektrikitarr, helimagnetiks kõrvaklappide või telefoni sisu. Tegime ka väikese klassiansambli. Seejärel kutsuti mind juba kooli instrumentaalorkestrisse. Rajooni muusikakollektiivide võistlusel pääsesime edasi Tallinna, ülemaalsele koolimuusika festivalile Estonia kontserdisaalis. Proovid algasid hommikul. Ilmnes, et mu omatehtud instrumendil kadus heli. Mingi ühendus helipeaga oli katkenud. Kasutu kast, raisatud proovid, asjatud oskused.

Ahastuse ja hingedärinaga kurtsin orkestrijuhile ja küsisin, kas tulen lavalt ära. „Jää sinna, kus su koht on! Mängi, nagu kõik oleks korras! Usu, et õnnestub!“ ütles õpetaja. „Kui mitte nüüd, siis järgmisel korral kindlasti!“ Imetlen pedagoogi tarkust, mis mulle mu lootuse ja väärikuse tagasi andis. Otsustav etteaste algas. Avaakordid kõmisesid, trummid mürisid. Siis kuulsin korraga helisevat neidiki keeli, mis mu oma sõrmede all. Imedesse maksab uskuda. Pääsesime laureaatide hulka.

Andres Pöder, kellest nüüdseks on saanud EELK peapiiskop, mõistis juba noorukina, et maailm ulatub kaugemale loodusest, kus elame.

Muusika paneb noothaaval avastama oma suutlikkust ja uskuma, et leiame midagi, mis on kui kingitus, mille jaoks muusikagi on ainult vahend ja tööriist, avades imesid, sünnitades rõõmu ja rahu. Töötades kirikus, saan aru, miks on muusikal siin nii oluline koht. Olen tänulik, et kokkupuuted muusikaga on aidanud mul paremini mõista iseennast, usku ja Jumalat.

Linde kuulates

Olin juba lapsepõlves suur looduse-sõber. Algkoolipäevil käisin Pärnu naturalistide jaamas. Seal oli põnev – akvaariumid, linnupuurid, kasvuhooned, binoklid ja mikroskoobid. Maailm muutus palju suuremaks ja keerukamaks, kui palja silmaga näha võis. Kõikjal – maa all ja maa peal,

õhus ja vees – kihas elu, kehtisid oma reeglid, kõlas oma keel.

Läksin ka ornitoloogiaringi. Talviti olin söötud tihaseid ja kevadel meisterdanud koos isaga kuldnokkadele pesakaste. Linnud olid tegelased, keda tuli imetleda. Nad oskasid lennata. Isegi väga kaugele. Minu lapsepõlves maksis see palju. Nad olid ilusad. Nende laul oli ilus. Ja mis veel kummalisem, sellest võis isegi aru saada. Targad linnuteadlased oskasid seda lastelegi seletada.

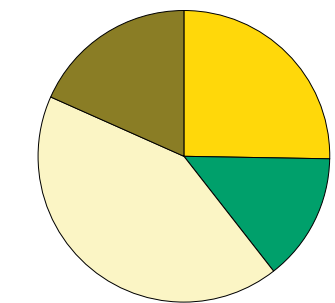
Kevadel ja suvel, kui linnuriik valutas linna pargid ja linnusõprade meeled, kogunesime pühapäeva varahommikul, viie-kuue ajal, naturalistide majja, võtsime binoklid ja asusime ringkäigule piki rannapuiesteid ja kaldaroostikku, juhendajaks vahel ka mõni Pärnus puhkav professor. Linnulaulus on palju praktilist, midagi esteetilist ja veidi müstilist.

Meie jalutuskäik lõppes enamasti Eliisabeti kiriku ukse ees, mille tagant kostis orelihelisid ja lauluhäält. Naturalistide maja asus vaid mõni tänavavahe eemal. Andsime binoklid juhendaja kätte, kes need sinna ära viis, ja läksime laiali. Koju polnud kiiret – astusin sisse kirikusse. Pealegi oli tornis kukk – ikkagi lind.

Eliisabeti kiriku õpetaja oli sel ajal professor Evald Saag. Ta kõne kõlas sageli kaanani keelena. „Kui üritan mõista lindude keelt, kuidas ma siis inimeste keelest aru ei saa,“ arutlesin omaette ja jäin pühapäevast pühapäeva kannatlikult kuulama. Tasapisi taipasin, et maailm ja elu ulatuvad palju kaugemale loodusest, kus elame. Looduse lood ja lindude laulgi osutavad sellele.

Frantsiskus Assisist olevat jutlustanud lindudele. Mina olen lapsepõlvelindudele tänulik nende jutluse eest, mis mind mu kutsumuse ja tulevase ameti juurde juhatas. Kukk kirikutornis räägib ikka edasi vajadusest olla oma hinges ärkvel, märgata ja mõelda. Meie rahva esimestel aabitsatelgi on kukk just seetõttu. Linde maksab kuulata.

LUGEJATE KÜSITLUS

- Viletsas materiaalses baasis: 18 häält (26%)
- Kehvades õpetajates: 10 häält (14%)
- Õpilaskontingendis: 30 häält (42%)
- Milleski muus: 13 häält (18%)

Airi-Alina Allaste uurib subkultuure ja kirjeldab uusi inимtütüpe

Kristi Helme

kristi.helme@opleht.ee

Tallinna ülikooli rahvusvaheliste ja sotsiaaluuringute instituudi (RASi) professor Airi-Alina Allaste uurib elustiilide keskuses eri inimgrupe. Eelkõige neid, kes tavapärasest pisut erinevad ja kelle kooslust subkultuuriks nimetatakse.

RASI-s tehakse sotsiaalteaduslikke uurimusi ja õpetatakse sotsioloogiat. Uurimisrühmi on neli: elustiilide uurimiskeskus, stratifikatsiooni osakond, etnosotsioloogia osakond ja kodanikualgatuse uurimiskeskus. Enne 2008. aastat oli osa uurimis- ja õpetamistööst humanitaarinstituudis, osa TPÜ sotsiaalteaduskonnas. Nüüd on kõik sotsioloogiaga tegelevad inimesed Tallinnas siia koondunud. Kuna teadusprojekte on palju, töötab suur osa doktorantidest ja magistrantidest uurimisprojektides.

Teie uurimisvaldkond on subkultuurid. Mida see täpsemalt tähendab?

„Ühest definitsiooni on raske anda, akadeemikud vaidlevad selle üle. Lihtsustatult tähendab subkultuur ühiste arusaamadega inimrühma. Ühe klassi õpilased ei ole veel subkultuur. Olulised on ühised arusaamad elust, kindel stiil, maitse ja tegevus. Näiteks spordis on subkultuurid (nt rulatajad), aga samas ei ole iga lumelauaga sõitja veel lumelaudurite subkultuuri liige. Oluline on seltskonda kuulumine ja teiste endasarnastega koos viibimine ning ühised arusaamad ja väärtushinnangud. Tihti areneb välja oma släng. Grafitijoonistajad ei moodusta oma subkultuuri, see on pigem osa hiphopi subkultuurist, kultuuripraktika, mida harrastatakse eri kontekstis.

Subkultuuri kui nähtust hakati kontseptualiseerima ja ühiskonna alarühmi uurima 20. sajandi algul Chicagos. Subkultuuri mõiste ise tuli kasutusele 1940-ndatel. Eks eri kooslused ja grupid olid ka enne, aga neid ei uuritud. Sotsioloogiat kui teadust ei olnud enne 19. sajandit olemas. Eestis on subkultuure vähe uuritud, kui ma alustasin oma esimeste töödega üheksakümnendate lõpus, olid tehtud vaid üksikud uurimused.

Nõukogude ajal olid tollasest elulaadist eristuvad subkultuurid täiesti olemas, aga nende kohta on väga vähe uurimusi, analüüse pole pea üldse. Praeguseni elavatest subkultuuridest said tollal alguse nii punkarite kui ka metal-muusika subkultuur. Inimene on sotsiaalne olend ja vajab ikka kooslust, eriti noor inimene. Samas on ka kriminaalseid subkultuure, Chicago koolkonnas just neid uuritigi, eelkõige gänge.”

Kuidas eestlased eri subkultuuridesse suhtuvad?

„Võrreldes arenenud lääneriikidega on meie ühiskond homogeenne ja erisused tekitavad inimestes hirmu. Samas muutuvad ka Eesti inimesed järjest sallivamaks. Visuaalsed erinevused ei lähe enam nii korda nagu viisteist aastat tagasi, mil roosale punkariharjale vaadati tänaval järele. Praegu ei huvita soeng enam kedagi, sest meie ümber on kõik üsna kirju.

Airi-Alina Allaste arvates muutuvad Eesti inimesed järjest sallivamaks: „Visuaalsed erinevused ei lähe enam inimestele nii korda nagu viisteist aastat tagasi, mil roosale punkariharjale vaadati tänaval järele.”

RAIVO JUURAKU foto

Läänes on erinevusi veelgi rohkem ja tänavapilt väga kirev. Seal mõistetakse, et inimese stiililisel enes väljendusel ei ole n-ö ohtlikku, kaugeleulatuvat tähendust. Eesti vanemad põlvkonnad seda veel ei adu, aga muutume järjest multikultuursemaks.”

Olete kirjeldanud uusi inимtütüpe, näiteks uusboheemlasi. Mis neid iseloomustab?

„Lõin selle mõiste mõni aeg tagasi oma doktoritöös. Uusboheemlane on nädalalõpul boheemlane, igapäevaelus võib aga olla näiteks edukas ärimees. Klassikaline boheemlane vilistab ühiskonna normidele ja elab oma väärtushinnangute järgi, uusboheemlane üritab olla ka n-ö etableerunud ühiskonna reeglite järgi edukas. Tänapäeval püüab suur osa noori intellektuaale ja loominguliste püüdlustega inimesi neid pooli omavahel kombineerida. Eriti Ida-Euroopas, sealhulgas Eestis.

Ülemaailmselt võib uueks inимtütübiks nimetada palju reisivat globaalset eliiti. Mobiilsed inimesed, kes sõidavad ringi ning kel on interneti kaudu tekkinud rohkelt kontakte. Tänapäeval on globaalküsimustes kerge kaasa lüüa. Eesti noorel põhiliselt interneti teel, aga üha enam ka reisides.”

Kas selline elu ei tekita inimeses teid pidetust?

„Kindlasti paljudes tekitab. Need inimesed on küll mobiilsed ja kiired, aga pealiskaudsed. Eestis on inimesed paiksemad, mobiilsus ja pealiskaudsus iseloomustab pigem Ameerikat. Mingi asjaga tegeldakse ja teatud inimestega suheldakse nii kaua, kuni see inimesele midagi pakub, kuni ta saab sellest mingit kasu. Niipea kui kuskil paistab midagi paremat, sõidetakse järgmisesse kohta. Varasem võrgustik, suhted ja töö kaotavad tähenduse.

Viimasel ajal on üle maailma, ka Eestis, tekkinud aga hoopis kogukondlikud liikumised, näiteks ökokogukonnad. Eestis on vajadust kogukondade järele suurendanud majandussuruts, see on vastureaktsioon pealiskaudsusele, hehtilisusele ja pidetusele. Inimesed tahavad elada ikka koos ja olla stabiilsetes suhetes.”

Olete uurinud noorte uimastitarvitamist ja seda mitte üksnes nelja seina vahel, vaid ka heroïinisõltlastega silmast silma kohtudes...

„Kasutan alati kvalitatiivset metodoloogiat ja lähen uuritavate juurde, sest keskkond peab nende jaoks mugav olema. Olen teinud doktoritöö uimastitarvitajatest. Ida-Virumaal oli heroïinisõltlasi päris raske veenda kõigest rääkima. Samas on sellist subkultuuri lihtne uurida, sest inimesed on omavahel seotud. Kui sain ühega jutule ja meeldisin talle, oli ka teistega lihtsam. Karta ei ole midagi, kui ei lähe just õõsel urgastesse elu uurima.

Võrdlesin eri rühmi, nii heroïini- kui ka kanepitarvitajaid. Kanepi tarvitamine on laialt levinud, minu fookus oli nn loomingulistel inimestel. Hoopis keerulisem oli uurida vägivaldseid inimesi. Neid oli raske leida ja rääkima panna ning polnud ka suhtlusvõrgustikku – kui saingi ühega kontakti, ei viinud see mind teiste uuritavate juurde.

Narkomaanide probleemi suurim allikas ei ole uimasti, vaid see, milistes oludes inimene elab ning misugused on tema ja ta kaassõltlaste väärtushinnangud. Suuremat tähelepanu peab pöörama rehabilitatsioonile. Isegi kui endine narkomaan ei ole ravi tulemusel enam uimastisõltlane, läheb ta tagasi samasse sotsiaalsesse keskkonda, oma heroïinitarvitajatest sõprade juurde. Inimesele tuleb õpe-

tada uusi oskusi, et ta läheks tööle, et tal tekiks endast positiivne kuvand ja uued sõbrad. See on tähtsamgi kui füüsiline ravi.”

Milline on sotsiaalteaduste positsioon praeguses Eestis?

„Oleme juba harjunud, et kõikjal räägitakse reaalteaduste olulisusest. Samas on ka sotsiaalteadused ühiskonnale vajalikud. Üldhariduskoolis võiksid sotsiaalteadused olla praegusest kindlasti rohkem esindatud, aga üks eri huvigrupid võitlevad oma alade eest õppeprogrammides. Võib-olla ei ole sotsiaalteadlased siis piisavalt võidelnud.

Sotsioloogia on endiselt populaarne, konkurss sellele erialale ei ole küll nii suur kui kümme aastat tagasi, aga siiski päris korralik. Palju on tudengikandidaate, kel juba mitu aastat keskkooli lõpust möödas ning kes tahavad ühiskonnas toimuvast rohkem teada saada. Sotsioloogia aitab ümbritsevat mõista. Paljud üliõpilased lõövad pärast kooli lõpetamistki meie uurimustes kaasa. Sotsioloogia erialalt saab hea baasi ka ajakirjanduses töötamiseks, sest siin õpitakse hästi kirjutama ja ühiskonda analüüsima. Ühiskond ja inimesed on huvitavad, seetõttu on neid ka huvitav uurida.”

Mida plaanite tulevikus uurida?

„Mind on hakanud huvitama sotsiaalsed liikumised, üks uuemaid projekte on ökokogukondlaste liikumisest. Tahaksin uurida ka seksuaalvähe- mus, seni on seda Eestis väga vähe tehtud. Teema on oluline mitte ainult rühma seisukohast, vaid on kõnekas kogu ühiskonna sallivuse ja inимõiguste aspektist. Meie soouuringute keskuse eesmärk ongi pöörata varasemast rohkem tähelepanu meesuuri- mustele ja seksuaalvähemustele.”

TURG JA EFEKTIIVSUS

ARGO KERB
argo@opleht.ee

Kaheksakümnendatest aastatest alates on kõrgharidusreformide eesliinil olnud inglise keelt rääkivad maad, nagu Austraalia, Uus-Meremaa või Suurbritannia. Viimasel kümnel aastal on samalaadseid ideoloogiad kõrgharidusstrateegiatega kujundamise aluseks võtnud ka paljud Mandri-Euroopa riigid. Nendes riikides, sh Eestis, läbiviidavad ja plaanitavad muudatused on üha tugevamalt mõjutatud teadmispõhise majanduse, turu tähtsuse või majandusliku üleilmastumise ideedest.

John B. Kreisler ja Stephen Carney Aarhusi ja Roskilde ülikoolist väitsid oma 2009. a avaldatud Taani ülikoolireforme käsitlevas uuringus „Ülikooli akadeemikud teelahkmel”, et põhjamaade näitel saab eristada kaht domineerivat arusaama, kuidas ülikool peaks funktsioneerima. Esimene lähtub demokraatlikust ja akadeemiliselt vaba ülikooli ideest, mille aluseks on kõrghariduse sõltumatus välisest mõjutajatest. Teine, mis on Eestis väga jõulisel läbilöögitrajektoril, mõtestab ülikooli „turu” ja „efektiivsuse” kontekstis.

Sarnaneme selles Taani ning ülejäänud Euroopaga. Riiklik ja ideoloogiline surve ühiskondlikule arvamusele ning rahastamisstrateegiatele ja -poliitikatele soodustab massiivsemate institutsioonide teket. Kohalikud kõrghariduspoliitilised väljütlemised ja kasutatav keel on tugevalt mõjutatud turuvajaduste ja efektiivsuse loogikast. Ülikoolid moodustavad suuri osakondi ja instituute, millesse investeerimisel loodetakse võtta välja mastaabisäästu efekti intress. Alusidee on saavutada võimekus maailmatasemel konkureerimiseks ja samal ajal suuta hoida kätt tööturu konjunktuuri pulsil. Kuivõrd seda saavutatakse, on muidugi omaette küsimus.

Eesti areng on näidanud, et kui aetakse taga majanduslikku efektiivsust, kiputakse see vahel segi ajama ülikooli efektiivsusega enesele ja ühiskonnale. See, mis on ülikoolile majanduslikult kasulik – suur institutsioon, õpilaste ja õppejõudude arvelt saavutatud mastaabisääst –, ei pruugi mõjuda hästi kooli paindlikkusele, efektiivsusele ja koostöövõimele.

Eestile tüüpilised kinnisideed, nagu näiteks soov omada klassikalist akadeemiat ja samal ajal teha kõrgharidus efektiivseks turuosaliseks, ei pruugi kõiki- des aspektides kokku sobida. Vaadates eespool mainitud uurin- gus toodud Taani näidet, siis ühine on meil tugev liikumine tulemus(projekti?)põhise teadus- kultuuri poole, kus tähtsus on väljundil. Teisejärguliseks muutuvad distsipliinid, mis konkreetset ja kvantifitseeritavat tulemust ei anna. Liikumine uue kõrgharidus- kultuuri suunas muudab ka seda, kuidas näeb välja uurimistöö, millised on prioriteetid ning kuidas inimesed „uues akadeemilises keskkonnas” mõtleavad ja tegutsevad.

TÖÖANDJA

TOOMAS EDUR,
Eesti rahvusballeti
kunstiline juht:

„Balletikool on eriline kool, seal õppida oli väga uhke tunne. Kuigi distsipliin, pidev eneseületamine ja

suur füüsiline koormus polnud kerged, eriti puberteedieas, leian, et need on kasulikud igale inimesele.

Soovitan balletitantsijaks õppida kõigil, kellel on annet ja tahtmist – see on väga ilus ja eriline elukutse. Tõsi, praegu ei too eesti emad ja isad kuigi meelsasti oma lapsi balletikooli, sest on kergemaid ja tulutoovamaid ameteid.

Peterburi, Moskva, Pariisi tantsukoolidel on tunduvalt suurem õpilaste valik. Tallinna kool on selle poolest haruldane, et kuigi väike, on sealt mitu maailmanimega tantsijat välja tulnud. Ka varasematel aastatel oli

väga häid tantsijaid, kuigi nad ei saavutanud maailmakuulsust.

Estonia balletitrupi liikmetest on 70% Tallinna balletikooli lõpetanud. See on väga suur protsent. Igal pool maailmas, isegi Maria teatris on tantsijaid küll Hiinast, küll Inglismaalt, kuigi Peterburi balletikool on väga suur. Et puudub keelebarjäär, on tantsijate ränne maailmas tavaline. Estoniaski on vene, ukraina, valgevene, jaapani, soome, inglise tantsijaid.

Sellel aastal võtame tööle kolm-neli balletikooli lõpetanud, et tõsta trupi taset. Tänavused lõpetajad on andekad noored, aga pole veel valmis artistid.

Töö selle nimel alles algab – artisti kujunemine on pikk protsess. See, kui kaua kulub aega heaks tantsijaks saamiseks, oleneb mõistagi inimesest. Mõni võib juba 16-aastasena olla täiskasvanud tantsija, teine saavutab alles 30-aastaselt vajaliku mõtteviisi ja kehalise vormi.

Balletitantsija peab olema intelligentne – mõtlemine on sama tähtis kui liikumine. Tipptantsijal peab olema olümpiasportlase võhm, modelli välimus, näitleja meisterlikkus, rolli mõtestamise oskus. Mõtlemine paistab välja isegi väikeses rollis. Pole väikseid rolle, on ainult väikesed näitlejad.

Koolil on vaja senisest rohkem tantsimisvõimalusi, praktikat. Mida rohkem õpilased tantsivad, seda paremaks nad saavad. Kõigepealt ajan asjad trupis korda, siis püüan aidata kooli ja leida õpilastele rohkem esinemisvõimalusi.

Olen õpetanud inglise kuninglikus balletikoolis ja mujal Inglismaal. Kui aeg vähegi võimaldab, annan ka Estonias paar tundi nädalas. Olen range õpetaja, aga mul on palju kannatust – tean, mida tahan. Püüan kõike saavutada headuse, mitte karmusega, kahjuks ei tulla alati sellega kaasa. Tahan kasvatada mitte ainult tantsijat, vaid ka inimest, panna õpilased mõtlema.

Tallinna balletikoolist pääseb maailma lavadele

Sirje Tohver

sirje@opleht.ee

Tallinna balletikooli, Eesti ainsa professionaalse tantsukooli on lõpetanud üle 300 balletiartisti. Praegu õpib seal sada õpilast.

Uued vastuvõtutaksed on mais-juunis. Oodatud on tänavu 4. klassi lõpetavad poisid ja tüdrukud kogu Eestist – koolil on internaat. Balletikooli direktori ja erialaõpetaja Enn Suve sõnul pole viimastel aastatel kooli nii suurt tungi olnud kui Nõukogude ajal. „Siis tuli katsetele mitusada last, nüüd on mõnel aastal valida vaid 50–60 hulgast. Kõik toimub lainetena, tõus vaheldub mõõnaperioodiga. Nii on kogu Ida-Euroopas, isegi Peterburi ja Moskva balletikoolil on raskusi poisteklasside komplekteerimisega. Suur probleem on, et pärast pikka ettevalmistust saab laval olla vaid paarkümmend aastat. Pealegi on tegemist füüsiliselt väga raske elukutsega.”

Ainult viis poissi

Tippspordiga võrreldes on ballett siiski veidi leebem. „Meil on palju vähem traumasid kui sportlastel – eesmärgid on teised,” rõhutab Suve. „Kui spordis tehakse üliinimlik jõupingutus sekundi mürdosa või sentimeetri nimel, siis balletis kõrgust või kaugust ei mõõdata, kuid vormis tuleb olla kogu aeg.”

Üks probleem on poiste vähesus. „Tänavusse 5. klassi võtsime vastu 23 õpilast, vaid viis neist poisid. Oleme komandeerinud õpetajaid „Koolitantsu” vaatama, äkki leiab sealt kedagi,” räägib õppealajuhataja Tiina Vibo. Balletikoolis oli ka selline aeg, mil noormehi läks paar aastat enne lõpetamist ridamisi Peterburi, et saada nimeka kooli diplom. „Enam pole ära mindud. Balletitruppidesse võetakse konkursi alusel – diplomit ei küsi keegi,” rõhutab Suve.

Tallinna balletikool on kakskeelne, põhikooli osas on eesti ja vene õppekeele klassid. Pärast 9. klassi on õppetöö eesti keeles. Tiina Vibo sõnul on koolis alati palju vene õpilasi olnud. „Venelaste hulgas on balletitantsija elukutse mainekam, eestlane mõtleb rohkem sellele, mis temast pärast lavakarjääri saab.”

Tallinna on tulnud balleti õppima ka Soomest, Inglismaalt, Jaapanist, USA-st. Mõne aasta eest lõpetas kooli USA tüdruk, diplomi sai ka üks Kanada eestlanna. „Eelmisel kevadel tuli meile üks inglise neiu, andsime talle 5. klassi õpikud kätte. Õppis suvel hoolega eesti keelt ja saab iga päevaga paremini hakkama. Kolm aastat meil õppinud jaapanlanna pole kahjuks keelt nii selgeks saanud,” räägib Vibo. Balletikooli jõuab ka eratantsukoolide

Ksenia Seletskajast ja Jevgeni Gribist saavad pärast lõpetamist Estonia balletiartistid. Pildil stseen balletist „Korsaar”. Paremal stseen balletist „Bernarda Alba maja”, tantsib Jevgeni Grib.

RÜNNO LAHESOO fotod

paremaid õpilasi. Praegune Estonia balletiartist Triinu Leppik tuli kooli viimasele, 4. kursusele pärast Ida tantsukooli lõpetamist.

Toompea maja ei rahulda balletikooli juba ammu, uue, kolme kooli ühe katuse alla viiva hoone ehitamine venib. Masu tõttu jäi mullu välja kuulutamata rahvusvaheline arhitektuurikonkurss. Praegu täpsustavad balletikool, muusikakeskkool ja Otsa-kool oma ruumiprogramme.

Unelmate maja

„See maja ehitatakse ju sajanditeks. Tähtis on, et ta kõikide koolide soove rahuldaks,” toonitab Vibo. Õppekavast ja tunniplaanist lähtuvalt on välja arvatud, mitu klassi igal koolil korraga kasutuses peab olema, et kõik tunnid saaksid toimuda ja samas ükski ruum tühjana ei seisaks. „Et kool töötab käsikäes teatriga ning laupäev on töö- ja esmaspäev puhkepäev, saab füüsika-, keemia- ja bioloogiaklassi teiste koolidega jagada. Ühised on ka raamatu- ja helikandjate kogu, helisalvestusstudio, kontserdisaal ja teised ruumid,” selgitab Suve.

Balletikool vajab erialatundideks kahte 240-m² ja nelja 140-m² balletisaali – ka soolotants nõuab suurt pinda. Hädavajadus on normaalmõõtmetega õppelava järele, sest praegu ei saa kõik lapsed piisavalt lavapraktikat.

„Õppekava näeb lavapraktikat ette teisest õppeaastast, aga teatris pole võimalik kõiki õpilasi võrdselt rakendada. Teater teeb valiku tantsu raskusastmest ja laste kasvust lähtuvalt. Kord on vaja pikemaid, kord lühemaid tantsijaid, kord viit-kuut täpselt ühepikkust. Eelmisel aastal õppisime ära balleti „Sülfiid” lastetantsu, nüüd on tantsijad kostüümidest välja kasvanud ja teater tahab väiksemaid.”

Palju sõltub teatri repertuaarist. Esinemisvõimalusi on olnud ka ooperites, muusikalides ja operettides. Kõige rohkem on õpilased leidnud rakendust balletides „Uinuv kaunitar” ja „Pähklipureja”, „Coppelias” tantsib ainult paar õpilast, „Luikede järves” on neid laval kümnekond. „Tänavu anti „Luikede järves” Ungari tants meile, mis on väga hea, sest saame selle koolis ette valmistada. Luiki tuleb aga teatrisse proovi saata, mis on keeruline, sest teatri proovi-ajad kipuvad olema koolitundide ajal,” selgitab Vibo. Enn Suve sõnul

leiavad kergemini rakendust väikesed ja suured. „Kõige raskem on lavapraktika ülesandeid leida murdeaalistele. Lastetantsudeks nad enam ei sobi, aga rühmatantsudeks pole veel erialaselt valmis.”

Lavapraktikat pakuvad ka kooli igakevadised balletigalad Estonia teatris, mis tänavu toimuvad 11. ja 12. juunil. See tähendab väga suurt ettevalmistust vaid paariks korra, samas kui oma laval saaks regulaarselt kontserte anda.

Igast baleriinist ei saa õpetajat

Balletikooli erialaõpetajad on endised tantsijad. Tiinu Randviir alustas õpetamist tantsimise kõrvalt, kui tema õpetaja Liia Leetmaa palus tal oma klass üle võtta. „Läksin järgmisel hommikul pärast esinemist klassi ja näitasin ette, selle asemel et öelda, mis on valesti ja kuidas õigesti teha, mis on igasuguse õpetamise alus. Kogemused tulevad aastatega, eriti balletis. Läks

hulk aega, enne kui see töö mulle meeldima hakkas. Ja ega igast tantsijast saagi õpetajat.

Praegu ma väga palju ette ei näita, ütlen lühidalt, mida õpilane peab tegema, kuidas end hoidma, et kõik õigesti ja ilusti välja tuleks. Noori pedagooge vaadates – väga tublid ja toredad inimesed kõik – näen, et mõni pöörab peatahelepanu ülakehale, mõni jalgadele, aga napib kogemust seda kõike kokku panna. Detailide taga peab tervikut nägema. Või nagu Panso õpetas: tervik-detail-tervik-detail.”

Rohkem kui 40-aastase staažiga õpetaja ütleb, et õpilased ei ole need, kes veel kümnekond aastat tagasi. „Maailm on muutunud. Kadunud on selline eneseületamine, mis oli Kaie Kõrbil, Age Oksal, Maria Seletskajal. Enam ei jõuta nii palju pingutada, võib-olla istutakse liiga palju arvuti taga. Ega kõik õpilased suudagi ennast ületada, aga on kahju, kui need, kes suudaksid, seda ei tee.”

Kõige kurvem variant on Tiinu Randviiru sõnul väga püüdlik ja pühendunud andetu, sest tulemus on ikkagi keskpärane.

Välismaal läbi löönud

Möödunud aastal läks neli lõpetanud TLÜ-sse koreograafiat õppima. Tänavu võetakse tõenäoliselt kolm neidu ja üks noormees Estoniasse, Vanemuine pole veel otsustanud. „Tänapäeval on suur asi valitaks osutuda. Kõik teatrid võtavad tantsijaid kogu maailmast. Minu Stuttgardis olemise ajal oli sakslasi trupis vähe, kõlasid peamiselt inglise ja vene keel. Vahel on pool trüppi venelased, vene balletiharidus on heal tasemel ja materjal on hea,” räägib Tiinu Randviir.

Üle 40 Tallinna balletikooli lõpetanu töötab välismaal. Suurem edu on saatnud noormehi. Artur Lill on solist Berliinis, Stanislav Jermakov Zürichis, Tiit Helimets San Franciscos, Linnar Looris Houstonis ja Priit Kripson Antverpenis. Meelis Pakri, kes tantsis Ameerikas, on praegu Londoni kuningliku balletikooli tunnustatud õpetaja. „Poistest on igal pool puudus, tüdrukute konkurents välismaal on suur – häid baleriine on palju,” põhjendab Tiinu Randviir. Seda tähelepanuväärsem on, et Eve Mutsol õnnestus Šotimaal ja Maria Seletskajal Saksa- maal läbi lüüa.

Seletskajad on Tiinu Randviiru sõnul eesti balletis täiesti omaette nähtus. „Teist nii tantsule pühendunud perekonda ei ole. Maria tantsib Zürichis, tema õde Asja, kes on samuti meie kooli lõpetanud, töötab tantsupeda- googina Jaapanis, viimasel kursusel õppivast Kseniast saab Estonia balleti-artist. Pere noorim on veel algkassiõpilane. Ka pereema tegeleb tantsuga.”

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Üldhariduse pedagoogide
kvalifikatsiooni tõstmine 2008-2014

Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus kuulutab

ESF programmi
„Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008–2014”
raames välja

pedagoogide võrgustike arendamise konkursi.

Konkursi eesmärk on toetada pedagoogide võrgustike tegevust ja koostööd, anda pedagoogidele võimalus panustada aktiivselt õppe- ja kasvatustöö kujundamisse ning arendada oma professionaalsust võrgustike kaudu.

Konkursi dokumendid ning osalemisinfo leiabksamikeskuse kodulehelt
www.ekk.edu.ee/ulldinfo/avalik-teave/programmide-hanked.

Programmi tutvustav info:
www.ekk.edu.ee/programmid/.

**Pakkumuste esitamise tähtaeg on hiljemalt
12. aprill 2010 kell 12.00.**

Sisuline info:

Elve Kukk, tel 735 0691, e-post elve.kukk@ekk.edu.ee
Keiu Tamm, tel 735 0711, e-post keiu.tamm@ekk.edu.ee

Tehniline info:

Birgit Vilippus, tel 735 0536, e-post birgit.vilippus@ekk.edu.ee

ksamikeskus

AHHAA-ST OTSE AURASSE!

**Kutsume teid „AHHAA 112” näituse vaatamise järel
Aura keskuse veeparki lõbutsema!**

Pakume võimaluse teha läbi praktiline vetelpäästeõppus.

Veepargi pilet õpilasele E–R 70 krooni. Iga 15 õpilase kohta üks saatja tasuta.
Info ja broneerimine tel 730 0280.
www.aurakeskus.ee

Eesti keel selgeks mentori käe all

8. ja 9. märtsi keelefoorumil Tallinnas räägiti eesti keele õppimisest mentori käe all. Oma kogemusi jagas poolsada vene kooli õpetajat. Avatud Eesti Fondi, Briti Nõukogu ning integratsiooni ja migratsiooni sihtasutuse (MISA) pilootprojekt on võimaldanud vene emakeelega õpetajatel juba poole aasta vältel

isikliku mentori toel eesti keelt harjutada. Õppimine käib nii kohvikus, Skype'is kui ka suusarajal. Paljud keeleõppijad olid varasematest tundidest saanud kaasa hirmu raske grammatika ees, kuid vahetu suhtlemine mentoriga on aidanud barjääridest vabaneda. Ühtlasi valmistab algatus õpetajaid ette kakskeelseks gümnaasiumihariduseks.

JELENA KATSUBA,
projekti koordinaator

Uue eesti keele riigieksami katseeksamid tulekul

Märt Hennoste,
ksamikeskuse eesti keele peaspetsialist

2012. aastal peaks rakenduma eesti keele riigieksami uus vorm, mis töötati välja haridus- ja teadusministeeriumi,ksamikeskuse, Tartu ülikooli, Tallinna ülikooli ja Eesti emakeeleõpetajate seltsi koostöös.

Komisjoni viimane koosolek, kus langetati põhimõtteline otsus eksami ülesehituse kohta, peeti minister Tõnis Lukase juhtimisel. Sellest lähtudes ja HTM-i rahastamisel töötabksamikeskus välja ja korraldab kaks katseeksamit, millest esimene toimub 2010. ja teine 2011. aastal.

Katseeksamite eesmärk on tutvustada ja arendada eksamit ning valmistada koolid ette 2012. aasta korraliseksksamiks. 2010. aasta katseeksamil avaldas soovi osaleda 41 gümnaasiumi ligikaudu tuhande õpilasega. Sedavõrd suur huvi oliksamikeskusele meeldiv üllatus ning osutab koolide soovileksamiarenduses aktiivselt osaleda.

Eksamikeskuse juures töötav komisjon on uue eksami väljatöötamisega tegelnud rohkem kui aasta. Selle ajaga on koostatud umbes 80 eksamiülesannet, pandud kokku katseeksami töö, eeltestitud selle ülesandeid ning põhjalikult arutletud eksami sisuliste ja tehniliste üksikküsimuste üle.

15. veebruaril toimusksamikeskuses katseeksamil osalevatele koolidele seminar, kus käsitleti eksami korraldamist ja hindamist. 2. märtsil oli esimene katseksam, mille hindamine ja tulemuste analüüs onksamikeskuse töös järgnevatel kuudel olulisel kohal. Katseeksami tulemusi tutvustatakse huvilistele 2010. aasta septembris peetaval traditsioonilisel emakeeleõpetajate seminaril haridus- ja teadusministeeriumis.

Eksam põhineb alustekstidel

Eesti keele uus riigieksam koosneb kahest osast: tekstimõistmise ülesannetest ja kirjandist, ning vastab uues õppekavas püstitatud eesmärkidele ja õpitulemustele. Eksam põhineb alustekstidel, mis esindavad ilukirjanduslikku proosat, luulet, publitsistikat ja/või populaarteadust. Õpilane valib eksamil ühe alustekstide komplekti neljast ja lahendab selle põhjal lugemisülesanded, mis annavad 40% eksami mahust. Lugemisülesandeid lahendades valmistab õpilane end ühtlasi ette tekstiloomeks, mille probleem on tuletatud valitud/loetud teksti(de)st. Kirjand annab 60% eksami mahust.

Eksami puhul on uudne alustekstide kasutamine. Alustekstide liitmineksamiga on oluline mitmest seisukohast. Ajal, mil õpilaste lugemus väheneb ja suurenevad tekstide mõistmise probleemid, on võimalik sel moel motiveerida õpilasi rohkem lugema

ja loetut analüüsima. Põhikooli lõpuksamid, riigieksamid ning ka PISA-test osutavad, et meie õpilaste funktsionaalses lugemisoskuses on suured probleemid, mis väljenduvad nii eri liiki tekstide sisu kui ka näiteks ülesannete töökäskude mõistmises.

Teiselt poolt on alustekstid oluline materjal, et luua õpilastele eksamil loomulik tekstiloome keskkond. Tänapäeval kirjutatakse ju eelkõige teistest tekstidest ajendatuna, mitte mõttelises vaakumis, silmitsi vaid kirjandi pealkirjaga. Kolmandaks on tähelepanu funktsionaalsele lugemisoskusele oluline kõrgkoolide seisukohast, et valmistada õpilasi ette järgmiseks haridusastmeks, kus iseseisval tööalustekstidega on üha suurem tähtsus.

Tekstimõistmise ülesanded põhinevad vaid alustekstidel. See tähendab, et nendega ei kontrollita õpilaste kirjandusteadmisi ega üldist lugemust. Kõik ülesannete vastused on leitavad tekstidest. Muidugi mõista eeldavad ülesanded õpilastelt süvenemisvõimet ning oskust vastus selgelt ja korrektselt kirja panna. Lugemisülesannete puhul peab õpilane neile vastama vähemasti 50–100 sõnaga. Tegu on õpilast suunavate numbritega. Alati võib vastata ka pikemalt, samas on ülesanded sõnastatud nii, et neile täielikult vastates kujunebki vastuse pikkuseks nõutud sõnade arv. Tänapäeva lugemistestides kasutatakse rohkem kui kahtkümmend eri ülesandetüüpi. Uues eesti keele riigieksamis kasutatakse esmalt neist kõige traditsioonilisemaid, millel on kindel koht ka käibivas õppekirjanduses. Uus õppekirjandus avarab siin kindlasti eksamikooostajate võimalusi.

Probleemikeskne lähenemine

Ka õpilaste tekstiloome kontrollimisel on mitu olulist muutust. Esimene erinevus vanast eksamist on, et pealkirja põhjal kirjutamine asendub probleemikeskse lähenemisega. Sellega viiakse kirjutamine loomulikule alusele, sest tekstiloome lähtekoht pole ju ilus ja huvitav pealkiri, vaid mõni inimese või ühiskonna seisukohast oluline probleem. Pealkiri muutub aga tekstiloome osaks (mida see olemuselt ju on), võimaldades õpilasel näidata oma teksti tervikaju.

Kuna probleem on seotud loetud alusteksti(de)ga, on õpilasel kergem koondada mõtteid ja arendada teemat. Samal ajal on tegemist alustekstide vaba kasutusega, millest tulenevalt ei ole õpilasel kohustust alustekste oma kirjandis kasutada (tsiteerida/refereerida). Kirjandi puhul hinnatakse endiselt teksti kui iseseisvat tervikut. Kirjandi eeldatav pikkus on ~400 sõna ehk kaks A4. Kui rääkida eksamitöö kogumahust – liita kirjandile lugemiosa vastused –, siis jääb see praeguseksamiga samaks (600–800 sõna).

Kuidas eksamitööd hinnatakse?

Riigieksamitel on alati ka koolihindamist korrastav ja ühtlustav mõju. Uue eesti keele riigieksami hindamis põhimõtted võimaldavad astuda sammu edasi ka selles vallas. Kui varasemat eksamit hindas vaid riiklik komisjon, siis uue eksami puhul suurenebksamikeskuse ja koolide koostöö.

Eksamitöö lugemisosas hinnatakse hindamisvõtme ning -juhendi alusel üks kord ning seda teeb riiklik komis-

Riigieksamid määravad suuresti noorte tuleviku, seetõttu peaks praegu kavandatav uus eksamisüsteem läbima katseaja.

MARIANNE ORRO foto

jon. Seejuures on oluline, et hindamine toimubksamikeskuses ning võtit on võimalik hindamise ajal vastavalt töodes selgunud asjaoludele täiendada ja parandada (standardiseerida). See võimaldab saavutada suurema täpsuse ja ühtsuse. Näidisvastused on kogu hindamisprotsessi aja avatud ja lõplikul kujul avaldatakse need hindamisperioodi lõpus.

Tekstiloomet, mille hindamises on subjektiivsuse määr suurem, hinnatakse kaks korda. Esimene hindaja on õpilaste endi õpetaja ja teine hindaja riikliku hindamiskomisjoni liige. See võimaldab mõlema hindamisega üheaegselt alustada ning hindamisperioodi pikkust lühendada. Seega ei peaks eesti keele riigieksam enam toimuma aprillis, vaid korraliseksamiperioodi ajal. Kui kooli ja riikliku hindaja tulemuste erinevus jääb 20% piiridesse, saab õpilane lõpptulemuse kahe hindaja tulemuste aritmeetilise keskmisena. Kui vahe on suurem, läheb kirjand kolmandale hindajale, kelleks on riiklik hindaja. Sel moel saavad koolid suurema õiguse hindamises osaleda ning parema tagasiside oma õpilaste teadmistest ja oskustest.

Eesti keele riigieksam on ainusksam, kus õpilased võivad kasutada õigekeelsussõnaraamatut. Uueksamivormiga tähtsustatakse veelgi oskust sõnaraamatut kasutada, sest lisaks kirjandile võib õpilane sõnaraamatust abi otsida ka lugemisülesannete lahendamisel. Praegune riigieksamikirjand näitab, et sõnaraamatu kasutamine ei ole meie gümnaasiumilõpetajale sugugi igapäevane tegevus.

Teades, kui keeruline ja vastutusrikas on riigieksami väljatöötamine, jääb vaid soovida, et ka praegu kavandatav uus riigieksamisüsteem läbiks katseaja. Hiljem võib vigade parandamine olla keeruline; ei tohi unustada, et riigieksamite mõju noorte tuleviku le on mitmeski mõttes määrav.

Loodusõpetuse ainekava rõhud on muutunud

Enn Pärtel,
TÜ koolifüüsika keskuse
füüsika didaktika lektor

Uuenenud loodusõpetuse ainekavas on tehtud põhimõttelisi muudatusi.

Loodusõpetuse ainekava kõige olulisem muudatus on väljundipõhisele õppele ülemine. Igal järgneval õpiväljundite tasemel (ainevaldkond-õppeaine-kooliaste-teema-õppeühik) konkretiseeritakse õpitulemusi, pidades silmas õppijate võimet neid saavutada. Õpitulemustest tuletatakse õppemeetodid ja saavutatu hindamise viis.

Ainekava planeerimisel on järgitud konstruktiivse sidususe põhimõtet. Konstruktiivne sidusus viitab olukorrale, kus eeldatud õpitulemused, õppijate võime neid saavutada ja sobivad hindamiskriteeriumid eesmärkide täitumise mõõtmiseks ja konstruktiivse tagasiside saamiseks langevad kokku.

Teine tähtis muudatus on suundumus loodusteaduste ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujundamisele. Siin eristatakse kolme põhivaldkonda: loodusteaduslikud teadmised; praktilised oskused ja loodusteadusliku meetodi rakendamise oskus; loodusteaduslike küsimustega tegelemist toetavad hoiakud ja väärtushinnangud.

Loodusteaduslikud teadmised harravad teadmisi loodusest, arusaamist põhilistest loodusteaduslikest teooriast, aga samuti teadmisi loodusteaduste ja tehnoloogia, näiteks loodusteadusliku uurimismeetodi kohta.

Praktilised oskused sisaldavad oskusi teha praktilisi töid, kasutades mõõteriistu ja katseeadmeid ohutult. Loodusteadusliku meetodi rakendamise oskus sisaldab järgmisi osaoskusi: teadusküsimuste, -hüpoteeside sõnastamine; hüpoteeside kontrollimiseks vajalike katsete kavandamine; andmete analüüsimine; järelduste tegemine tulemuste ja teaduslike arusaamade põhjal; üldistuste sõnastamine ning tulemuste esitamine.

Õpetaja peaks hoiakut muutma

Loodusteaduslike küsimustega tegelemist toetavad hoiakud ja väärtushinnangud eeldavad usku oma võimekusse ja enesekindlust õppimisel; huvi loodusteaduste õppimise ja loodusteadusliku karjääri suhtes; oskust rakendada loodusteaduslikke ning tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi igapäevaprobleemide lahendamisel; vastutuse võtmist säästva arengu eest.

Kõik nimetatud kolm valdkonda on omavahel tihedalt seotud ja ligikaudu võrdväärse tähtsusega. Senises õppes tähtsustatakse paljudel juhtudel ikka veel teadmisi. Praktilised oskused ja väärtushinnangud jäävad tagaplaanile. Õpetaja, kes on harjunud pidama tähtsaks teadmisi, peab oma hoiakuid muutma. Esimene samm oleks lugeda esialgu õpetamises prioriteetseks just kolmandat valdkonda – õppimist toetavaid hoiakuid ja väärtushinnanguid. Iga tunni ettevalmistamisel ja andmi-

sel peaks lähtuma tegevustest, mida õpilased väärtustavad. Tähtsusele teisele kohale võiks seada uurimisoskused, viimasele kohale võiksid jääda teadmised, mis ei tähenda, et teadmisi pole vaja.

Ainekava kui kihiline kook

Õpetaja võib küsida, kas loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujundamises on midagi uut. Ka praegu kehtiva (RÕK 2002) loodusõpetuse ainekava õppe-eesmärkides on kolm valdkonda: teadmised, uurimisoskused ja väärtushinnangud. Siiski on suurem osa õpitulemustest suunatud teadmistele, näpuotsaga ka oskustele ning vaid üks 23 õpitulemusest on suunatud praktilistele oskustele ja üks väärtushinnangutele. Uuenenud ainekava õpitulemustes on kolm valdkonda enam-vähem tasakaalus.

Loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujundamine eeldab kogemustele toetuvat õppimist. Kogemuste kaudu õpitu jääb meelde. Esimeses kooliastmes on suur osa tunde õues. Teises kooliastmes väheneb õues õppimine, kuid suuremate teemade raames, nt veekogu uurimisel, õpitakse vahetu kogemise kaudu.

Ainekava ülesehitus on neljakihiline: õpitulemused, ainesisu, mõisted ja praktilised tööd. Õpitulemused ehk õpiväljundid on seatud esiplaanile. Õpiväljundid on oskused ja hoiakud, mida õppija peab õppimiseks eraldatud aja jooksul omandama ning olema võimeline demonstreerima. Õpitulemused on ainekavas esitatud kahel tasemel: kooliastme ees on üldisemad õpitulemused; kooliastme sees, teemade juures, konkreetsemad ja teema sisust lähtuvalt lahti kirjutatud. Kolmas, õpitulemuste konkretiseerimise tase on toodud loodusõpetuse ainekirjelduse juures. Kooli ainekavas konkretiseerib õpetaja õpitulemused lähtuvalt oma kooli tingimustest.

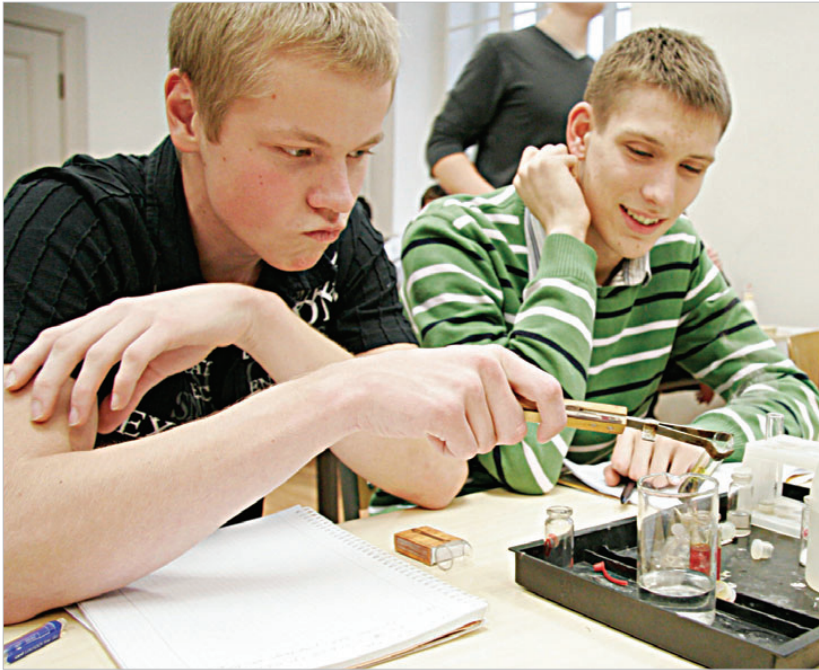
Kooliastme õpitulemused on esitatud vastavalt loodusteadusliku kirjaoskuse valdkondadele: väärtused ja hoiakud, uurimisoskused, üldised loodusteaduslikud teadmised.

Ainesisu ei määra käsitluse sügavust – see on ainekavas ette antud õpitulemustega. Eeldatud on suundumust sügavale õppimisviisile, mis on seotud huviga õpitava vastu. Huvi saavutatakse positiivsete emotsioonide kaudu: õpitava tähendusrikkusega õpilasele, põnevusega, mitmekülgse eakohalise tegevusega. Õpitav on tähtis, kui sellel on õppija jaoks väärtus. Õppijal peab ka olema põhjust oodata oma töös edu.

Mõisted võtavad kokku olulisema teadmise, mis õppimise tulemusena muutub õpilasele tähenduslikuks. Sügava õppimisviisi eeldus on põhjalikud alusteadmised.

Teadusmõistete kujunemiseks peab olema täidetud vähemalt kaks tingimust: õpilane peab valdama vastavat tavamõistet ja saama meelelise

kogemuse, mille põhjal konstrueerib teadusmõiste. Loodusõpetus on kavandatud sellest lähtuvalt. Esimeses kooliastmes õpitakse peamiselt kogemise kaudu. Kujundatakse neid teadusmõisteid, mis tavamõistete tasemel on õpilastele kättesaadavad ja mille kohta saab anda meelelise kogemuse. Teises kooliastmes suureneb mõistete hulk, mis ei toetu otseselt kogemisele. Kolmandas kooliastmes lisanduvad eri märksüsteemide abil kujundatavad teadusmõisted. Alustatakse ka süsteemmõistete (aine,

Õpilaste huvi õpitava vastu aitab saavutada mitmekülgne põnev ja eakohane tegevus.

RAIVO JUURAKU foto

liikumine, energia) kujundamisega. Süsteemmõistelise mõtlemise kujunemise tingimus on sisemine lõiming, mis on tagatud välise lõiminguga ainevaldkonna sees ja teiste ainetega.

Praktilised tööd näitavad, millise tegevuse kaudu saavad õpilased koge-

musi, omandavad oskusi ja konstrueerivad teadmist. Õpitu, mis pole seostatud õppija kogemusega, ununeb kiiresti ja seda ei osata kasutada.

Esimeses kooliastmes on tegevus peamiselt vaatlev, vaatlustulemused fikseeritakse sõnas ja pildis. Äärmiselt tähtis on lõimimine kunstõpetusega, kus pööratakse tähelepanu just detailidele. Korraldatakse lihtsamaid katseid. Vaatluste ja katsete kavandamisel mõtleb õpetaja, milline uurimisküsimus püstitada. Parim variant on, kui õpilased küsivad „miks”, eriti kui küsimus käib vaadeldava objekti või omaduse kohta. Sel juhul on võimalik otsida vastust õpilaste oletuste/hüpoteeside kaudu ja leida neid kinnitavaid või ümberlukkavaid tõendeid. Tähtis on, et hüpoteesi ümberlukkamine ei saaks negatiivset varjundit. (Naerunäolise märgi saab nii tõendatud kui ka ümberlukatud hüpotees.)

Igas kooliastmes on kavas mitu mahukat aineid lõimivat projekti. Esimeses kooliastmes „Puu ja temaga seotud elustiku aastaringne jälgimine”, „Oma päeva-menüü tervislikkuse hindamine”, „Õppekursioon oma maakonnaga tutvumiseks”, teises „Vee-kogu”, „Minu unistuste asula – kesk-konnasõbraliku asula mudel”, kolmandas kooliastmes „Dünamomeetri valmistamine”, „Võrdeline sõltuvus”.

Esimese kooliastme ainesisu on muudatusi minimaalselt. Et 1. klassi

teema „Minu kodukoht Eestis”, milles tutvuti ka plaanide ja kaartidega, osutus õpilastele raskeks, on see tõestatud kooliastme viimasesse teemasse „Minu kodumaa Eesti”. Mõne teema alateemasid on vähendatud.

Muudatused ainesisus

Teises kooliastmes on teemade arv vähenenud 22-lt 17-le. Aine maht nii palju siiski vähenenud pole, sest mõnel juhul on teemade arvu vähenemine seotud nende liitmisega. Näiteks ühiseid jooni omavaid elukeskkondi – jõge ja järve, aeda ja põldu – õpitakse koos. See vähendab dubleerimist. Kõiki elukeskkondi ei õpita ühesuguse põhjalikkusega: magevee elukeskkondadest õpitakse põhjalikult kas jõge või järve, niit kui eluskooslus on integreeritud looduskaitse teemasse ja seda käsitletakse üksnes põgusalt.

Kolmandas kooliastmes on muudatused suuremad seoses lõimimisvajadusega. Kui RÕK 2002 ainekavas on 7. klassi loodusõpetus suunatud füüsikale ja keemiale, siis uues ainekavas on lisandunud lõimingu geograafia. Süvendamist leiab soojusülekanne ja aine olekute muutus. Keemiaga seotud teemade mahtu on vähendatud.

Tähelepanu, õpikuautorid!

Loodusõpetuse töörühm arutas õpilaste koormust ja leidis, et õpikutes on teemad liiga mahukalt lahti kirjutatud. RÕK 2002 üldiselt sõnastatud õpitulemused ei võimalda õpetajal prognoosida nõutavaid konkreetseid teadmisi ja oskusi, väliskontrolli tarbeks treenitakse õpilasi õpikute järgi.

Õppetekstid ja õpiülesanded tuleb kavandada lähtuvalt väljundipõhisest õppest ja konstruktiivse sidususe põhimõttest. See nõuab õppekomplektide autoritelt ainekava põhjalikku analüüsi ja eriti väljundipõhisuse arvestamist.

Uus saatesari “KoolOn” Kuku raadios

Märtsis startis Kuku raadios uus saatesari **“KoolOn”**, mis võtab kõne alla kõik hariduse ja teadmistega seotu.

Mis see kool siis on – kas lihtsalt üks maja linna keskel, olgu siis sammastega või ilma? **“KoolOn”** paotab erinevate teadustemplite uksi ning uurib asjatundjatelt järele! Tekstis kasutatakse koolonit teatavasti selgitava lauseosa ees, nii on ka saade täidetud selgituste, arutluste ja näidetega elust enesest ning sõna saavad tuntud inimesed nii klassi eest kui ka koolipingist.

“KoolOn” jõuab Kuku raadios eetrisse **esmaspäeviti kell 11** ja kordusena **laupäeviti kell 14**, saatejuht on **Kristel Kossar**.

Saatesarja toetab Euroopa Liidu Sotsiaalfondist rahastatav haridusteaduse ja õpetajakoolituse edendamise programm Eduko.

Eduko

ARCHIMEDES

Pärnu-Jaagupi gümnaasiumi õpilased ametis CO₂-projektiga. Nende uurimistöö CO₂ tootmisest kooliteel oli žürii hinnangul Euraasia parim.

Foto erakogust

Kui palju toodab õpilane kooliteel CO₂?

Daisy Kärner,

Pärnu-Jaagupi gümnaasiumi geograafiaõpetaja

Euroopa Liidu toetatud säästva arengu programm „Support” kuulutas möödunud kevadel välja kampaania „CO₂ – meie kooliteel”, et õpilased teadvustaksid inimõhu kliima soojenemisele. Parima uurimistöö tegi Pärnu-Jaagupi gümnaasium.

Koole osales kogu Euraasiast, näiteks Malaisiast, Indiast, Taist jm. Eestist osalesid Pärnu-Jaagupi gümnaasium ja Koonga põhikool.

Õpilased pidid määrama oma koolitee pikkuse ja kasutatava liikumisvahendi ning arvutiprogramm arvutas tekitatava CO₂ koguse. Projekti temaatika sobis hästi loodusõpetuse ja geograafia ainekavaga. Alustasime kevadel 6. klassiga, sügisel jätkasime juba 7.a klassi õpilastega. Kuna maailma probleemid jäävad 6.–7. klassis veel kaugeks, keskendusime oma kodukoha transpordi- ja keskkonnaprobleemidele.

Liiga palju autosõitu

Eelkõige otsisime vastuseid küsimusele, miks tullakse kooli autoga, mitte bussiga, ja miks tullakse nii vähe jalgrattaga või jalgsi. Korraldasime oma klassi õpilaste seas uuringu ning küsitlesime kõiki autoga koolis käijaid. Õpilased leidsid ka paar koolitöötajat, kes ei peaks autoga kooli sõitma, kuna nende koolitee on väga lühike.

Võrreldes oma andmeid teiste riikide omadega, saime teada palju huvitavat. Näiteks toodavad meie kooli õpilased koolis käimise järgi ühe õpilase kohta rohkem CO₂ kui paljud teised õpilased (meil 217 kg ja mujal keskmiselt 154 kg õppeaastas). Meie õpilased arvasid, et Eesti

maapiirkondade lapsed käivad koolis väga kaugelt, kuid keskmiselt on pikim koolitee hoopis Austria lastel (19,7 km). Üle maailma käiakse koolis kõige sagedamini jalgsi, kuid ka väga põnevate vahenditega, nagu näiteks rikša või autorikšaga, mootorpaadiga, loomadega jne.

Mõned õpilaste loetletud probleemid: jalgrattad on kallid, jalgrattateid napib, koolibusside sõidugraafik on ebamugav ning bussid ise täis ja sõidavad aeglaselt, teed on halvad, koolikotid rasked (ka õpetajatel). Kuid peamine põhjus, miks palju autoga sõidetakse, leiti olevat ikkagi liigne mugavus.

Ettepanekute ja küsimustega käisime vallamajas, kus õpilased rääkisid käimasolevast CO₂ projektist ja tegid ettepanekuid valla transpordi paremaks korraldamiseks. Vallavanema sõnul olid õpilaste ettepanekud huvitavad ja mõned neist, näiteks jalgrattateed, olid vallavalitsusel juba plaanis. Halinga vald astub keskkonna säästmisel jõudsaid samme – avati nüüdisaegne jäätmesorteerimisjaam ja kavas on viia lasteaia maja täielikult maasoojusküttele.

Esikoht ja kutse Norrasse

Vormistasime oma kolme kuu tegemised projektina ja saatsime rahvusvahelisele žüriile. Saime oma töö eest esimese koha ja kutse tulla Norrasse projekti esitlema.

Meie projekti kokkuvõtte ja kogutud andmed on näha „CO₂ on the way to school” kodulehel <http://www.co2nnect.org/>

Kuigi õpetajale toob projektiga tegelemine lisatööd, annab see palju uusi ideid ja raputab lahti aastatega tekkida võivast rutiinist. Õpilastele aga on õppimine projektide kaudu kahtlemata palju huvitavam kui tavaline ainetund. Projektitöö osutubki edukaks vaid siis, kui selle saab ainekavasse siduda ja tegelda sellega tunni ajal, sest vähemasti meie kandi bussigraafikud ei soosi laste tunnivälisest tööd koolis. Kui teema langeb kokku mõnes teises aines õpetatavaga, saab vahel kasutada ka teiste ainetunde. Mina sain koostööd teha inimeseõpetuse ja kehalise kasvatusõpetajaga.

Täispikkuses artikli koos näidetega ainetundide kasutamisest projektitöök leiate aadressilt www.opleht.ee.

Partnersuhe ei kasvata türanne

Tiit Kadajas,

TÜ haridusteaduste instituudi lektor

Kui laps ja täiskasvanu suhtlevad nagu võrdväärsed partnerid, siis ei tähenda see, et täiskasvanu peab hakkama lapseks.

Ave Mattheus tutvustas Õpetajate Lehes Michael Winterhoffi raamatut „Kuidas meie lastest kasvavad väikesed türanid?”, kus kritiseeritakse vabakasvatuse ideed ning kutsutakse üles suuremale rangusele ja sihikindlusele laste kasvatamisel. Türanluse ilmingutena toovad nii Mattheus kui ka Winterhoff välja laste hüperaktiivsuse, käitumisraskused, tähelepanuhäired, austuse puudumise täiskasvanute vastu, koolikiusamise, vägivalda, massilise meediasõltuvuse jm. Et teema on Eestiski aktuaalne, sellele viitab ka Maie Tuuliku artikkel „Kas laps peab vanemate sõna kuulama?”.

Kellele kuulub muffin?

Winterhoff kirjeldab oma raamatus olukordi, mida õpetajaks õppivatel üliõpilastel, juba töötavatel õpetajatel ja muidugi lapsevanematel on kasulik põhjalikult analüüsida ja läbi mõelda. Näiteks ema ja tema viieaastase tütre Claudia dialoog selles raamatus.

Claudia rõõmustab ema nähes, sirutab ette käe kujuteldava muffiniga ja kingib

SAMAL TEEMAL:

- **Ave Mattheus „Liialdatud partnerlus hävitab lapsepõlve”,** vt ÕpL 12.02
- **Maie Tuulik „Las laps peab vanemate sõna kuulama?”,** vt ÕpL 26.02

selle emale, öeldes, et tegi selle spetsiaalselt temale. Ema võtab muffini tänuga vastu ja mängib kaasa, hammustab koogist tüki. Tütar on šokis ja hakkab nutma, sest tema plaani kohaselt pidanuks ema muffini koju viima ja alles siis sööma.

Andsin oma üliõpilastele ülesande Claudia ema rolli sisse elada ja lapsega dialoogi jätkata. Enamik dialooge lõppes „ema” ähvardusega tütar lasteaeda jätta ja lahkuda. Nägime, et Claudia „türanlik” käitumine pani ema „türanlikult” reageerima – iga-päeva elust ja suhetest tuttav muster. Tudengid küsisid, kuidas mina emana vastaksin. Üks neist nõustus Claudia rollis kaasa tegema. Pingelist vaikust, mis seepeale auditooriumis tekkis, tõlgendasin tõsise huvina.

Ema rollis vastasin tütrele: „Sa aru, et oled pettunud. Sa tegid maitsva muffini ja kinkisid selle mulle.” Tütre rollis olev tudeng oli nõus ja noogutas. Jätkasin: „Kuna sa kinkisid selle mulle, siis on see nüüd minu oma ja ma hakkam seda sööma.” Tütar nõustus ja lõpetas nutmise. Kui ta poleks veel nõustunud, oleksin küsinud: „Kui mina sulle muffini kingin, kelle oma see siis on? Kuidas sulle meeldiks, kui ma kingin sulle muffini, aga sa ei tohi seda enne süüa, kui ma luban?”

Viieaastane Claudia näeb asju oma vaatenurgast, täiskasvanu selgitab, kuidas sama paistab talle. Võrdväärne partnersuhe tähendabki seda, et kummalgi poolel on õigus näha asju oma vaatenurgast, kuid mõlemad tunnevad huvi ka partneri seisukoha vastu.

Winterhoffi raamatu näites kinnitas ema tütrele, et võttis muffinist vaid ühe suutäie ja viib ülejäänud koogi koju. Ema vastus kinnitas, et tütre vaatenurk juhtunule oli ainuõige. Kuna ema oma vaatenurka ei selgitanud, polnud seda lapse jaoks olemas. Andes lapse tahtmisele järele, toetas ema lapse sellele arengustaadiumile iseloomulikk egotsentrismi.

Ekslik arusaam

Kahjuks mõistetakse lapsekesksust mõnikord just sellisena ja siin eksib ka Winterhoff. Kui suhte osapooled on laps ja täiskasvanu, ei tähenda partnerluse seda, et täiskasvanu peab hakkama lapseks. Seda tehes tekitab ta olukorra, kus laps satub täiskasvanu rolli ja peab hakkama näiteks ema probleeme lahendama. Surve vähendamine täiskasvanu poolt paneb lapse varasemast suurema surve alla.

Raamat pani mõtlema ka selle üle, miks peetakse Saksamaal partnerluse tekke eelduseks täiskasvanu lange-mist lapse tasemele. Vastuse võib välja lugeda Winterhoffi enda selgitusest, mille järgi hakkas selline arusaam levi-ma 1960. aastatel. Tollasel Saksamaal ei saanud üheski asjas türanlikku käitumist heaks kiita ja ilmselt hakati ka suhetes lastega survet vähendama. Paradoksaalne, kuid türanannia vältimise-ga loodi soodsad tingimused kasva-tamaks lastest türanne.

Täispikkuses artiklid vt www.opleht.ee.

MÄNG

Talumees sõidab vankriga turule

Lapsed ehitavad mänguklotsidest vankri. Üks laps pannakse vankri ette hobuseks, tal on ka hobuse peakate. Talumees istub vankri eesotsas, kaabu peas, ja hoiab hobust ohjadest. Teised lapsed istuvad talumehe taga ja mängivad juustu, leiba, võid, piima jt toiduaineid. Igal lapsel on toiduainele iseloomulik peakate. Enne turule sõitmist küsib õpetaja, kas juust on vankris ees, taga, paremal, vasakul või keskel. Kui kõigi asukoht on teada, lähevad küsimused keerulisemaks: kas leib on juustust vasakul või paremal, juustu ees või taga? Jne. Vasak ja parem on lastele suurim probleem, kuid selleks seda mängu mängitaksegi.

Pärast küsimuste lõppu sõidetakse turule, müüakse toiduained ära ja ostetakse saadud raha eest loomi. Üks laps on nüüd lambatall, teine kassipoeg, kolmas koer jne. Lapsed saavad endale ka vastavad peakatted. Nüüd küsivad juba talumees ja lapsed ise, kas kassipoeg on vankris ees, taga, paremal, vasakul või keskel ja kus ta asub näiteks koerakese või lehma suhtes. Kõik lapsed saavad nii küsida kui ka vastata.

Kui mäng juba natuke väsitama hakkab, teeb iga laps selle looma häält, keda ta mängib. Nii asub van-ker killa-kolla kodu poole tee.

Ülle Tõnumaa,
Tallinna Planeedi lasteaia õpetaja

Meie sööme seda iga päev!

Ille Meiers,

Tallinna Järveotsa lasteaia juhataja

Kas olete söönud nii õhukesi ülepannikooke, et päike neist läbi paistab? Kui ei ole, siis tulge meie lasteaeda, me pakume teile! Meie kokk Liisa Ridman teeb neid.

Liisa Ridman tuli Tallinna Järveotsa lasteaia peakokaks 32 aastat tagasi ja teeb seda tööd praeguseni. Esimesed lapsed, kellele ta süüa tegi, on toonud juba oma lapsedki siia lasteaeda, tule-tades meelde, kuidas lõhnasid nende lapsepõlves Liisa küpsetatud saiakesed ja kui maitsev oli borš, mida väikesed lapsed nimetavad punaseks supiks.

Liisa mõtleb kogu aeg midagi huvitavat välja. Nii on meie lasteaias vitamiinipausid, kus lapsed krõbistavad porgandeid, pirne, koorivad ise mandariine ja söövad õunu, nii et põsed punnis. Täna pakkus ta lastele Tervise salatit, millele on lisatud maisi, õunu ja porgandeid. Teise tuttavasse salatise on ta lisanud hapukurki, kolmandasse kuivatatud ploome või virsikuid, ja nii on üks salat teisest parem. Lapsed ütlevad, et kodus nad küll nii häid salateid ei saa, ja paluvad, et emad neile lasteaiasalatit teeks. Lapsevanemad siis tulevadki ja küsivad Liisalt retsepte.

Kui Liisa on käinud koolitustel, jagab ta oma teadmisi kaastöötajatega ning kasutab neid kohe ka töös. Liisa

Järveotsa lasteaia rahvas peab Liisa Ridmani Tallinna parimaks kokaks.

RAIVO JUURAKU foto

on juba kuuekümmene, kuid õppis ikkagi arvuti kasutama, et kõik tööks vajalik arvutisse sisestada. Arvuti abil rehkendab ta ka välja, kui palju kaloreid lapsed iga päev toidust saavad.

Kui tädi Liisa tuleb rühma, läheb tal lastega pikemaks jutuks, sest ta püüab iga lapse ja ka tema vanemate toidu-soovidega arvestada. Ta hoolitseb ka allergiat ja diabeeti põdevate laste eest, koostades igaühele erineva menüü.

Kord aastas kutsub ta emad-isad oma toite degusteerima. Lauale pannakse kõik, mis lastele maitseb. Vanemad proovivad ning imestavad, kui hea kõik on, aga lapsed ütlevad uhkelt, et nemad söövad neid toite iga päev.

ÕNNITLEME

75

Ants Tomp,
Kärstna kooli
endine kauaaegne direktor.
Helbe Toom,
Petseri 2. keskkooli
endine kauaaegne õpetaja.

70

Maie Madalvee,
Päikese lasteaia tervishoiutöötaja.
Reet Ratassepp,
Tallinna muusikakeskkooli õpetaja
ja kauaaegne õppealajuhataja.

60

Eha Lätt,
Maardu Sipsiku lasteaia õpetaja.
Marju Noring,
Roosi kooli õpetaja.

Anne Sarrap,
Tallinna muusikakeskkooli õpetaja.

55

Žana Friberg,
Tallinna Loitsu lasteaia
pesumasinist.
Maire Kahu,
August Kitzbergi nim gümnaasiumi
õpetaja.

Lehti Lundve,
Tallinna Pääsküla gümnaasiumi
õpetaja.

Veera Nemvalts,
Roosi kooli töötaja.

50

Terje Hagur,
Päikese lasteaia õpetaja abi.
Eve Kalmre,
Tartu Poku lasteaia
muusikaõpetaja.
Kaja Runthal,
Räpina ühisgümnaasiumi
algklasside õppealajuhataja.
Elle Viljaste,
Saue gümnaasiumi
kauaaegne õpetaja.

Kool Tai kuningriigis ootab stipendiaate

Eesti aukonsul dr Virachai Techavijit, The Regent’s School Thailandi asutaja, pakub Eesti õpilastele Global School Scholarshipi nimelisi 2–4-aastaseid stipendiume, mis katavad kuni 90% nende õpingutest selles erakoolis.

The Regent’s School on rahvusvaheline erakool Taimaal, kus õppejõud on pärit inglise keelt kõnelevatest riikidest. Kool pakub suurepäraselt haridust ning rohkeid võimalusi ka huvitegevuseks.

Kandideerida võivad õpilased, kel on jäänud neli (IGCSE kursusele) või kaks aastat (IB kursusele) keskkooli lõpuni. Eeldused on väga hea õppeedukus, suurepärase inglise keele oskus ja suhtlemisvalmidus ning soov näidata teistele head eeskuju. Kasuks tuleb muusika, spordi või näitlemisega tegelemine.

Avaldusi saab esitada 13. aprillini, täpsem info on kooli kodulehel (<http://www.regents.ac.th>). Kandideerimiseks tuleb täita avaldus, mille leiab aadressilt www.regents.ac.th/scholarship. Tähele tuleb panna, et kui punktid 5.1 ja 5.2 (oma kooli direktori nimi ja tema e-aadress) on täitmata, ei saa avaldust ära saata. Lisaks peab direktor saatma aadressil chairman@regents.ac.th kirja, kus kinnitab, et kuulute inglise keeles või matemaatikas oma õpitulemuste põhjal kooli esimese kümne protsendi hulka.

MARITE METSLA

Emakeelepäev rahvusraamatukogus

11. märtsil tähistati rahvusraamatukogus emakeelepäeva teemal „Keel on autori kodu”. Esinesid Jaak Urmet (Wimberg) („Eesti kirjaniku eesti keel”), Maris Johannes („Raadio luuletab. Tekst eetris”), Mats Traat („Murdemured”), Mati Sirkel („Keel kui moraalne instants”), Merle Jääger („Merca kirjanikukeel”) ning Marika Mikli („Elu on peatuspaik keeles”). Tutvustati ka humanitaarteaduste saalis avatud väljapanekut „Eesti kirjani-ke murdekeelne looming kahel viimasel aastakümnel” ning 6. korruse näituse-saalis ja galeriis avatud Eesti kunstnike ühisnäitust „Kiri”, mille on koostanud Võru linnagalerii ja mis on pühendatud lugemisaastale. Emakeelepäeva juhtis rahvusraamatukogu teadus- ja arendus-keskuse eesti kirjanduse referent Maire Liivamets, kes avaldab arvamusi eesti kirjanduse kohta ka kirjanduse ja keele ajaveebis <http://kirjandusjakeel.blogspot.com>.

ÕNNE METS, rahvusraamatukogu avalike suhete osakonna juhataja

Maaülikool ootab abituriente tudengivarjudeks

Eesti maaülikooli üliõpilased kutsuvad abituriente kevadisel koolivaheajal (20.–28. märts) tudengivarjudena osa saama ühest ülikoolielu päevast. See annab õpilastele võimaluse saada aimu oma tulevasesst erialast ja ülikoolielust juba enne õppima asumist. Tudengivarju päeva korraldab maaülikooli üliõpilasesinduse haridus- ja sotsiaaltoimkond. Abiturientidel tuleb osalemiseks täita üliõpilasesinduse kodulehel <http://ye.emu.ee/> olev avaldus ja saata see esinduse sekretärile aadressil terjekask@gmail.com. Lisainfo: Terje Kask, maaülikooli üliõpilasesinduse sekretär, tel 731 3049, 5191 9810.

SIRJRE PÄRISMAA, maaülikooli avalikkussuhete osakonna peaspetsialist

Kuueaastase lapse isikunäitus

Veebruaris oli Mustamäe Kaja kultuuri-keskuses Anna Sinivee personaalnäitus „Vikerkaar”. Eriliseks tegi ettevõtmise tõsiasia, et Anna on alles kuueaastane. Kuna praegu on Sinilinnu lasteaia käiv

Taimelehed ja linnusuledki olid Anna Sinivee personaalnäitusel väljas. Autori foto

Anna huvitatud indiaanlastest, olid tal näituse avamisel seljas indiaanlase riided. Kütkestava indiaanlaste tantsu oli Annale selgeks õpetanud tantsuõpetaja Dagmar Rang.

„Enamik Anna töödest on valminud õhtutundidel küünlavalguses maakodus, kus pole elektrit, aga millegagi peab ju aega sisustama,” ütleb Anna ema Moonika. Mõni taies valmis tüdrukul kiiresti, teine aeglasemalt. Näiteks raamat „Lumekuninganna Anna” sai valmis aastaga. Näitusetööde tegemiseks kasutas Anna akvarell-, guašš- ja õlipastell-

värve ning pliiatsit. Näitusel võis näha kollaažitöid, papjeemašeed, punumis- ja voolimistehnikat ning portselanimaale. Materjalidena oli kasutatud paberit, pappi, nahka, riiet, pärleid, savi, villast lõnga ja muud looduslikku materjali. Pilku püüdsid linnusuled, siuu indiaanlaste mängumaa makett, šamaanitrumm ja neli omaloomingulist raamatut: „Haldjas Anna”, „Saladuste raamat”, „Anna lood” ja „Lumekuninganna Anna”.

LIIILIA ERIK, Tallinna Sinilinnu lasteaia juhataja asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal

	Puudus	Viltu	Hapnik	Kreeka täht	Usulahk	Keeris	Olimar	Terav ese	Linda Saul
	Ungari linn	Naisenimi	Autotarvik	Vene auto Liis Ilus	Loom	...kaaslane	Järv Kaie Naarits	Nägus Arseen	Kaksiktäht Naisenimi
Toit									
Maitseaine									
Elukutse									
Järg. tähed									
Jood									
Pudru...									
Tööriist									
Elavhõbe-ventiil									
Andres									
Taksofirma									
Ajatihik									
Silmad – vene k.									
... Pats									
Eitus									
Ebareaalne (film)									
Kesknurk									
Noot									

vas laulva revolutsiooni tippphetkedel ühiselt Alo Mattiiseni isamaalaule laulsid. (07.03)

JÄRVA TEATAJA

■ Meediamängu „Meediamull 2010” kolmanda vooru ja kogu sarja võitis ülivõimsalt juba neljandat korda Paide gümnaasium, teiseks tuli Paide ühisgümnaasiumi võistkond, kolmas oli Koeru keskkool. (08.03)
■ Paide huvikeskuses selgitati välja maakonna parimad noored kunstnikud. Lõppvoorus tuli maalida Arvo Pärdi muusika järgi. (06.03)

LÄÄNE ELU

Läänemaa õpetajad kaalusid oma haridusfoorumil, kas peaks maakondlikult kehtestama lävendi, mille alusel õpilased gümnaasiumi pääsevad. (09.03)

VIRUMAA TEATAJA

■ Möödunud nädalal lustisid Vinni perekodu lapsed Mõedaku spordibaasi lumistel nõlvadel. Ühisettevõtmine korraldati Lions-klubi heategevusliku kampaania „Tere, sõber! – Igale lapsele kodu” raames. (06.03)
■ Raadio 4 kogus heategevussaatet sarja „Jõulurahu kuulutus” käigus Tapa

lastekodule ootamatult suure summa – 125 000 krooni. Märtsi algul anti raha lastekodule üle. „Justkui valguskiir keset pimedat taevast,” ütles laste- ja noortekodu juhataja Ene Mumm. (05.03)

PÄRNU POSTIMEES

Pärnu linnavalitsus vähendas üldhariduskoolidele määratud raha 24,2%. Suvel Pärnu kesklinna koolides toimuvaid üritusi külastavad inimesed võiksid arvestada, et koolide majanduskulud on seotud õppetööga ja kontsertide korraldajad ei pruukinud WC-paberi kulu eelarvesse planeerida. (08.03)

VALGAMAALANE

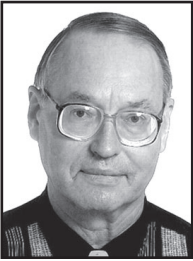
7. märtsil oli Valga kultuurikeskuses 5. Valgamaa poistelaulu konkurss, kus võistles kuusteist poissi kahes grupis. Kuuest auhinnast neli läks Tõrva lastuudirole, kusjuures kolm neist ühte perekonda. (08.03)

SAKALA

Jaauanaris C. R. Jakobsoni talumuuseumis tegevust alustanud talukultuuri koolis on käinud palju huvilisi. Eelmisel pühapäeval tutvustati muistseid metsatöid. Õppepäevast osavõtnud langetasid, saagisid ja lõhkusid puid. (08.03)

Tõnu Lindvet

20.05.1941 – 03.03.2010

*On väsinud süda
läinud pikale teele.
Jääb vaikus,
ainult taevas ja tähed...*

On lahkunud Kuusalu kooli legendaarne õpetaja ja Kuusalu valla aukodanik Tõnu Lindvet.

Tõnu Lindvet sai hariduse Järva-kandi koolis, Tallinna 10. keskkoolis ja Tartu riiklikus ülikoolis matemaatika-loodusteaduskonnas biokeemia erialal. Pärast ülikooli lõpetamist töötas Tõnu kolm aastat Mustvee 1. keskkoolis keemiaõpetajana. Oma keskkooliaegse keemiaõpetaja soovitusel tuli ta seejärel Kuusalu kooli, kus töötas neli aastakümnet, õpetades keemiat, bioloogiat ja mitut muud ainet. Tõnu heale inglise keele oskusele oli Tõnu õpetaja ka Tallinna rahvusvahelises koolis. Koolis töötades jätkas Tõnu ülikoolis alustatud teadustööd. Ta oli professorite Kariku ja Ratassepa juh-timisel välja töötatud uue õpiku „Üldistav keemia” katsetaja. Tõnu juhendas ka õpilaste uurimistöid, tema õpilased olid Eesti parimate hulgas. Kogu oma töö jooksul oli Tõnu ka klassijuhataja. Õpilastega sai ta hästi läbi ja paljudega neist säilis sõbralik suhe kogu elu. Ta oli äärmise pie-teeditundega, laia silmaringiga, suure lugemusega õpetaja. Olles ise hea luuletuste lugeja ja kirjanduse tundja, luges ta oma tundides ette „Tõde ja õigust”, kui tema klass käsitles kirjanduses Tammsaaret, aga kui järg jõudis väliskirjanduseni, siis „Triumfikaart”. Tõnu oli siiras, avameelne, otsekohene ja õiglane õpetaja.

Pea kogu oma elu oli Tõnu seotud rahvatantsuga. Ta tantsis kogu kooli-aja ja jätkas tantsimist TRÜ rahvakun-stiansambli, hiljem Eesti tantsujuhtide rühmas. Tegevust tantsuõpetajana alustas Tõnu Mustvees ja jätkas seda hiljem väga edukalt Kuusalus, viies tantsupidudele nii õpilaste kui ka täiskasvanute rühmi. Lisaks kooli-rühmadele juhendas Tõnu Valkla ja Kuusalu naisrühmi ning Kuusalu ja Kolga segarühmi. Tõnu on olnud tant-supeo üldjuht külalisrühmadele ja üldjuhi assistent C-rühmadele.

Tõnu tundis huvi kõige vastu, mis teda ümbrites. Tänu mitmekülgsetele teadmistele oli ta hinnatud mälumän-gukaaslane. Ta oli läbinisti looduse-inimene. Kõik, mis ta mulda pani, kasvas elujõuliseks ja lopsakaks. Ta oli huvitatud spordist, mängis korvpalli ja tõi selle juurde ka oma õpilasi. Tõnu oli oodatud külaline, seltskonna hing, tema huumorimeel köitis kõiki. Suur osa ta hingest kuulus teatrile ja seetõttu oli teatripisik ka tema õpilastes. Tõnust oli palju abi kooliballide korraldamisel. Ta pidas oluliseks väärikat käitumist ja härrasmehelikku hoiakut, mida õpetas ka oma õpilastele.

Särava isiksusena jääb Tõnu Lindvet alatiseks oma õpilaste, kolleegide ja sõprade südamesse.

Kuusalu Keskkool

TÕNU LINDVET

20.05.1941–03.03.2010

Langetame leinas pea ja mälestame oma kauaaegset head õpetajat.

Kuusalu Keskkool

Miski ei saa kesta kaua ega kaduda päriselt...

JURIST SELGITAB

Anonüümset õpetajat on raske aidata

Küsimustele vastab HTM-i jurist **Indrek Kilk**

Millised on õpetaja õigused klassis? 26. veebruaril Õpetajate Lehes ilmunud kirja „Kuidas kaitsta õpetajat?“ autor lootis saada vastust HTM-i juristilt või õiguskantslerilt.

Haridus- ja teadusministri 16. novembri 2006. a määrus nr 41 „Õpilase hindamise, järgmisse klassi üleviimise, täiendavale õppetööle ning klassikursust kordama jätmise alused, tingimused ja kord“ paragrahvi 3 lõige 1 sätestab teadmiste ja oskuste hindamise eesmärgi, milleks on:

- anda tagasisidet õpilase õpiedukusest ja toetada õpilase arengut;
- suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, toetada edasise haridustee valikut;
- innustada ja suunata sihikindlalt õppima;
- suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamiseks.

Kui koolis on olukord tõepoolest nii hull, nagu tundmatu autor kirjeldab, siis ei ole kooli juhtkonnast tulevalt võimalik selles koolis õpilaste teadmiste ja oskuste hindamise eesmärgi ühegi punkti osas täita, kuna õpilased ei saa objektiivset tagasisidet oma õpiedukusest, neid on keeruline

innustada ja suunata sihikindlalt õppima olukorras, kus direktor õigustab ühepoolselt vaid õpilase käitumist ja jätab õpetaja argumentid tähelepanuta. Kui edukaks õppimiseks piisab vaid direktorile õpetaja peale kaebamisest, siis ei aita see kaasa õpilase enesehinnangu kujunemisele ega toeta kuidagi õpilase individuaalset arengut.

Haridus- ja teadusministri varemni-metatud määruse § 5 lõige 1 sätestab järgmist: õpilase teadmisi ja oskusi hindab vastava õppeaine õpetaja õpilase suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust õppekavas esitatud nõuetele. Oluline on pöörata tähelepanu kahele momendile. Esiteks – õpilase hindaja on vastavat õppeainet õpetav õpetaja, mitte direktor ega muu kooli juhtkonna töötaja. Teiseks – õpilase teadmiste ja oskuste hindamine on seotud õppekava omandamisega ehk õpilane saab tulemuse vastavalt tehtud tööle.

Kui suulist vastust (esitust), kirjalikku või praktilist tööd, praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindega „puudulik“ või „nõrk“ või on hinne jäänud välja panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord sätestatakse kooli õppekavas (§ 5 lõige 9). Seega, kui õpilased on saanud „puuduliku“ või „nõrga“ hinde, toimub järelevastamine või järeltööde tegemine kooli õppekavas ettenähtud korras. Vaevast näeb kooli õppekava ette sellist korda, et kui direktor nõuab aineõpetajalt õpilase „puuduliku“ või „nõrga“ hinde kustutamist, on õpetaja kohustatud seda

tegema ja ühes sellega on järelevastamine või järeltöö sooritatud.

Õpilasel või tema seaduslikul esindajal on sama määruse § 11 lõike 1 kohaselt õigus hindeid ja sõnalisi hinnanguid vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teadasaamist, esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega. Kooli direktor teeb taotluse osas otsuse ja teavitab taotluse esitanut kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast arvates. Seega saab direktor hindamisprotsessi sekkuda vaid juhul, kui õpilane või lapsevanem on selleks kirjaliku taotluse esitanud. Omal initsiatiivil, lapsevanema telefonikõne peale või mõnel muul põhjusel direktor või muu kooli juhtkonna töötaja hindamisprotsessi sekkuda ei tohi.

Õpilased peavad vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele täitma õppenõukogu kehtestatud kooli kodukorda, osalema õppetöös vastavalt konkreetse õpilase jaoks kooli poolt ettenähtud tunniplaanile ja õppekorraldusele. Kui õpilane ja tema vanem oma kohustusi ei tea, peavad õpetaja ja koolijuht neid täiendavalt selgitama.

Eeldatavasti on kirjas esitatu siiski harvanähtav praktika, kuna Eesti koolides juhivad õppetööd enamasti selgrooga direktorid, kes peavad koolikeskkonnas ühtviisi oluliseks nii õpilast kui ka õpetajat. Kuna kirja kirjutaja on soovinud jääda anonüümseks, on haridus- ja teadusministeeriumil keeruline midagi ette võtta. Saame kirjutatu võtta küll teadmiseks, kuid tekkinud olukorda uurida ning koolijuhti korrale kutsuda pole anonüümsetl paraku võimalik.

Algab Eesti pikaajalise haridusstrateegia koostamine

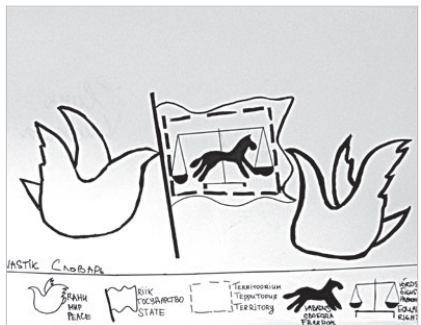
Eesti koostöö kogu ning haridusfoorum koostöös HTM-iga algatasid pikaajalise haridusstrateegia (elukestva õppe strateegia) koostamise.

Haridusstrateegia koostatakse aastani 2020. Eesti tippespertide ja huvitatud organisatsioonide osalusel valmis 2011. aasta kevadeks arengukava, mis antakse avalikuks arutamiseks, valikute tegemiseks ja otsustamiseks vabariigi valitsusele ja riigikogule. Jaanuaris moodustati

strateegia väljatöötamiseks pariteetsel alusel haridusvaldkonna asjatundjatest koosnev juhtkomisjon, kes koordineerib ekspertgruppide tegevust ning koostab lõppdokumendi. Komisjoni kuuluvad haridus- ja teadusministeeriumi esindajana analüüsiosakonna juhataja Tiina Annus, asekanstler Kalle Küttis (juhtkomisjoni esimees) ja nõunik Epp Rebane; koostöö kogu esindajatenä Tallinna ülikooli professor Mati Heidmets (strateegia

koordinaator), Tallinna tehnikaülikooli professor Andres Keevalik ja Tartu ülikooli professor Margit Sutrop; ning haridusfoorumi esindajatena akadeemik Olav Aarna, Tallinna ülikooli dotsent Krista Loogma ja Tallinna ülikooli professor Anu Toots. Strateegia ettevalmistamise üldkoordinaator on Eesti koostöö kogu (vt lähemalt www.kogu.ee).

SILVIA KÜBAR, Powerhouse kommunikatsioonibüroo konsultant

Tallinna inglise kolledži ja Linna-mäe vene lütseumi õpilaste rühmatööna valminud plakat.

noored tutvustavad näitusel rühmatööna kokku kuut kunstiteost, lähtuvalt oma elukogemusest.

Sõprusklasside suhtlusplatvorm

Koos näitusega pakume eksklusiivprogrammi „Avatud noorte stuudio“ (ANS), mis on võimalik tänu Avatud Eesti Fondile. Programmis osaleb kaks sõprusklassi, üks eesti ja teine vene koolist. Kolme tunni sisse jäävad 4K-meetodi kasutamine näitusesaalis, rinnamärgi tegemine, lõunapaus ning ateljeetund. ANS-i suhtluskeel on eesti keel, vajadusel

saab kasutada ka vene, keha-, kunsti- jt keeli. Tunni lõpuks valmivad ateljeedes rühmatöödena plakatid rahvusluse teemadel. Kokku toimub näitusel kuus sõprusklasside kohtumist, kus osaleb ligi 300 noort eesti ja vene koolidest.

Liikuvad märgid

Iga programmis osaleja valmistab rinnamärgi. Selleks tuleb tal otsida kadreeritud piltkujutisi Eesti ajalehtedest. Märk jäetakse Kumusse ja vastu saadakse teise õpilase tehtud märk. Niisiis on tegemist sotsiaalsete märkidega, mis liiguvad kõigi kunstiharidusprojektis osalenud eesti ja vene noorte sekka.

Projekti lõpetab kokkutulek, kuhu on oodatud kõik märgiomanikud. Seal saab igaüks leida üles oma märgi ja tutvuda selle kandjaga, vahetada muljeid, kogemusi ja soovi korral ka märke. Kuna iga osaleja on märgiahela oluline lüli, tähendab kohale ilmumata jätmine ahela katkestamist.

Siinkohal üleskute õpetajatele: paremat kohta rahvusluse teemal kaasa rääkimiseks on raske leida!

ANU LÜSI, Kumu haridusprogrammide kuraator ja kunstiharidusprojekti „ID²“ kaasautor

MINISTEERIUMIS

● 8. märtsil osales minister Tõnis Lukas riigikogu kultuurikomisjoni istungil, kus olid arutelu all noorsootöö seaduse ja koolieelsete lasteasutuste seaduse eelnõud.

● 8. märtsil kohtus üld- ja kutsehariduse asekanstler Kalle Küttis Narva eesti gümnaasiumi juhtkonnaga ning osales Narva kutsehariduskeskuse nõukogu koosolekul.

● 9. märtsil kohtus Tõnis Lukas Viljandi linnavalitsuse esindusega. Allkirjastati ministeeriumi ja Viljandi linnavalitsuse ühiste kavatsuste kokkulepe Viljandisse riigigümnaasiumi asutamise kohta.

● 10.–13. märtsini viibib Tõnis Lukas Budapestis ja Viinis haridus- ja teadusministrite kohtumisel. Peateema on Euroopa kõrgharidusruum ja Bologna protsess. Kavas on võtta vastu ühisdeklaratsioon Euroopa kõrgharidusruumi arengu kohta.

● 12. märtsil avatakse taas Põlva avatud noortekeskus, üritusel osaleb HTM-i asekanstler Madis Lepajõe. Euroopa regionaalarengufondi programmist „Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine“ sai Põlva linn noortekeskuse ruumide rekonstrueerimiseks 6,28 miljonit krooni.

Riik toetab koolide õpilaskodusid rohkem kui 10 miljoni krooniga

Minister Tõnis Lukas allkirjastas 4. märtsil määruse, millega kinnitati käesoleva õppeaasta teisel poolaastal riiklikku õpilaskodutoetust saavate koolide nimekiri. Kokku eraldatakse koolipidajatele 10 261 350 krooni.

Kohatoetuse summa õpilase kohta on 2700 kr, kohatoetust eraldatakse 5,5 kalendrikuu eest. Riiklikult toetatavate õpilaskodu kohtade arv on 691, need on 40 üldhariduskooli õpilaskodus, 37 kohalikus omavalitsuses ja 14 maakonnas, ainsana puuduvad riiklikult toetatavad kohad Saaremaal.

Riikliku programmi kaudu toetatakse 2009/2010. õa teisel poolaastal põhikooliastme õpilasi, kelle pered on toimetulekuraskustes, samuti hariduslike erivajadustega õpilasi. Lisaks kindlustatakse riigi toetatavad õpilaskodu kohad 61 õpilasele, kes omandavad põhiharidust kutsekoolide juures üldharidus- ja kutsekooli koostöös.

Munitsipaalkoolid, mille juures olevas või moodustatavas õpilaskodus on riiklikult toetatavad kohad

ning riiklikult toetatavate kohtade arv nendes koolides 2009/2010. õa teisel poolaastal: Abja G, 3 riiklikult toetatavat õpilaskodu kohta; Adavere PK (17); Ala PK (16); Anna Haava nim Pala K (24); Eidapere K (20); F. von Wrangelli nim Roela PK (15); Iisaku G (16); J. V. Veski nim Maarja PK (14); Järva-Jaani G (22); Kadrina KK (16); Kallaste KK (12); Kasari PK (17); Kilengi-Nõmme G (15); Krabi PK (55); Kuusalu KK (11); Kärkla ÜG (6); Lauka PK (6); Misso KK (7); MTÜ Miikaeli Ühenduse Vanalinna hariduskollegium (5); Narva Paju K (13); Noarootsi K (17); Nõva PK (4); Otepää G (11); Põltsamaa ÜG (29); Rakvere Lille K (6); Roosi K (17); Salu K (16); Tallinna 1. IK (42); Tallinna Heleni K (26); Tartu Maarja K (18); Tõstamaa KK (20); Türi toimetulekukool (9); Vaimastvere PK (20); Vana-Vigala PK (42); Viira K (24); Voore PK (18); Võhma G (8); Väike-Maarja G (19); Vändra G (12); Öismäe K (23).

REIN JOAMETS, HTM-i kommunikatsioonibüroo konsultant

Uus põlvkond toetab ühtset haridussüsteemi

Vene koole ühendav õpilasesinduste assamblee esitas valitsusele resolutsiooni, milles pööratakse tähelepanu venekeelsete koolide õppekvaliteedile ja konkurentsivõimele.

Assamblee suurokogul õpilaste ettepanekuid kommenteerinud minister Tõnis Lukas tõdes: „On hea meel, et suur osa noori muulasi toetab gümnaasiumide eesti õppekeelele üleminekut, tehes selles keerulises protsessis tasakaalukaid ja sisulisi ettepanekuid.“ Lukas ütles, et riik püüab viia rohkem eestikeelset õpet gümnaasiumiastme kõrval ka venekeelsesse

kutsekooli, põhikooli ja lasteaeda, et Eesti haridussüsteem oleks ka tegelikult ühtne ning igal haridusastmel omandataks riigikeele oskus, mis võimaldab jätkata õpinguid eestikeelses õppeasutuses.

Noored taotleavad ka, et õpetajad suudaksid õpetada tänapäevasel tasemel ja omandaksid täienduskoolitusel osalemiseks piisava eesti keele oskuse. See taotlus langeb kokku Euroopa Nõukogule hiljuti esitatud rahvusvaheliste raportööride ettepanekuga.

REIN JOAMETS, HTM-i kommunikatsioonibüroo konsultant

Saame kokku Kumus!

Kumu kunstimuuseumi 5. korrusel saab 25. aprillini näha rahvusvahelist kaasaege kunsti näitust „Räägime rahvuslusest! Ideoloogia ja identiteedi vahel“. Näitus esitab kriitilisi küsimusi rahvusluse kohta 21. sajandi Euroopas. Näitusega kaasneb nii eesti kui ka vene 7.–9. klasside ja gümnaasiumi kunstiharidusprojekt „ID²“. Projektis osalejad saavad näha rahvusluse eri tahke ja vahetada mõtteid, et jõuda lähemale oma rahvusteadvusele. Soovitame vanema kooliea programmi ka täiskasvanutele.

„Võtmed“ kätte ja kunsti avama

Kumus on teoste avamiseks välja töötatud meetod „4K ehk Kumu kaasaege kunsti kaardid“. Selle meetodi puhul on tegemist avatud küsimustega, millele vastamiseks piisab isiklikust kogemuspagasist. Arutlemine ja ideede jagamine võib meid nii mõneski väljakujunenud mõttemallis paindlikumaks muuta, kui muuseumitundi võetakse kaasa uudishimu, avatus ja valmisolek dialoogiks.

Kumu kaasaege kunsti kaardid on kasutusel ka projekti „ID²“ haridusprogrammis „4K: Räägime rahvuslusest!“, kus

UURIME RAHVUSLUSE MEH-HANISME

NÄEME RAHVUSLUST UUES VALGUSES

JÕUAME OMA RAHVUSTEADVUSE- JA TUNNETENI

MIS TOIMUB?

4K: RÄÄGIME RAHVUSLUSEST!

4K juhitud saaliprogrammis kasutavad õpilased 4K meetodit ehk Kumu kaasaege kunsti kaarte

AVATUD NOORTE STUUDIO

Kumus toimuv eksklusiivne haridusprogramm

Mõeldud just noortele

Viiakse läbi nii näitusel kui kunstiateljees

Kellele?

Eesti ja vene sõpruskoolide gümnaasiumiklassidele

Ainult kuele eesti ja kuele vene klassile

Avatud Noorte Studiote toimumist toetab Avatud Eesti Fond

ID²

KOKKUTULEK

Kunstiharidusprojekti ID² kokkuvõttev sündmus

Kellele?

7. – 12. klassile

Eesti ja vene keeles

Soovitame ka täiskasvanutele

Kellele?

Kõigile projektis osalenud noortele

Noorte kunstiharidusprojekt Kumu kunstimuuseumi kaasaege kunsti näitusel

Räägime rahvuslusest! Ideoloogia ja identiteedi vahel

4. veebruar – 25. aprill 2010

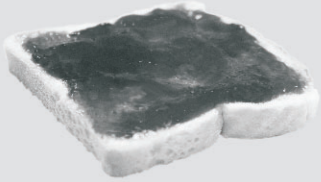
Haridusprogrammide info ja registreerimine tööpäevadel tel 5343 9230 ja 602 6074

haridus@ekm.ee www.ekm.ee/kumu

LASTE JA NOORTE MUUSIKAFESTIVAL

MUUSIKAMOOS

16.-19. MÄRTSIL 2010 PÄRNUS

MUUSIKAMOOSI KOOSTIS:

ORELI SALADUSED. Nii suure pilli sees on peidus kindlasti mõni saladus! Organist Kristel Aer tutvustab pillide kuningat, räägib oreli ehitusest, kujunemisloost ja mänguvõimalustest ning eripärast.
T, 16. märtsil kell 11, 11.45, 12.30, 13.15 ja 14 Pärnu Kontserdimajas; pilet 20 krooni, vajalik eelregistreerimine.

LOOMADE KARNEVAL. Camille Saint-Saënsi 14-osalise ilmekale fantaasiale on lisatud täiendavaid helipildikesi loomadest teiste heliloojate sulest. Esitavad Kersti Adamsoni balletistuudio ja Pärnu Linnaorkester. Dirigent Elmo Tiisvald, jutustab Raul Talmar.
K, 17. märtsil kell 12 Pärnu Kontserdimajas; pilet 50 krooni, laste- ja õpilasgruppidele alates 30 inimesest 40 krooni.

KONSERVANDIVABA!

AGAPELLA. Pärnus üle 10 aasta tegutsenud käsikellade ansambel võitis tänava Kehras toimunud üleriigilise õpilasorkestrite ja -ansambelite festivalil žürii südame. Kontserdil tutvustatakse siinmail suhteliselt haruldasi pille, nende käsitsemist ja mängutehnikat. Dirigendid Helvi Treiblut ja Elo Kesküla, kaastegevad fagotisolist Mari Kalmet, löökpillimängija Rauno Pella ja tantsijad.
R, 19. märtsil kell 11 Pärnu Raekojas; pilet 20 krooni, vajalik eelregistreerimine.

MUUSIKAMOOSI LÕPPKONTSERT. Pärnu Linnaorkestri ees soleerivad Pärnu Muusikakooli õpilased: Chris Sommer, Rauno Pella, Regina Mänd, Liisa Veri, Laur-Juhan Luuk, Mai-Liis Pukk, Hanna Mathilda Metshein, Maris Jürgenson, David-Filip Popov. Dirigent Lukas Groen.
R, 19. märtsil kell 18 Pärnu Kontserdimajas; pilet 30 krooni.

Toetavad: EV Kultuuriministeerium, Eesti Kultuurkapital, Eesti Rahvuskultuuri Fond, Pärnu Linn

Menüüga saab tutvuda: www.parnufilharmonia.ee

Moosi keedavad:

KUTSUME

osalema mess-konverentsil

Terve Elu Kompas 2010

Tallink SPA & Conference Hotel

konverentsikeskuses Tallinnas (Sadama 11a)

24. märtsil 2010

Kell 9.00 -17.00

Seminarid lastega tegelevatele spetsialistidele
Tooted ja teenused firmadelt

Kõikide osalejate vahel loositakse välja
auhinnad Tallink-ilt!

Eelregistreerimine: www.terveelukompass.eu
info: Taveco Disain OÜ | tel: 6181797 | viive@taveco.ee

RAEREISID

♦ **Leedu Merevaigurannik:**
14.–16.05, 27.–29.05, 01.–03.06, 04.–06.06.
Hind 1520 kr (42–44 õpilast + 3 tasuta kohta) Hind koos sissepääsudega muuseumidesse + 2 hommikusööki.

♦ **Reis Kuramaale** 04.–06.06.
Hind 1310 kr (42–44 õpilast + 3 tasuta kohta). Hind koos kahe hommiku-söögiga.

Reisikuupäevi on võimalik veel valida. Võtke meiega ühendust ja koos leiame lahenduse.

Meie reiseid leiame Raereiside kodulehel www.raetravel.ee.

Rohkem infot reiseide kohta
marje@raetravel.ee,
tel 665 4104, 524 9430.

TEATED JA REKLAAM

Õpetajate Lehes

artikkel@opleht.ee

MTÜ Robotika, Tallinna Reaalkool, Tartu Kivilinna Gümnaasium ja Pärnu Ühisgümnaasium ootavad

7. – 9. klassi õpilasi

üleriigilistele koolinoorte tehnoloogiapäevadele valmistama

ahelreaktsiooni mehhanisme

Tehnoloogiapäevade eesmärk on populariseerida põhikooli õpilaste hulgas teadust ning äratada neis insenertehnilist ning reaalteaduslikku huvi.

Üritus toimub **23. – 24. märtsil 2010.** aastal algusega **kell 11:00**

- Tööd tehakse viieliikmelistes meeskondades.
- Mehhanismi valmistamisel kasutatakse Lego Mindstormi komplekte.
- Üritus toimub üheaegselt Tallinna Reaalkoolis, Tartu Kivilinna Gümnaasiumis ja Pärnu Ühisgümnaasiumis. Korraldatud on õpilaste toitlustamine.
- Osalejatel on võimalik ööbida koolide klassiruumides. Magamiskott ja -matt tuleb endal kaasa võtta.

Üritust toetab Haridus- ja Teadusministeerium projekti „Teaduse populariseerimine“ raames ja Tiigrihüppe Sihtasutus. Osalemine on õpilastele ja õpetajatele tasuta. Kõikidele väljastatakse tõend osalemise kohta.

Lisainfo www.real.edu.ee/tehnoloogia

registreerimine **17. märtsini** koolide kodulehekülgedel
www.real.edu.ee
www.kivilinna.tartu.ee
www.yhis.parnu.ee

TEADAANDED

■ Eesti Tehnoloogiakasvatuse Liit korraldab aineõpetajatele (tööõpetus, tehnoloogiaõpetus ja füüsika) 22. ja 23. märtsil täienduskoolituskursuse teemal „Elektritööd ja elektroonika õpetamine koolis – vanad ja uued huvipakkuvad harjutustööd“. Info aadressil www.tehnoloogia.ee. Registreerimine tel 5625 8135, mart@tehnoloogia.ee.

■ Selle kooliaasta viimane I astme robotika koolitus toimub 21. ja 22. märtsil Vändras. Oodatud on kõik õpetajad, kes soovivad rohkem teada LEGO MINDSTORMS NXT platvormi.

mist. Kohtade arv on piiratud. www.robotika.ee/lego

■ Rahvakultuuri arendus- ja koolituskeskus korraldab 20. ja 21. märtsil Viljandimaal rahvusvahelise seminari „Jutustaja tänapäeval – 10 aastat hiljem“. Ootame kõiki, kes oma töös ja elus lugusid vestavad või tahaksid seda teha. Oma kogemusi jagavad jutustajad Berecz András ja Tóth Krisztina Ungarist, Marie Chiffmine Prantsusmaalt ning Guntis Pakalns, Liga Reitere ja Inita Šalkovska Lätist. Tõlge eesti keelde. Seminari veab Piret Päär. Osavõtutasu 750 kr ja toitlustus 210 kr. Täpsem info 514 0242, piret@rahvakultuur.ee.

ee. Eelnevad ja järgnevad jutuüritused Tallinnas, Tartus, Võrumaal. Info <http://www.rahvakultuur.ee/?s=27>.

■ 24. märtsil toimub Pokumaal MUINASJUTUVESTMISE KOOLITUS. Koolitust viivad läbi jutustajad Marie Chiffmine (Prantsusmaa), Piret Päär (Eesti), Sirje Loodus-Timmi (Pokumaa). Teemad on loodus ja taimed meie ümber ja muinasjuttudes ning Edgar Valteri loodusest inspireeritud looming. Lisaks temaatiline käeline tegevus (viltimine). Osalustasu 200 kr (sisaldab koolitusel osalemist, kohvipause, käsitöömaterjali kulu). Lisainfo tel 5342 5054, www.pokumaa.ee

www.vatteater.ee

Mare Sabolotny / Rein Agur

KIRJAKLAMBRITEST

mäng surmaga

lavastaja Rein Agur
kunstnik Inga Vares
muusikaline kujundaja Rivo Laasi
valguskunstnik Luise Leesment
liikumisjuht Olga Privis (Vene Teater)
osades Katarina Kabel (EMTA Lavakunstikool), Margo Teder, Ago Soots, Meelis Põdersoo, Rivo Laasi

8. aprillil kell 18.00 (Reserveeritud esietendus!),
9., 12., 29., 30. aprillil kell 18.00,
13. aprillil kell 16.00, 10. ja 11. mail kell 18.00
Rahvusraamatukogu Teatrisaalis

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügipunktides ning Rahvusraamatukogu infoletis

Harku Vallavalitsus

kuulutab välja avaliku konkursi

TABASALU ÜHISGÜMNAASIUMI DIREKTORI

VABA AMETIKOHA TÄITMISEKS.

Konkursi tingimused on avaldatud Harku valla koduleheküljel www.harku.ee.

Dokumendid palume esitada **5. aprilliks** Harku Vallavalitsuse aadressil Ranna tee 1, Tabasalu alevik, 76901 Harju maakond, märgusõna „Tabasalu Ühisgümnaasiumi direktori konkurss“.

Täiendav info Ervin Jürisoo, telefon 623 8528 või 5344 2276.

Kose Vallavalitsus

kuulutab seoses vaba ametikohaga välja avaliku konkursi

KOSE GÜMNAASIUMI DIREKTORI

ametikoha täitmiseks.

Tööleasumise aeg 2. august 2010.

Kandideerijal esitada

- kirjalik avaldus,
- elulookirjeldus,
- visioon koolist, selle tööst ja arendamisest,
- kvalifikatsiooninõuete täitmist tõendavate dokumentide koopiad (haridusministri 26. augusti 2002 määrus nr 65 „Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“),
- muud kandidaadi poolt oluliseks peetavad dokumendid.

Dokumendid esitada **31. märtsiks 2010** Kose Vallavalitsusele märgusõnaga „Kose Gümnaasiumi direktor“ aadressil Hariduse 1, Kose, 75101 Harjumaa.

Info tel 633 9306, 525 2220 või e-postiga erge@kose.ee.

Saku Gümnaasium

pakub alates
uuest õppeaastast tööd

KAHELE

**inglise keele lisaerialaga
KLASSIÕPETAJALE**
lapsehoolduspuhkuse
ajaks ja

**FÜÜSIKA-
ÕPETAJALE**
lapsehoolduspuhkuse
ajaks.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad palume saata **22. aprilliks** Tallinna mnt 10, Saku, 75501 Harjumaa; gymnaasium@sakuvald.ee või faksil 671 8006.

Info tel 671 8000.

Ruila Põhikool

kuulutab välja konkursi

POISTE KEHALISE KASVATUSE ÕPETAJA

kohale (**poole koormusega**)
alates 29. märtsist.

Avaldus ja CV saata **16. märtsiks**
e-aadressil ruilap@hot.ee.

Info tel 516 3534.

Harku valla

Tabasalu Teelahkme lasteaed

Hämariku tee 1/5,
76901 Tabasalu,
teelahkme.lasteaed@mail.ee,
www.teelahkme.ee,

kuulutab välja konkursi

LASTEIAÕPETAJA (puhkuse asendaja)

MAJANDUS- JUHATAJA ja

LIIKUMISÕPETAJA (osaline koormus)

ametikohale.

Kandidaadilt eeldame
kvalifikatsiooninõuetele
vastavat haridust, meeskonna-
tööoskust, rõõmsameelsust.

Kandideerijatel esitada

- avaldus,
- elulookirjeldus, sh töö- või teenistuskäik,
- isikut tõendava dokumendi ärakiri,
- haridust tõendava dokumendi koopia,
- muud dokumendid, mida peab oluliseks (täiendus-koolitused, projektid jne).

Dokumendid esitada **31. märtsiks**
Teelahkme lasteiaiale aadressil
Hämariku tee 1/5, Tabasalu,
76901 Harjumaa.

Suurettevõtjast idealist

Argo Kerb

argo@opleht.ee

**Enn Kunila, kellel täitub tänavu
kuuskümmend eluaastat, on
Eesti tingimustes erandlik nähtus,
ja seda heas mõttes. Ta on olnud
nii edukas ärímees kui ka pühen-
dunud kunstikoguja ning -toetaja.**

Praegu on Enn Kunila Liviko, Balbiino ja Tallinna Kaubamaja Kinnisvara AS-i nõukogu ning Eesti toiduliidu volikogu esimees ning üks NG Investeeringute juhte. Muljetavaldava elulookirjelduse eredaime aspekt on vast huvi kunsti vastu, mis on kulmineerunud ühe ülevaatlikuma ja ehk parima eesti kunsti erakollektsiooniga.

Ema käeotsas kunstinäitustele

„Kõik algab ikka lapsepõlvest. Kui noorena on huvi äratatud, on lootust, et see ka jääb. Mul oli kultuurilembene pere ja käisime sageli näitustel. Ema käekõrval külastasin nii Kadrioru muuseumi kui ka kunstihoonet. Mõlemad on mulle seetõttu suhteliselt pühad paigad. Usun, et teadsin juba kümneaastaselt, kes on Konrad Mägi.”

Oma sõnade kohaselt pole Enn Kunila saanud päevagi mingit kunstiharidust: „Kõik on olnud iseõppimine, tulenevalt huvist. Kooliajal veel sai mingeid pilte joonistatud, kuid hiljem pole ma sellega tegelnud. Kuni eelmise aasta suveni. Siis tegime sõpruskonnaga Hiiumaal maalilaagri ning maestro Olev Subbi oli nõus meid juhendama.

Joonistades inimene otsekui vabaneb – ta ei pruugi teadagi, milleks kõigeiks võimeline on. Esimesel päeval tegime natüürmorti. Teisel päeval valisid kõik aiaist nurgakese ja proovisid seda maalida. Väga uhked pildid tulid – lõpetamisel oli üldine arutelu. Joonistamisest võib saada väga hariv ja tore hobi, soovitan kõigile! Õppimine ei määra siin kõike, kui on sisemine sund, tuleb seda järgida.”

Eesti kunsti ei tule häbeneda

Meie kunstiajalugu on lühike, kuid eesti kunst ei jää maailmatasemele alla. Kunila tõi näiteks kuulsat kunsti-teadlase ja Londoni kunstiülikooli professori Stephen Farthingu teose „1001 maali”, kuhu on mahtunud ka Konrad Mägi „Maastik punase pilvega”.

„Võtsime Farthinguga ühendust küsimaks, kuidas see juhtus. Väga põhjaliku kunstiharidusega, terve elu selles vallas tegutsenud teadlane selgitas, et raamatut koostama hakates oli tal kindel autorite ring, keda ta soovis sinna panna, ja Mägi oli üks nendest. Eestil on kunsti, mida näidata, ja keegi peab selle oma missiooniks võtma. Olen mõelnud oma jõu ja mõistuse piires selles ettevõtmises kaasa lüüa. Just seepärast, et mul on, millele toetuda.”

Siinsetest kunstinäitustest kõneldes rõõmustab Kunila, et isegi säästuajal tuuakse meile väga esinduslikke töid ja kollektsioone. „Majandussurutis hakkab loomulikult pikapeale mõju avaldama. Sellel aastal veel langust siiski tunda ei ole. Ma ei heida siia toodavale kunstile midagi ette, aga väljaspool tuleks oma kunsti aktiivsemalt tutvustada,” kõneles Kunila.

Eesti kunsti viimist väljapoole peab Kunila meelest korraldama kõrgel tasemel: „Omal ajal leppis Lennart Meri kokku eesti kunsti näituse Berliinis. Kõik, kes vähegi võimelised, peaksid meie kunsti väljaspool Eestit

Olev Subbi portree Enn Kunilast.

reklaamima. Olen rääkinud sellest presidendiga, kes on valmis asja ette võtma, praegu on meil ka väga aktiivne ja kunstiuviline välisminister. Usun, et siit võib midagi tulla.”

22. veebruaril avati kunstihoones näitus „Kõlerist Subbini”, kust võib leida 85 meie kultuuri- ja kunstiloole olulise kunstniku taie Enn Kunila kogust. Näituse ajal ilmus Kunila kogus leiduvate teoste kohta ka raamat: „Ma ei teinud näitusekataloogi, vaid olen üritanud anda välja välja-pane kuga haakuva kunstiraamatu.” Raamatu tekstid kirjutatud kunsti-teadlane Eero Epner püüdis adreeserida need laiemale ja nooremale publikule. „Mul on kindel plaan kinkida tuhandest trükitud raamatust pool Eesti koolide raamatukogudele. Kunstiraamat on kallid. Nii on vähe-malt mingi lootus, et seda näeb rohkem inimesi, kui muidu juhtuks...” loodab Enn Kunila.

Ka tutvustavaid ja harivaid ekskursioone on noortele mõeldes näitusel rohkem kui väljapanekutel tavaliselt. „Kunstiteoseid on vaja noortele arusaadavalt selgitada,” on Kunila kindel. „Selgitamist ei pea alustama kriipsu-jukust. Võib näidata väärt kunsti ja seda lapse tasemele sobivalt selgitada. Tuleb nina kunsti sisse pista, käia näitustel, õppida vaatama, alles siis hakkad sellest aru saama.”

Kollektsioon kasvamas oma soodu

Enn Kunila ei oska välja tuua, millal muutub huvi kunsti vastu teadlikuks kollektsioneerimiseks ja soetatud teosed moodustavad kogu. „Kui oled elanud lapsepõlvest saati kunsti keskel, hakkad võimaluste tekkides ise kunsti soetama ja ühel hetkel avastad, et pildid ei mahu enam seinale ära,” meenutab ta, kuidas kollektsioon märkamatuks suureks kasvas. „Kunstihooidjaid süüdistatakse selles,

läbinu peaks kunstist rohkem teadma: „Kunsti usub terve maailm!”

Kunila suhe kollektsioneerituteostega on väga isiklik: „Kui sul on kogu ja tead, mida tahad, mahub aja möödudes üha vähem töid nõelasilmast läbi. Kunsti juures, millega koos elada, tulevad mängu igasugused nüansid: tööde suurus, temaatika. Iga maali, nagu ka iga inimesega, ei taha koos elada.”

Seinale ei sobi igasugune teos

Elavatest kunstnikest on Enn Kunila kollektsioonis vaid Evald Okase ja Olev Subbi töid. Subbiga on nad olnud pikka aega sõbrad. Väga isiklik suhe on Kunilal Ants Laikmaa aastal 1901 valminud taiesega „Torgu Madis”. „Töö meeldis mulle ja pärast selle soetamist asusin uurima, kes see Torgu Madis siis oli,” jutustas Enn Kunila. „Tuli välja, et mees oli Hiiumaa Kasemetsa kooli juhataja ja õpetaja ning mulle olulise paigaga seotud. Koduseinal mõjub ta mulle justkui vanaisa – tark mees, kes oskab nõu anda. Torgu Madise pilgust võib nii mõndagi välja lugeda.”

Pole sugugi ükskõik, millisesse ümbrusesse ja milliste autorite kõrvale teos pannakse. Kunstikoguja on Kunila arvates teatud mõttes kuraator. „Kui kunstnikuga rääkida, pole neilgi sugugi ükskõik, kuhu nende töö läheb,” rääkis Kunila, „minu käest on mitu kunstnikku küsinud, kelle kõrvale nad lähevad. Kui oma kogu kureerimisega tegelda, hakkavad teatud seaduspärasused ilmnema. Ka nõrgem töö võidab tugevas seltskonnas ja selleks, et saada töö tasemest aru, tasub panna see teise teose kõrvale.”

Enn Kunila kirg on eesti klassikaline maalikunst, kuid tema kogusse ja väljaantavasse kataloogi on jõudnud ka muud. „Paratamatult tekivad haakuvad teemad. Kuigi ma pole baltisakslasi teadlikult kogunud, on neid mu kogusse sattunud. Sama lugu on tänapäeva autoritega.”

Rahast ja maalide hulgast Kunilale rääkida ei meeldi ja see on ka mõistev. Eesti kunstimuuseumi kunstiõp-rade seltsi juhatause esimehe ning siinse kunsti väärtustaja ja patrioodina ei näe ta kogutud teostes mitte majanduslikku, vaid tugevat vaimset ja kultuurilist kapitali, mida saab kasutada ära Eesti tutvustamisel laias maailmas: „Kahjuks ei ole välja mõeldud kunstiväärtuse mõõtühikut, see skaala peab olema igal inimesel sees!”

Ants Laikmaa teos
19. sajandi
Hiiu kool-
meistrist
Madis
Liedenbergist
on Enn
Kunilale väga
südamelähe-
dane. Kunila
on Hiiumaa
kultuurielu
aktiivne toeta-
ja ning just
sealse muu-
seumi ette-
panekul anti
talle aasta
tagasi Eesti
muuseumide
sõbra tiitel.

Punased tolmpead kipuvad kaduvikku

Virve Liivanõmm,
ajakirjanik

Punane tolmpea ei ole mitte vana bolševik, vaid meie oma orhidee, mille Eesti orhideekaitse klubi kuulutas tänavu aasta lilleks.

Tolmpeadega tuleb olla hoolikas nii ehk naa, sest juba aastast 1983 on kaitse all kõik Eesti orhideed – kokku 36 liiki. Tolmpea kohus on tõmmata tähelepanu neile kõigile, ka nende kaitsjate klubile, mille asutamisest möödus veebruaris 25 aastat.

Aasta staarideks ei ole meil lilli varem kuulutatud. On aasta puud – tänavu toomingas – ja aasta linnud – tänavu punaselg-õgija ja hallõgija. Kes tolmpead looduses tundma õppida võib, on õnnega koos. Kõige tõenäolisemalt juhtub see Lääne-Saaremaal Viidumäe kaitsealal. Keevalisemad kaitsjad rääkisidki oma orhideeklubi juubelipeol, et mandril seda lille enam pole. Klubi tervelt 17 aastat juhtinud maaülikooli professor Tiiu Kull lisab, et Virtsu ümbruses, Tuhalas ja Nissi kandis siiski on mõned taimed, ka Pandivere kõrgustik ei ole lootusetu paik.

Aastateks põranda alla

Tolmpeadele on omane üks vigur, millega need lilled oma sõpru mõnikord ahastama panevad: vahel neid pole enam, ja siis jälle ootamatult annavad lootust, et nad ei ole kuhugi kadunud. Tolmpead, nagu mitmed teised orhideed ja taimed mõnest teisestki sugukonnast, ei pruugi igal aastal üldse maa seest välja tulla, jäävad mõneks aastaks „põranda alla”. Tavaliselt üheks-kaheks, aga mõne huvilise andmeil koguni mitmeks aastaks. Professor Kull ütleb küll, et viimane juhus paneb kahtlema, kas ehk kasvupaik oli valesti märgitud või on vaatlaja lihtsalt eksinud.

Nii peabki tolmpead mitu korda vaatamas käima – kas lehti on, kas õied on tulekul. Tolmpea õitseb – kui õitseb – juuli esimesel poolel. Kui metssiga on tolmpead tuuseldamas käinud ja kasvamast seganud, on see ka algajale vaatlejale palja silmaga kohe selge. „Iga lillesõber täheldab mõnikord, et vaat selle koha peal on tänavu nii palju kellukaid või siin pole ma neid eales nii palju näinud. Pikaealiste taimede puhul tähendabki see just seda, et nad võisid seal küll olla, kuid polnud sellel kohal varem õitsenud. Tavaliselt ongi neil just õitsemine ebaregulaarne,” selgitab Tiiu Kull. „Tegemist on taimedega, kes on tihedas kooselus seentega – mükoriisiga ehk seenjuurega, mis taimetuuri toetab, varustades neid toiteelementidega. Seen saab taimelt vastu eluks vajalikke suhkruid.”

Niisiis saab tolmpea „põranda alla” jääda tänu seene toele ja tuleb sealt aeg-ajalt välja mitte näruse ja väsinuna, vaid uhkelt õitsedes. Tiiu Kull ütleb veel, et see, mille põhjal orhidee või mis eales tema eest teeb „otsuse” peitu pugeda, ei ole veel täpselt selge. Võib-olla tuleb see stressist. Valge tolmpea ja kuldkingaga on tehtud selliseid katseid, et kevaditi, kui lilled maa seest välja ilmusid, lõikasid

Kus punane tolmpea end hästi tunneb, võib ta kasvada koguni meetri kõrguseks. Tema kümmekond õit päriselt ei avanegi ja meenutavad veidi kellukat.
ARTO-RANDEL SERVETI fotod

Professor Tiiu Kulli kinnitusel on orhideeklubi liikmed lilletruud inimesed.

uurijad nad jala pealt ära. „Mängisime lammast, kes lehed ära ampsas, või varjutasime pealseid,” räägib Kull. „Mõne aasta möödudes jäid taimed üha nõrgemaks ja loogiline oli, et kui nad ei saanud küllaldaselt fotosünteesida, „kolisid” nad maa alla.”

Putukad saavad petta

Tolmpeadel ei ole nektarit, aga mesilased ei taipa seda ja tolmeldavad nad siiski ära. Tiiu Kull ütleb, et meie orhideeperes on kolmandik selliseid pettureid, nektarita taimi, kes meelitavad putukaid tolmeldama valskusega. Punane tolmpea teeb seda, imiteerides nektariga taimet, ta paistab välja nagu toidutaim. „Putukas näeb taimet mitte nagu inimene, ta silma ehitus on teine, punased lilled näivad sinised. Putukas ajab tolmpea kellukaga segi. Teise orhidee, kärbesõie puhul on petuskeem veelgi peenem. See õis on väga kärbse moodi, lisaks imiteerib lõhnaaineid, mida emased putukad isaste ligimeelitamiseks eritavad. Isasputukas peab õit emaseks putukaks, läheb temaga paarituma ja saabki kärbesõis tolmeldud.” Nektarita ja nektariga orhideedest on kasulik teada, et esimestel, ka tolmpeadel, on vilju ja seemneid vähem kui teistel.

Eesti inimene on harjunud orhideesid kinkima, küll ainult troopilisi,

mida lillepoes pottides müüakse. Kas see kunsttükk meie oma metsa lilledega läbi ei lähe? „See on keeruline, aga mitte võimatu. Kuigi seemnest paljundamine ei ole lihtne, on kuldkingaga seda tehtud. Ja asi pole mitte ainult keerukuses, vaid ka selles, et oma orhideesid me metsast välja kaevata ei tohi ja ka kõiki seemneid ei või kaitsealuse lille pealt ära korjata. Sedasorti ettevõtmine nõuaks õige peent seaduslikku regulatsiooni.”

Aga kui tahaksime Lääne-Saaremaa punaseid tolmpäid mandrile tuua, kas siis ka seemnest? Tiiu Kull ei usu, et selle järele vajadust on, mandril on oma tolmpäid ka. Ja kaitsealuste liikidega üle Eesti toimetamine tuleb kõne alla ainult keskkonnaministeeriumi loal.

Õöskeel hädaohus

Tiiu Kull ütleb et orhideedest on meil sama hästi kui välja suremas näiteks rohekas õöskeel. Selle paljundamist on maaülikooli botaanikaosakond uurinud, seda nad proovivadki praegu seemnest kasvatada. Õöskeeled on sirgumas, aga ette on teada, et nende loodusesse istutamine on äraarvamatat keeruline. Taimede loodusesse viimine, ümberasustamine on professor Kulli tunnistusel terve omaette uurimisvaldkond, üsna raske töö.

Kui tähelepanelik bioloogiaõpetaja läheb lastega lähedal asuvasse kaasikusse ning leiab sealt näiteks punase tolmpea, milline on siis tema šanss lille kaitsele ja levikule kaasa aidata? „Õpetaja peaks orhideekaitse klubile teada andma, mis ta leidis, ja kui ta on kindel, et leitu on just punane tolmphea, oleks hea sellest kohe ka keskkonnaametit teavitada. Nii satub leid kaitsealuste liikide andmebaasi, mis tagab vajaliku järelevalve.” Tiiu Kull lisab, et sigade vägitegudest käpaliste kallal ei pea ilmtingimata teatama, sest loomad ohustavad tõsiselt vaid neid liike, mis on päris välja suremas. Sead tervet leiukohta tavaliselt päris lagedaks ei tee ja songitud pinnas võib isegi soodustada seemnete idanemist. Aga kui nad näiteks ööviulite populatsioonist üksjagu mugulaid ära söövad, ei ole see veel katastroof.

Koos on parem

„Mitmekesisuse kadu, mis tahes liigist ilma jäämine on katastroof, saati siis taimede väljasuremine, mis on looduses seotud paljude teiste liikidega, nagu orhideed seentega. Tolmeldamise eripäradest oli ka juba jutt. Kui kaob üks, kaob teine, lakkab olemast suur osa meie elurikkusest. Ega me pelgalt võilillede ja orasheina keskel elada taha, kuigi needki on toredad taimed,” ütleb professor Kull.

Niisiis ehk ei olegi pelgalt kokkusaattumus, et just nüüd, mil meie orhideekaitseklubi sai 25 aastat vanaks ja punane tolmphea Eesti esimeseks aasta lilleks, kuulutas ÜRO 2010. aasta rahvusvahelise bioloogilise mitmekesisuse ehk elurikkuse aastaks. Me kõik olema kutsutud rikkuse säilimisele kaasa aitama. Ja kaugel see kevad enam on, kui mets ongi täis leidmist.

Just tänavu möödub meie esimese kaitseala, Vaika linnukaitseala asutamisest sada aastat. Seda peame oma looduskaitse alguseks. Nii lülitub mure punaste tolmpeade pärast ühte suurde keskkonnasõbralike ettevõtmiste ritta.

Tolmpeade imelikud juhtumised Tuhala mail

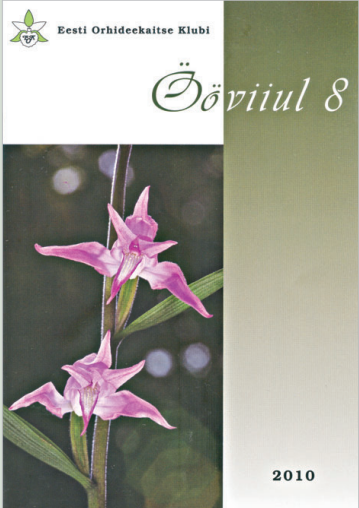
Tuhala on küla Harjumaal Kõue vallas, tervele Eestile tuntud oma nõiakaevuga. Sellele karstialale on aga kuulsust toonud ka haruldased taimed, 25 liiki käpalisi – looduslike orhideesid, kellest kõige haruldasem on punane tolmphea. Lille ilmumisi ja kadumisi on Tuhala mail jälginud kohalik harrastusbotaanik Arne Kivistik, kes on juba 19. sajandil sealmail tegutsenud aedniku ja sordiaretaja Hans Kivistiku lapselapselaps.

1987. aastal leidis Kivistik Tamniku ja Tuhala küla vahelt lookarjamaalt ühe punase tolmphea. See olnud 17 cm kõrge, ühe õiega, mis ei viljunud. Järgnes kolmeaastane puhkepaus. Vegetatiivsel kujul ilmus tolmphea päevavalgele 1990. aastal. Kivistik märgistas kasvukoha ja jättis lille sinnapaika, sest oli aasta varem 1,5 kilomeetri kauguselt Loigult leidnud koguni 24 tolmphead. Üksikust taimest Tammiku ja Tuhala vahel huvitus ta uuesti 1996. aastal. Paigast oli üle käinud pinnatulekahju, mille tolmphea oli õnnelikult üle elanud, kahel järjestikusel aastal esines ta vastavalt kolme- ja seitsmelehelise võsuna. Lähedal oli Kivistiku andmeil teisigi käpalisi. Kuna Loigul oli tolmpäid tublisti rohkem – 1990. a 17, 1991. a kaks ja 1992. a neli õitsvat taimet –, jäi Kivistik uskuma, et ei kao see liik sealt kuhugi.

Seejärel olid loetletud taimed jälle kaks aastat kadunud, kuid ilmusid 1995. aastal seitsmekesi õitsvatena uuesti välja. Viimati nägi Kivistik üht tolmphead sealmail 1997. aastal. Seejärel ei olnud neist midagi kuulda, ühtki ei õnnestunud näha. Ja ometi väidab Arne Kivistik orhideekaitseklubi ajakirja Ööviil viimases numbris, et seda päris esimest üksikut Tuhala kandi orhideed kohtas ta uuesti 12 aastat hiljem, möödunud aasta juuli alul. Tolmphea õitsenud seal taas 26 cm kõrguse kaheõielise isendina. Seetõttu usub Kivistik, et ka Loigu talu lähistele, kus 20 aastat tagasi oli punaseid tolmpäid 24, tulevad nad tagasi.

Siinkohal ei ole tõesti muud lisada, kui et lootus sureb viimasena. Tuhala tolmphead jääb ootama terve Mandri-Eesti.

Allikas: ajakiri Ööviil, nr 8.

Ajakirja Ööviil kaas.

Õpetajate Lehes avaldatud artiklid on autoriõigusega kaitstud teosed.

Toimetust jätab endale õiguse vajadusel kaastõid lühendada. Toimetus ei tagasta kaastõid.

Lehes ilmunud fotode ja kirjutiste reprodutseerimine, tõlkimine, edastamine ja teistes väljaannetes avaldamine ilma SA Kultuurileht loata on keelatud.

Peatoimetaja: TIIA PENJAM.

Üldinformatsioon, reklaam: MARJU VEIKAT 683 3110. Faks: 683 3111. Levi: Expresspost 617 7717.

Aadress: Voorimehe 9, 10146 Tallinn. E-post: artikkel@opleht.ee. Internetiaadress: http://www.opleht.ee/.

Toimetajad: KRISTI HELME 683 3112, RAIVO JUURAK 683 3117, KARL KELLO 683 3118, ARGO KERB 683 3116, MEELI PARIJÕGI 683 3114, SIRJE TOHVER 683 3120.

Keeletoimetaja: PIRET KLAUS 683 3121. Arvutitladu, korrektuur: ANNE RUMMO 683 3122.

Väljaandja: SA Kultuurileht, Voorimehe 9, Tallinn.

Trükk: Printall AS, Peterburi tee 64a, 11415 Tallinn. Tellimise indeks 69783.

Toimetuse kolleegium: Kaidor Damberg, Mati Heidmets, Janar Holm, Lehte Jõemaa, Martin Kaasik, Birute Klaas, Peeter Kreitzberg, Edgar Krull, Agu Laius, Rain Mikser, Krista Mägi, Agu Ojasoo, Sven Rondik, Marika Veisson.

Lp autorid! Palun teatage meile e-posti teel oma aadress, arveldusarve number pangas ja isikukood. Sõnumeid toimetus ei honoreeri.

ISSN 1406-6319

